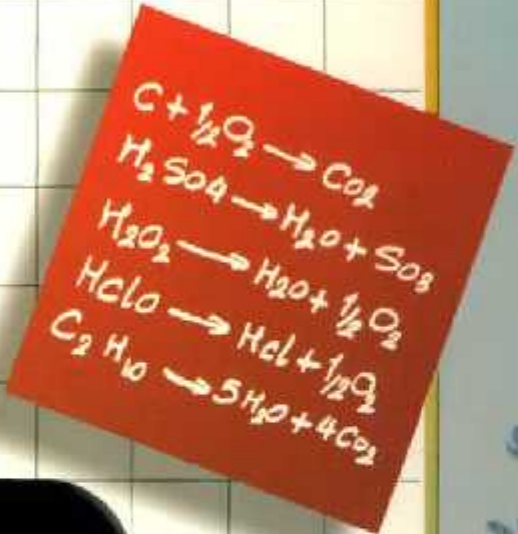

مجله پژوهشی آموزشی اطلاع رسانی
 شماره شانزدهم و هجدهم شهری
 دوره چهارم - سال اول - شماره ۱۰ - آبان ۱۳۸۵
 شماره ۶۵ - ۱۰۰۰ ریال

- آتش نشانیها و کالیبرهای سازههای
- مشارکت نیروی نظامی در زمین آیمنی
- مخاطب شناسی اصول آیمنی
- بهسازی نما های شهری
- قوانین آیمنی و آتش نشانی
- برده کلید پیشران آتش نشانی
- آتش نشانی نوکی، فن آوری در خدمت آیمنی
- سنجش های مدیریتی بر خدمات آیمنی
- پلیس آتش نشانی آفرین برآمدات و نجات
- آتش سرخ بر دل محافظان سبز

مبarez

تحت لیسانس کمپانی دنیس ایگل انگلستان

پاکیزگی محیط زیست
با کمترین هزینه
هدف شرکت تولیدی
و تحقیقاتی مبarez است

Environment cleanliness in economic sense is our goal
... For best value talk to Mobarez

جدول شوی مدل ۵۳۱

خصوصیات ویژه

- دارای کارایی بسیار بالا جهت:
- شستن جداول
- گارد ریالها
- نابلوهای خیابانی
- سطح خیابانها
- سنگشویی درختان

مشخصات فنی و

- حداکثر ارتفاع قابل شستشو: ۳۰۰ متر
- ظرفیت مخزن آب: ۵۳۰۰ لیتر
- حداکثر سرعت خودرو هنگام عملیات شستشو: ۱۰ کیلومتر بر ساعت
- قطر برس شستشو: ۵۰ سانتیمتر
- فشار آب جهت تمیز کردن: ۳۰ بار
- مجهز به مکانیزم قابل انتقال به دو سمت خودرو
- برخورداری از سرویس و نگهداری آسان

دفتر فروش: اصفهان، سی و سه پل، ابتدای چهارباغ بالا، مجتمع تجاری و اداری کوثر، طبقه هفتم، شماره ۹۰۲
تلفن: ۶۹۲۷۵۲ - ۶۹۲۷۵۳ دورنگار: ۶۹۲۷۵۱ تلفن مجتمع: ۵ - ۶۹۲۱۵۱ و داخلی: ۲۳۴۹
کارخانه: اصفهان، منطقه صنعتی جی (جاده فرودگاه)، خیابان پنجم تلفن: ۸ - ۵۲۰۴۱۷ (۰۳۱) فاکس: ۵۲۰۴۱۹ (۰۳۱)
صندوق پستی: ۳۳۶۷ - ۸۱۳۶۵ اصفهان

- ۴ یادداشت سردبیر
- ۵ گزارش اصلی
آتش نشانیها و کاستیهای ساختاری / زهرا تشکر
- ۱۲ اندیشه
مشارکت شهروندان در تأمین ایمنی شهر / علیرضا علوی تبار
- ۱۴ مخاطب شناسی آموزشهای ایمنی / تقی بیغی، محمود سعیدی رضوانی
- ۱۷ مشاور حقوقی
قانون شهر
- ۱۸ «روری بر قوانین ایمنی در ده کشور پیشرفته و ایران»
تجربیات جهانی
- ۲۳ مدیریت ایمنی در کلانشهر سنآوپولو / روزاریا اونو
- ۲۹ آتش نشانی توکیو، فن آوری در خدمت ایمنی / دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتشنشانی کشور
- ۳۱ امداد در برف و آتش، کنترل بلایا در ایالت گار فرانسه / ترجمه لیدا نصراللهی
- ۳۳ سنجشهای مدیریتی در خدمات ایمنی / فضل الله هاشمی
- عمارت نو
۳۶ ایستگاه شماره ۹، نماد حرکت و آماگکی - گزارشی از ایستگاه آتش نشانی تیریز / نازیلا مرادی
- از نگاه شهردار
۴۲ گفتگو با فردین شاکری - شهردار سنندج
- آموزش
۴۴ هلیکوپتر، نقش آفرین در امداد و نجات / غلامرضا فرزین
- ۴۶ دانش فنی و حرفه‌های آتش نشانیان / عباس قریشی
- ۴۹ تازه‌های نشر
گفتگو
۵۱ بهسازی نماهای شهری / گفتگو با راضیه رضازاده
- ۵۵ گزارش تصویری
خبر و گزارشهای خبری
۵۹ آتش سرخ در دل محافظان سبز / جلال معصوم
- ۶۲ ایمنی در ساختمانهای بلند
- ۶۳ نگاهی به وضعیت آتش نشانیهای چند شهر
- ۶۳ قدیمی ترین برج آتش نشانی در تبریز
- ۶۴ برپایی رشته آتش نشانی در رشت

ویژه آتش نشانی
با همکاری دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی
و آتش نشانی کشور

طرح روی جلد فرخنده صادق
مربوط به گزارش اصلی
عکس پشت جلد برج آتش نشانی تیریز

- ۱- مطالب مندرج لزوماً بیانگر نظرات
و شهرداریها نیست.
- ۲- شهرداریها در ویرایش و
تألیف مطالب آزاد است.
- ۳- مطالب ارسالی به هیچ وجه باز
گردانده نخواهند شد.

صاحب امتیاز: وزارت کشور - سازمان شهرداریهای کشور
مدیر مسئول: احمد خرم
سردبیر: علی نوردبیر
معاون سردبیر: نوید سعیدی رضوانی
دبیر ویژه: زهرا تشکر
هیئت تحریریه: سرویس فرهنگی - اجتماعی: زهرا تشکر / سرویس علمی - پژوهشی: نوید سعیدی رضوانی / سرویس بین‌الملل: حسن شلیعی
مدیر هنری: بهمن رضوانی
اجرای صفحه‌آرایی: بابک حاجی احمدی
ویرایش: غلامرضا طالبی
همکاران این شماره: ابراهیم جمشیدزاده، سعید خورشیدی، حبیب راضی، سعید عبداللهی، محمود مقاری، بهار مؤمنی، مرضیه حاجی
لینوگرافی و چاپ: طراحان فردا

یادداشت سردبیر

۴- هر ساله به طور متوسط ۴ هزار و ۱۵۰ نفر مجروح و یک هزار و ۴۰۰ نفر جان خود را از دست داده‌اند.

هرچند در برنامه دوم، اقداماتی برای احداث ایستگاههای آتش‌نشانی و خرید و نصب شیرآتش‌نشانی از سوی دولت انجام شده است، اما ضرورت عنایت بیشتر در این مورد احساس می‌شود. در برنامه پنجساله سوم توسعه پیش‌بینی شده است که جمعیت روستایی کشور نیز تحت پوشش خدمات ایمنی درآیند و در لایحه بودجه سال ۷۹ اعتباری به این منظور لحاظ شده است.

مهمترین اقداماتی که ضروری است در مورد ایمنی شهرها در برابر آتش‌سوزی انجام شوند عبارت‌اند از:

۱- تدوین و تصویب لایحه قانون ایمنی کشور، مشتمل بر حوادث طبیعی و انسان ساخت.

۲- تشکیل سازمان ایمنی کشور و ایجاد مدیریت واحد ایمنی کشور تحت مدیریت وزارت کشور.

۳- تهیه طرح جامع ایمنی شهروندان در برابر حوادث و بلایای طبیعی و انسان ساخت.

۴- در نظر گرفتن ضوابط و مقررات ایمنی در برابر آتش‌سوزی در طرحهای توسعه شهری.

۵- یکسان‌سازی تجهیزات و لوازم آتش‌نشانیها بر اساس استانداردهای فنی.

۶- در نظر گرفتن اعتبار مناسب در بودجه‌های سالیانه کشور برای احداث ایستگاههای آتش‌نشانی و خرید خودروهای اطفای حریق و نجات.

۷- توجه شهرداریان به ایمنی شهرها و آتش‌نشانیها و پرداخت مابقی اعتبار مورد نیاز برای تجهیز ایستگاهها.

۸- بهر مکیبری از نیروهای وظیفه و داوطلب در سازمانهای آتش‌نشانی.

۹- آموزش جدی کارکنان آتش‌نشانی.

۱۰- تغییر در ترکیب نیروی انسانی شاغل در آتش‌نشانی از جهت تحصیلی - تخصصی.

در پایان توجه به این نکته ضروری است که چون سازمانهای آتش‌نشانی سازمانهایی بحران‌مدارند، می‌بایست توجه لازم نسبت به آنها مبذول گردد و تشکیلاتی شبه نظامی با مقررات استخدامی ویژه نیز برای سازماندهی آنها طراحی شود.

اهمیت حفاظت و ایمنی شهرها در برابر آتش‌سوزی، زمانی بیشتر آشکار می‌گردد که به شکل‌گیری کلانشهرهایی چون تهران، اصفهان، تبریز و مشهد با حجم وسیع فعالیت در بخشهای مختلف صنعتی و خدماتی توجه شود. این ضرورت با توجه به زلزله‌خیزی کشور، بویژه در کانوهای پر جمعیت شهرها و نیز وجود پروژه‌های عمرانی چون گازرسانی شهری و کارخانه‌های بزرگ صنعتی بیشتر جلوه می‌کند.

احداث ساختمانهای بلند مرتبه، ضعف فرهنگ ایمنی جامعه، نداشتن طرح جامع آموزش ایمنی شهروندان، عدم رعایت ضوابط و مقررات ایمنی در برابر حریق در طرحهای توسعه شهری، نداشتن جایگاه قانونی و تشکیلاتی مناسب برای آتش‌نشانیان، کمبود اعتبارات دولتی برای احداث و تجهیز ایستگاههای آتش‌نشانی و عدم پوشش ایمنی برای جمعیت روستایی کشور از ضعفهای ساختاری این موضوع به شمار می‌روند.

استانداردها در زمینه آتش‌نشانی می‌گویند برای هر ۵۰ هزار نفر یک ایستگاه مستقل با تجهیزات کافی و برای هر ۲ هزار نفر، یک دستگاه شیر آتش‌نشانی و برای هر ایستگاه مستقل دست کم ۲ خودروی اطفای حریق مورد نیاز است. همچنین برای هر ۲ هزار و ۵۰ نفر باید یک آتش‌نشانی در استخدام و یا به صورت داوطلبانه در اختیار سازمانهای آتش‌نشانی قرار گیرد. در مورد کلانشهرها نیز کمبود تجهیزات بویژه خودروهای اطفای حریق، نردبانهای بزرگ و هلیکوپترهای آتش‌نشان بسیار جدی است.

اگر وضعیت موجود با استانداردها مقایسه شود، متوجه فاصله زیاد بین این دو خواهیم شد. از این رو با توجه به آمار موجود حوادث و آتش‌سوزی، نیاز به عنایت بیشتر دستگاههای برنامه‌ریز کشور در این زمینه احساس می‌شود.

بررسی آمار حوادث و آتش‌سوزی سالهای ۷۱ تا ۷۶ نشان می‌دهد که:

۱- متوسط رشد سالیانه آمار حوادث و آتش‌سوزی در این دوره ۶ درصد بوده است.

۲- تعداد آتش‌سوزیها در سال ۷۶ نسبت به سال ۷۱، ۵۱٫۷۱ درصد افزایش داشته است.

۳- بیشترین آمار حوادث در تصرفهای مسکونی رخ داده است.

استخوانهای سوخته و ویرانه های سربرآورده از حصارهای «شهر سوخته»، مستوفیهای بر قامت ایستاده تخت جمشید، لایه های تیره خاک تپه حصار در کناره های کویر مرکزی ایران - که حکایت از سکونت ناکام مردمان دارد - همه و همه در گوش باد شهادت می دهند که هیچ گیاهی بر خاکستر نمی روید و هیچ تمدنی از خاکستر سر بر نمی آورد!

◀ زهرا تشکر

آتش نشانیها

و کاستیهای ساختاری

این واحدها در می آمدند با لباس و علامتی مخصوص در عملیات اطفایی شرکت می کردند. از آنجا که هر آتش سوزی می توانست با گسترش خود منافع تمام شرکتهای بیمه را در معرض خطر قرار دهد، آنها برای یکنواخت کردن فعالیتهای خود به تفاهم رسیدند و برای امور مربوط به «اطفای حریق» سازمان واحدی تشکیل دادند. با توسعه شهرها، خطر آتش سوزی از نظر تعداد و شدت افزایش یافت و هزینه های بیشتری برای کنترل آن لازم بود. گرچه شرکتهای بیمه در ابتدا هزینه های استخدام پرسنل و خرید و تجهیز وسائل را تأمین می کردند ولی بتدریج مشخص شد که باید از سایر منابع از جمله «دولت» کمک گرفت.

از آنجا که حوزه فعالیت واحدهای آتش نشانی، اغلب در شهرها قرار داشت و شهرداریها نیز خود را در مقابل حفظ جان شهروندان و اموال عمومی مسئول می دانستند، تشکیلات آتش نشانی تحت سرپرستی شهرداریها قرار گرفت. البته شرکتهای بیمه نیز همچنان از طریق ابداع تکنیکهای جدید اطفایی، اختراع تجهیزات مدرن و با کمکهای مالی و تحقیقاتی، سازمانهای آتش نشانی را تقویت می کردند. بتدریج اتحادیه ها، انجمنها و مجامع دولتی و غیر دولتی محفاظت در برابر آتش سوزی تشکیل شدند که برخی از آنها جنبه بین المللی داشته و یا بررسیهای علمی سعی کردند به استانداردها، قوانین و مقررات در این باره دست یابند. کمیته بین المللی فنی اطفای حریق (CTIF) و انجمن ملی حفاظت در برابر حریق (NFPA) از مهمترین اتحادیه های بین المللی در جهان هستند که در زمینه اطفای حریق به فعالیتهای علمی، آموزشی و حمایتی مشغول اند و آخرین

از زمانی که مردم، آتش را وسیله انتقام خداوند می دانستند و سوختنش را فقط به تماشای ایستادند، تا زمانی که صف طولی از انسان ظرفهای کوچک آب را برای نجات خانه هایشان از آتش دست به دست می دادند، سالیان درازی گذشته است. اکنون صرف نظر از برخی سکونتگاههای کوچک، مردم شهرها با شیوه های متفاوتی آتش می افروزند و با روشهای دیگری نیز آن را فرو می نشانند. هر چه بشر پیشرفت کرده است، آتش، این حادثه سازترین و مهیب ترین دشمن تمدن خود را بیشتر تحت کنترل و مهار خویش درآورده است.

آتش سوزی بزرگ لندن را در سال ۱۶۶۶ میلادی شاید بتوان آخرین تجربه تلخ بشر از ویرانگری وسیع آتش دانست. این فاجعه به حدی تلخ و بزرگ بود که ترس از تکرار آن، همه را به فکر چاره جویی انداخت. آتش باسداد یکشنبه دوم سپتامبر در لندن - که از تنور یک نانوايي آغاز شده بود - بسرعت کوجه های باریک شهر را در نوردید و مردم مصیبتزده را به بیرون شهر راند. پس از پنج روز، تنها باران توانست این آتش مهیب را خاموش کند. در حالی که علاوه بر اماکن عمومی، ۱۳ هزار و ۲۰۰ خانه ویران بر جای گذاشت. پرشدن زندانهای انگلیس از بزهکاران و ورشکستگانی که دارایی خود را در حریق از دست داده بودند، چاره اندیشیان را به فکر «بیمه آتش سوزی» انداخت و بتدریج، در پی آتش سوزیهای در شهرهای دیگر، شرکتهای بیمه متولد شدند. از آنجا که نفع شرکتهای بیمه در این بود که آتش سوزی رخ ندهد، به فکر تشکیل واحدهای اقلاند تا بتوانند به هر نحوی که ممکن است از حریق پیشگیری کنند و یا در جهت اطفای آن فعالیت نمایند. افرادی که به استخدام

آتش نشانیها

و گام‌نمایی

ساختاری

یافته‌های علمی را در این باره به اعضای خود ارائه می‌دهند. اکنون استانداردها، تشکیلات جهانی و همکاری‌های بین‌المللی تا آنجا توسعه یافته است که به هنگام وقوع حوادث سنگین، گروه‌های امداد رسان به کشورهای ساخته‌دیده اعزام می‌شوند. اعزام گروه «نجات بین‌المللی آتش‌نشانی ژاپن» به بنگلادش در سال ۱۹۹۱ و امدادسانی آتش‌نشانان لندن به زلزله‌های مکزیک، السالوادور و ارمنستان مثالهایی از این همکاریهاست.

داوطلب آتش‌نشان به عنوان مکمل نیروهای حرفه‌ای استفاده می‌شود. در کشور فرانسه ۲۸ هزار آتش‌نشان داوطلب وجود دارد که از این تعداد ۶ هزار دکتر، داروساز و دامپزشک هستند. در آلمان نیز ۲۵ هزار گروه آتش‌نشان داوطلب با یک میلیون و ۲۰۰ هزار عضو فعال وجود دارد. ژاپن با داشتن ۴ میلیون آتش‌نشان داوطلب، بیشترین نیروی داوطلب امدادی سازماندهی شده را در جهان در اختیار دارد.

آتش و اطفای آن در ایران

با وجودی که در تاریخ، آتش سوزی‌های نسبتاً مهمی در شهرهای مختلف ایران از جمله رشت، اراک، اسفهان و

سازماندهی بهتر

تجربه جنگ جهانی اول به کشورهای درگیر در جنگ

آشنایی مردم با مسائل پیشگیری و مقابله با حریق از چنان اهمیتی برخوردار است که بسیاری از کشورها برنامه‌های مدونی برای حضور مؤثر مردم در این زمینه ترتیب داده‌اند. گروه‌های مختلف مردم پس از طی دوره‌های لازم به صورت «آتش‌نشان داوطلب» سازماندهی می‌شوند که بدون دریافت پاداش مادی هنگام سوانح و خطرات در محل حادثه حاضر می‌شوند

تهران رخ داده است اما هیچ‌گاه چنین حوادثی زمینه‌ساز ایجاد سیستمی دفاعی و حفاظتی برای شهرها در برابر حریق نشد. براساس سوابق قابل دسترس، اولین بار در سال ۱۳۲۱ هجری شمسی نیروهای روسیه برای حفظ منابع اقتصادی و نیروهای خود، یک واحد آتش‌نشانی در شهر تبریز ایجاد کردند. دومین واحد نیز با توجه به احداث پالایشگاه نفت در مسجد سلیمان و آبادان احداث گردید. تا سال ۱۳۰۳ فعالیت دیگری در این مورد به چشم نمی‌خورد تا اینکه در این سال ایستگاه آتش‌نشانی تهران و قزوین و سپس ایستگاههایی در اهواز، بندر انزلی، رشت و مشهد ایجاد شد. نخستین واحد آتش‌نشانی تهران در قبرستان قدیمی میدان حسن آباد احداث شد که بیشتر به آبخاها و آبیاری درختان شهر می‌پرداخت و گاهی نیز ۴ دستگاه اتومبیل آبیاش و ۱۵ کارمند خود را برای اطفای حریق به محلات حادثه دیده اعزام می‌کرد. در مجموع می‌توان گفت از سالهای اولیه تأسیس ایستگاههای آتش‌نشانی در ایران تاکنون، هیچ‌گاه به صورت زیربنایی و اساسی به مسئله حفاظت شهرها در برابر آتش‌سوزی و حوادث توجه نشده است، اندک توجهی هم که در دوره‌های مختلف صورت گرفته نه براساس برنامه‌ریزی‌های بلندمدت، بلکه به خاطر نیازهای فوری و به دنبال حوادث و آتش‌سوزیهای بزرگی بوده که چند صباحی توجه مسئولین را به خود جلب می‌کرده است. به علاوه که چنین توجه زودگذری، بیشتر مصروف اقدامات تدارکاتی مانند خرید چند دستگاه ماشین آتش‌نشانی، تجهیزات و یا انتخاب محلی برای احداث ایستگاه می‌شده است.

طرح مسئله

از نظر استانداردهای جهانی، به علل مختلف شهرهای

اموخت که استفاده از هواپیماهای بمب افکن و بمب‌های آتش‌زا علاوه بر خرابیهای زیاد، آتش‌سوزیهای وسیع و گسترده‌ای را نیز به دنبال دارد. از این رو، برای امدادسانی به هر شهر که مورد حمله واقع شده بود، واحدهای آتش‌نشانی شهرهای اطراف نیز باید وارد عمل می‌شدند، اما وجود بعضی ناهماهنگیها در علائم ارتباطی و لوازم و تجهیزات باعث شد ضرورت سازماندهی آتش‌نشانی شهرهای مختلف در قالب «نیروی آتش‌نشانی کشوری» احساس شود و به همین دلیل در بسیاری از کشورها سرویسهای آتش‌نشانی ملی تشکیل گردید. چنین سازماندهی یکپارچه‌ای در اغلب کشورها از جمله آلمان، فرانسه و انگلستان زیر نظر وزارت کشور است. به همین ترتیب در بیشتر کشورهای صنعتی و پیشرفته وزارت کشور مسئولیت اصلی و نقش مهم در سیستم آتش‌نشانی ملی دارد.

گروههای داوطلب آتش‌نشان

اگر اولین ویژگی سازمان آتش‌نشانی را در کشورهای پیشرفته، سازماندهی ملی و کشوری آن بدانیم، بدون شک دومین خصیصه‌ای که اهمیت بسزایی در کارایی چنین سازماندهی دارد، استفاده از گروههای داوطلب آتش‌نشان است. در اصل، آشنایی مردم با مسائل پیشگیری و مقابله با حریق از چنان اهمیتی برخوردار است که بسیاری از کشورها برنامه‌های مدونی برای حضور مؤثر مردم در این زمینه ترتیب داده‌اند. گروه‌های مختلف مردم پس از طی دوره‌های لازم به صورت «آتش‌نشان داوطلب» سازماندهی می‌شوند که بدون دریافت پاداش مادی به هنگام سوانح و خطرات در محل حادثه حاضر می‌شوند.

در حال حاضر در کشورهای صنعتی از دسته‌های

آتش نشانیها و کاستیهای ساختاری

ما در مقابل حوادث طبیعی و انسان ساخت، شهرهایی ناامن تلقی می‌شوند، نبودن ضابطه در طرحهای توسعه شهری، در هم تنیدگی بافت سنتی و جدید، نبود پیش بینیهای شهرسازی برای مواقع خطر، مشکلات معابر شهری، تهدیدهای پنهان شبکه‌ها و زیرساختهای نادرست در شهرها، توسعه بی‌رویه و بی‌برنامه حاشیه و تراکم در نواحی مرکزی، وجود عوامل خطرزا در محیطهای شهری و... همه اینها مشکلات ساختاری هستند که بحثها و برنامه‌ریزیها را در مورد حفاظت شهرها در مقابل بلایا و حوادث مردد می‌سازند، اما مردم بی‌اطلاع از چنین مشکلات ساختاری، بدون آنکه حوصله و تحمل مشکلات و خسارات را تا تحقق برنامه‌های بلندمدت داشته باشند، به هنگام وقوع هر حادثه‌ای آنچه در یادشان می‌ماند دیر و زود رسیدن ماشینها و مأموران اطفای حریق، تجهیزات پیشرفته، نظم و سازماندهی نیروهای آتش نشان و تسلط فنی و حرفه‌ای آنهاست.

چنین انتظار و دیدگاهی بر بیراه هم نیست، وقتی در نظر آوریم که از میان همه عللی که وضعیت ناسامان و آشفته مقابله با حوادث طبیعی و غیر طبیعی را در کشور مابعد شده است، مشکلات سازماندهی و تشکیلاتی اهمیت خاصی خود را دارد. از نظر دانش مدیریتی نیز آنچه بیش از هر عامل دیگر در مدیریت بحران مؤثر است، سازماندهی درست و پیش‌بینی تشکیلات قوی چه در مواقع خطر و چه در موارد غیر از آن است.

بنا به دیدگاهی که ذکر آن رفت، ما در این گزارش با در نظر داشتن ضعفهای ساختاری در شهرسازی، به بحث و بررسی پیرامون سازمان و تشکیلات آتش نشانی در ایران پرداخته و ضمن کنکاش در وضعیت کنونی تشکیلات، تجهیزات، قوانین و مقررات، نیروی انسانی، آموزش و... آتش نشانی در ایران، با استفاده از نظرات کارشناسان درگیر در موضوع به طرح مشکلات پرداخته و راهکارهایی را در این باره مطرح خواهیم کرد.

جایگاه و نقش آتش نشانی

سازمان آتش نشانی یکی از سازمانهای وابسته به شهرداری است و تحت نظارت معاونت خدماتی آن فعالیت می‌کند و به لحاظ مالی وابسته به شهرداری است. درصدی از هزینه ساخت و تجهیز ایستگاهها از سوی دولت تأمین شده و براساس اولویت بین استانها تقسیم می‌گردد. مابقی هزینه سازمانهای آتش نشانی توسط شهرداریها تأمین می‌شود.

نقش سازمان آتش نشانی در کشور ما صرفاً در جهت مقابله با آتش‌سوزی تعریف شده است، گرچه به جهت نیازی که وجود دارد، آتش نشانان گاه در نقش امدادگر نیز ظاهر شده و بر حسب ضرورت به امداد و نجات نیز می‌پردازند به

همین دلیل توجه اصلی در آتش نشانیها بر تأمین تجهیزات و ماشین آلات مورد نیاز در اطفای حریق و تأمین کادر برای چنین هدفی متمرکز شده است، نه اقدامات آموزشی و نه فعالیتهایی در زمینه پیشگیری.

همان طور که گفته شد آتش نشانیها وابسته به شهرداری هر شهر هستند، عمده فعالیت آنها در شهرها متمرکز است و بین سازمانهای آتش نشانی در شهرهای مختلف ارتباط ارگانیکی وجود ندارد. گرچه در سالهای اخیر بازه‌های هماهنگیها از سوی وزارت کشور برای توزیع تجهیزات و برگزاری دوره‌های آموزشی صورت گرفته است، اما چنین ارتباطات دوره‌ای نمی‌تواند محور انتقال تجربیات بین سازمانهای آتش نشانی شود.

سازمانهای آتش نشانی بی‌توجه به رشد شهرها، به شکل بسیار کند گسترش یافته‌اند. به علاوه که این گسترش کاملاً جنبه کمی داشته و در کیفیت خدمات و تشکیلات تحول اساسی در آنها رخ نداده است. برخلاف اکثر کشورهای دنیا، آتش نشانیها در ایران تقریباً هیچ‌گونه فعالیت نظارتی و پیشگیری ندارند.

همان طور که گفته شد سازمانهای آتش نشانی یکی از سازمانهای خدماتی شهرداریها هستند. چنین جایگاهی باعث شده است که اساساً موضوع آتش نشانی در ایران به عنوان امری خدماتی تلقی شده و آتش نشانیها نیز واحدهایی اداری-خدماتی در نظر گرفته شوند.

محمود امیریزدانی، مدیر عامل سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی کرج، در مورد مشخص نبودن جایگاه آتش نشانی می‌گوید: با وجودی که در بسیاری از کشورها، آتش نشانی بازوی مهمی در مدیریت بحران است اما در کشور ما جایگاه آن مشخص نیست. در حال حاضر آتش نشانی یک نیروی خدماتی صرف است و به همین دلیل هم تیزرو و تجهیزاتی که باید همیشه در حالت آمادگی برای مقابله با خطر باشند، در اکثر شهرها صرف شستن خیابانها، سمپاشی و یا قطع درختان و تزیین و چراغانی شهر می‌شوند. اینکه آتش نشان از صبح تا شب فقط خیابان بشوید به قدری طبیعی تلقی می‌شود که آتش نشانان گویی خود نیز باور گردانند که وظیفه آنها همین است. آنها خود را جزء کارگران

آتش نشانیها

و گام‌های

ساختاری

در همین زمینه شاید بتوان گفت عمده‌ترین مشکل آتش نشانیهای کشور - که موضوع اساسی ایمنی نیز هست - نبود قانون جامعی است که مسئولیتها، وظایف و کار سازمان را در زمینه مسائل ایمنی و آتش نشانی روشن نماید و شاید بسیاری از مشکلات دیگر آتش نشانیها نیز ناشی از همین مسئله است.

محمد بیات، معاون پیشگیری سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی تهران، در این باره می‌گوید: در حالی که در تمام دنیا پیش‌بینی‌های قانونی بسیار دقیقی در مورد ایمنی صورت گرفته و نحوه پیشگیری از خطرات را بر اساس استانداردهای علمی مشخص کرده است، در کشور ما هنوز مشخص نیست که شعاع و محدوده فعالیت آتش نشانی کیجاست. مشکلات قانونی وقتی بیشتر رخ می‌نماید که در نظر اوریم در برخی کشورها حتی قانون، آتش نشانی و نیروهای امداد را در نجات حیوانات نیز موظف کرده است، ولی ما هنوز نمی‌دانیم آیا امدادسانی به حادثه‌دیدگان در

شهرداری می‌دانند از نظر آنان وقتی وظیفه شهرداری فقط تنظیف شهر باشد و ماشین آتش نشانی هم بدون استفاده مانده باشد، ساده‌ترین استفاده، بهره‌های خدماتی از این دست است. این در حالی است که آتش نشانی در دنیا به عنوان ارتش همیشه آماده برای جنگ شهرت یافته است. از سوی دیگر قائل شدن به وظایف خدماتی، باعث می‌شود آتش نشانیها هیچ‌گاه نتوانند وظیفه تأمین ایمنی و پیشگیری خود را انجام دهند یعنی سازمانها چه در شهرها و یا کارخانه‌های اطراف شهرها در خطر است و آتش نشانی نه قدرت اجرایی و نه وظیفه نظارتی دارد تا از خطرات پیشگیری نماید. امیر بزدانی علت همه مشکلات، نابسامانیها و ضعف آتش نشانیها را در جایگاه نامشخص تشکیلاتی آنها می‌داند.

قوانین و مقررات

در حال حاضر تنها مستندات قانونی شهرداری برای ایجاد سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی، بندهای ۱۴ و ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری است که با تعبیری کلی «اتخاذ تدابیر مؤثر برای حفظ شهر از خطر سيل و حریق» و «نظارت و مراقبت در وضع دودکشهای آساکن و کارخانه‌ها» راز وظایف شهرداری دانسته است.

علاوه بر این دو بند از قانون شهرداریها، در سال ۱۳۷۷ قانون تشکیل سازمان دفاع غیر نظامی کشور به تصویب رسید که به موجب آن برای حفظ جان و مال افراد کشور از تعرضات هوایی و حوادث طبیعی و سوانح غیر مترقبه و تقلیل اثرات آن، این سازمان وابسته به وزارت کشور تأسیس شد. قانون تشکیل سازمان دفاع غیر نظامی در سال ۱۳۵۱ اصلاح

علاوه بر آنکه قوانین و مقررات مربوط به ایمنی و آتش نشانی کافی نبوده و نمی‌تواند جوابگوی ضرورت‌های بحران در فعالیتهای آتش نشانیها باشد، همین تعداد محدود مقررات و آیین‌نامه‌ها نیز از انسجام و یکپارچگی برخوردار نیستند و به حدی نرسیده‌اند که قوت قانونی داشته باشند.

شرایط نامساعد کوهستان، غرق شدن در سدها و دریاچه‌ها و کسانی که در حوادث چاه جان خود را از دست می‌دهند و هزاران حادثه دیگر از این دست، به عهده ماست یا نه! امداد و نجات در آتش نشانی بر اساس نبازی که وجود دارد، درخواستهای مردم و تعهد آتش نشانیان انجام می‌شود و به همین لحاظ هم نمی‌توان بر آورد منطقی و درستی از نیرو، تجهیزات، بودجه و سایر ملزومات آن داشت.

آتش نشانیان

در باره جایگاه و نقش آتش نشانیان سخن بسیار می‌توان گفت، اما از منظر تشکیلات و سازمان، بر آورد کارشناسان واقعیت‌های تلخی را بازگو می‌کند. یکی از بزرگترین دیرینه‌خانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی وزارت کشور در

گردد و آیین‌نامه اجرایی آن در همین سال به تصویب رسید. در سال ۱۳۵۲ شهرداریهای سراسر کشور به موجب قانون، موظف به تشکیل یگانهای نجات و امداد و آتش نشانی شدند که مجموعاً یگان دفاع غیر نظامی تلقی می‌شد.

مجموعه قوانینی که ذکر شد و قوانین حفاظتی دیگر در زمینه خدمات ایمنی و آتش نشانی - که تاکنون به تصویب رسیده است - به نوعی مسئولیت ایمنی و آتش نشانی را در حیطه وظایف و عملکرد شهرداریها می‌داند. اما در مجموع باید گفت علاوه بر آنکه قوانین و مقررات مربوط به ایمنی و آتش نشانی کافی نبوده و نمی‌تواند جوابگوی ضرورت‌های بحران در فعالیتهای آتش نشانیها باشد، همین تعداد محدود مقررات و آیین‌نامه‌ها نیز از انسجام و یکپارچگی برخوردار نیستند و به حدی نرسیده‌اند که قوت قانونی داشته باشد.

اهمیت کافی داده نمی‌شود. چه بسا برخی از نیروها به دلیل انجام تخلف و سرپیچی از وظایف یا به هر دلیل دیگر، به سازمانهای دیگر مربوط به شهرداری منتقل شده‌اند. عبدالرضا کمالی معتقد است نداشتن ایمنی شغلی یکی از مشکلات مهم آتش‌نشانان است چرا که گزینش یا ارتقای نیروها بر اساس سلسله مراتب تجربی و یا تواناییهای خاص نیست. از نظر او کمتر نیرویی را در آتش‌نشانی می‌توان یافت که به آینده شغلی و ثبات آن امیدوار باشد.

ایستگاهها و تجهیزات

طبق آمار آتش‌نشانی شهرهای کشور در سال ۱۳۷۶، تعداد ایستگاههای آتش‌نشانی در سطح کشور، ۱۲۴۹ ایستگاه بوده است که از آن میان تهران با ۵۵ ایستگاه بالاترین تعداد و قم و کهریزک و بویراحمد با ۶ ایستگاه کمترین تعداد را داشته‌اند. کمترین تعداد شیر آتش‌نشانی نیز مربوط به استان بوشهر (۴ شیر) و بیشترین آن مربوط به شهر تهران (با ۶۳۸۵ شیر) بوده است. کمترین تعداد خودروهای آتش‌نشانی در استان کهریزک و بویراحمد قرار دارد. همانطور که ملاحظه می‌گردد از نظر توزیع تجهیزات، نیروی آتش‌نشان ... بین شهرهای مختلف نابرابریهایی به چشم می‌خورد اما اگر نسبت تجهیزات و نیروها را به جمعیت شهری در نظر آوریم به جرأت می‌توان گفت که همه مناطق شهری کشور ما با استانداردهای ایمنی و آتش‌نشانی فاصله زیادی دارند.

بنابر آنچه گفته شد تعداد واحدهای آتش‌نشانی موجود در سراسر کشور نمی‌تواند جوابگوی نیاز شهرها باشد، بویژه که این واحدها خود از نظر تجهیزات و ماشین‌آلات در سطح بسیار ضعیفی قرار دارند. امیر یزدانی علت این امر را ضعف شهرداریها می‌داند و اضافه می‌کند: علاوه بر کافی نبودن تعداد ادوات و وسائل مربوط به اطفای حریق، باید به ضعف در کیفیت آنها نیز اشاره کرد. از آنجا که جای مشخصی برای کنترل تجهیزات وارداتی یا ماشین‌آلات تولید داخل وجود ندارد، اغلب این ادوات از کیفیت و استاندارد پایینی برخوردارند. به علاوه که آتش‌نشانیهای مختلف از تجهیزات و ماشین‌آلات با مارکهای مختلف و با مشخصات فنی متفاوت استفاده می‌کنند. محمد بیات برآورد می‌کند که در حال حاضر ۱۳ نوع کامیون آتش‌نشانی در کشور وجود دارد که هر کدام با ویژگیهای تکنیکی خاص، تعمیر و نگهداری خاصی را نیز طلب می‌کنند. برخی از این انواع به گونه‌ای ساخته شده‌اند که اساساً برای استفاده در شهر مناسب نیستند.

نبود استانداردهای یکسان تجهیزاتی در آتش‌نشانیهای کشور باعث می‌شود اولاً تدارک و تجهیز آتش‌نشانیها به سختی انجام شود و ثانیاً نتوانیم با ایجاد هماهنگی و برنامه‌های مشترک، آموزش و انتقال تجربیات را در زمینه استفاده از وسائل به آسانی تحقق بخشیم.

سال ۱۳۷۶ نیروهای آتش‌نشان را در کشور ۷ هزار و ۹۰۹ نفر ذکر کرده است که تنها ۵۷۱ نفر از آنان جزء نیروهای خدماتی محسوب می‌شوند. نیروهای آموزش و پیشگیری آتش‌نشانی در ۱۵ استان کمتر از ۵ نفر (و اکثراً بین ۱ تا ۲ نفر) بوده و دو استان نیز اساساً نیروی آموزش و پیشگیری ندارند! گزارش مرحله اول پژوهشی با عنوان «تدوین شیوه‌های ارتقای بهره‌وری خدمات شهری» که از سوی مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری وزارت کشور در حال انجام است آمده است: به طور متوسط ۱/۹ درصد از کارکنان واحدهای آتش‌نشانی زیر ۴۰ سال سن دارند و ۴۸/۱ درصد از آنان بالاتر از ۴۰ سال. به این ترتیب میانگین سنی کارکنان آتش‌نشان در حد نسبتاً بالایی است. از سوی دیگر در حالی که در استانداردهای جهانی، یک آتش‌نشان برای ۲ هزار و ۵۰۰ نفر تعریف شده است، اما در نمونه مورد بررسی این پژوهش در بسیاری از مناطق به ازای هر ۱۲ هزار و ۶۹۶ نفر یک آتش‌نشان وجود دارد. بر اساس یافته‌های همین تحقیق ۲۶/۶ درصد از کارکنان آتش‌نشانی دارای تحصیلات سوم راهنمایی و بیشتر هستند و بقیه کمتر از این حد سواد دارند!

چنین اطلاعات تکان‌دهنده‌های وقتی بیشتر نمایانگر مشکلات می‌شوند که نحوه گزینش نیروها را در این سازمان بدانیم. عبدالرضا کمالی سروستانی، مدیر عامل سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شیراز، درباره گزینش نیرو در مجموعه آتش‌نشانی می‌گوید: ماهیت کار آتش‌نشان به گونه‌ای است که کاملاً به تجربه حرفه‌ای وابسته است. گاه آموزش و تجربه چند ساله یک آتش‌نشان در یک لحظه حیاتی نمود می‌یابد. در چنین شرایطی از آنجا که تصور می‌شود آتش‌نشانی نیروهای خود را کمتر از واحدهای دیگر درگیر می‌کنند و به قول معروف کم در دستر است، اغلب نیروهایی به این واحد فرستاده می‌شوند که به زودی در حال بازنشستگی هستند. معیارهای گزینش نیرو گرچه می‌توانند از لحاظ حرفه‌ای شناسایی شوند، اما در عمل به اجرا در نمی‌آیند. ضوابط روحی و جسمی که یک آتش‌نشان را از سایر نیروهای خدماتی متمایز می‌کند، اغلب در اثر اعمال سلیقه‌های مدیران بخشهای مختلف شهرداری به فراموشی سپرده می‌شود. علاوه بر اینها گاه به تجربه شغلی آتش‌نشان

آتش نشانیها

و کاستیهای

ساختاری

آموزش و فرهنگ ایمنی

بحث آموزش در آتش نشانی را می توان در دو بخش مختلف مطرح کرد: آموزش تخصصی نیروها و آموزش ایمنی به مردم. در واقع یکی از مهمترین مشکلات سیستم ناقص کنونی در آتش نشانی، فقدان نظام آموزشی است. در نبود چنین نظامی نه آتش نشانان می توانند به طور منظم و صحیح تربیت حرفه ای شده و اطلاعات تخصصی مربوط به خود را دریافت کنند و نه فرهنگ ایمنی در مردم رشد کافی خواهد داشت.

محمد عبدلی، معاون عملیات سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی تهران، معتقد است: آموزش یکی از ضروری ترین مواردی است که باید به آن توجه شود. فرهنگ ایمنی صحیح، علت اغلب حوادث است. از نظر محمد عبدلی ایمنی کامل در گرو سه عامل مهم تشکیلات مناسب آتش نشانی، تأمین مناسب تجهیزات و ایجاد فرهنگ ایمنی است و فرهنگ ایمنی جز با ارائه آموزشهای مداوم و گسترده به مردم ایجاد نمی شود.

روشهای مختلف به آموزش عمومی پرداخته اند. توانستند در پایین آمدن درصد بالایی از حوادث مؤثر باشند.

گره ها از کجا باز می شود؟

ایوان استاک، مشاور آتش نشانی، در کنفرانس شهرداران که در آبان ۱۳۳۶ برگزار شد، طی سخنرانی که در ماهنامه شهردارها در همین تاریخ درج شده است، پیشنهاد می کند هر کزی ایجاد شود که موظف به انجام وظایفی به شرح زیر باشد: جمع آوری، تنظیم، طبع و توزیع آمارهای مربوط به حریق و سوانح، تدوین مقررات، توزیع و بخش اطلاعات فنی بین مسئولان و نیروهای آتش نشانی، تهیه و نشر مطالب آموزنده بین مردم و راهنمایی تمامی شهردارها در تنظیم مشخصات لوازم آتش که با احتیاجات محل آنها متناسب باشد. ایوان استاک در ادامه صحبت خود به شرکت کنندگان در کنفرانس، قول همکاری در پایه ریزی چنین مرکزی را از جانب دولت متبوع خود می دهد.

اکنون بیش از ۳۰ سال از پیشنهاد چنین طرحی می گذرد و هنوز مشکلات آتش نشانیها همان است که استاک برای رفع آنها پیشنهاد فوق را مطرح کرده است. چه بسا در طول این مدت از سوی کارشناسان دیگر نیز لزوم ایجاد چنین مرکزی در آتش نشانیها مطرح شده باشد؛ راه حلی که از سوی کارشناسانی که با ما به طرح مسائل پرداختند و هر کدام نیز به نوعی با مشکلات موجود دست به گریبانند، مطرح گردید. گویی مشکلات به حدی از تراکم رسیده است که همه بر یک چیز به اتفاق نظر رسیده اند.

محمد عبدلی ضمن تأکید بر لزوم تغییر سازماندهی آتش نشانیها می گوید: اکنون وضع به گونه ای است که

از نظر توزیع تجهیزات، نیروی آتش نشان و ... بین شهرهای مختلف نابرابریهایی به چشم می خورد. اما اگر نسبت تجهیزات و نیروها را به جمعیت شهری در نظر آوریم، به جرات می توان گفت که همه مناطق شهری کشور ما با استانداردهای ایمنی و آتش نشانی فاصله زیادی دارد

مدیریت صف، ستاد و بحران به عهده واحدهای آتش نشانی است. این ویژگی کار آتش نشانی است و باید با توسل به یک تشکیلات ملی ساماندهی شود. نظام تشکیلاتی آتش نشانیهای کشور باید تغییرات اساسی کند و این تغییرات نیز جایگاه قانونی و رسمی بیابد.

عبدالرضا کمالی با تأیید این دیدگاه می گوید: گرچه مشکل اصلی ما سازماندهی مناسب است، اما در طراحی سازمان جدید آتش نشانیها باید ابتدا اهداف را تعیین نمود. هدف اول در هر نوع بازنگری در این مجموعه، ایجاد فرهنگ ایمنی، دسترسی به جامعه ایمن و بافت ایمن در شهر است. اگر این هدف مد نظر قرار نگیرد، هر نوع قدمی حتی در زمینه تجهیزات و تدارکات به مسیر نادرست می افتد. پس از تعیین

همه کارشناسانی که در زمینه مسائل آتش نشانیها با ما به صحبت نشستند، مشکل ضعف در فرهنگ ایمنی را از عمده ترین مسائل عنوان کردند. این ضعف در اغلب موارد علت اصلی حادثه است. عدم رعایت استانداردهای ایمنی در ساخت و ساز، عدم رعایت ایمنی در تولید وسایل و لوازمی که ایمن نیستند حتی تولیداتی که نشان استاندارد را نیز دریافت کرده اند و ... توجه نکردن به ایمنی گاه در خود ایستگاهها و تجهیزات آتش نشانی نیز دیده می شود. حتی مزاحمتهای تلفنی نیز که یکی از مشکلات روزمره آتش نشانیهاست را می توان به عدم تلاش برای فرهنگ سازی در جهت ایمنی و آتش نشانی دانست. تأثیر آموزش به حدی است که هر گاه واحدهای آتش نشانی، خود ابتکار عمل به خرج داده و با

آتش نشانی

و کاستیهای

ساختاری

عنوان یک تغییر اساسی، راهی برای تدوین قوانین ملی و این نامه‌ها و دستورالعملهای محلی برای آتش نشانیها باشد.

سخن آخر

سازمانهای آتش نشانی سازمانهایی «بحران مدار» هستند نه «خدماتی»! این سخن اولین سنگ بنای عمارت تشکیلاتی آتش نشانیهاست. تجربه کشورهای پیشرفته نشان می‌دهد که وظایف هم‌سنخ باید در قالب یک تشکیلات دیده شوند. مقابله با سیل، زلزله، آتش‌سوزی و... با

هدف، اولین قدم سازماندهی مناسب است و طبیعی است که باید تشکیلات و چارت سازمانی در نظر گرفته شده، متناسب با اهداف و ماهیت کار آتش نشانی باشد تا از بحثهای پیشگیری و آموزشی گرفته تا ضوابط و مقررات شغلی از حالت سلیقه‌ای در آید و ضابطه‌مند شود. این تشکیلات به دلایل مختلف از جمله ماهیت وظیفه آتش نشانی باید به صورت ملی تعریف شود. در صورت وجود یک سازماندهی مناسب کشوری است که ضوابط و شرایط استخدام

سازمانهای آتش نشانی سازمانهایی «بحران مدار» هستند نه «خدماتی»! این سخن اولین سنگ بنای عمارت تشکیلاتی آتش نشانیهاست. تجربه کشورهای پیشرفته نشان می‌دهد که وظایف هم‌سنخ باید در قالب یک تشکیلات دیده شوند. مقابله با سیل، زلزله، آتش‌سوزی و... با هدف نجات جان مردم و تأمین ایمنی آنان در زمان صلح و جنگ، وظایفی است که ماهیتاً خصلت «بحرانی» است که ماهیتاً خصلت «بحرانی» دارند و باید با در نظر گرفتن چنین ویژگی مدیریت شوند. مدیریت چنین وظایفی بیشتر شبیه مدیریت نظامی است تا اداری - خدماتی. بنابراین وجود تشکیلات مرکزی، انجام چنین مدیریتی را تسهیل می‌کند

هدف نجات جان مردم و تأمین ایمنی آنان در زمان صلح و جنگ، وظایفی است که ماهیتاً خصلت «بحرانی» دارند و باید با در نظر گرفتن چنین ویژگی مدیریت شوند.

مدیریت چنین وظایفی بیشتر شبیه مدیریت نظامی است تا اداری - خدماتی. بنابراین وجود تشکیلات مرکزی، انجام چنین مدیریتی را تسهیل می‌کند.

طبیعی است با در نظر گرفتن چنین ویژگی، وضعیت گزینش نیروی انسانی و ارتقای شغلی تغییر خواهد یافت. از این رو به این دلیل که شیوه سازماندهی بیشتر نظامی است، ضروری است سطوح و سلسله مراتب فرماندهی و فرمانبری در آن مشخص شود. در چنین سیستمی افراد براساس تجربیات، تواناییها و قابلیت‌هایی که از خود بروز می‌دهند در سلسله مراتب سازمانی ارتقا می‌یابند. ♦

آتش نشانی تعیین می‌شود، برای ایجاد فرهنگ ایمنی برنامه‌ریزی خواهد شد، اقدامات آموزشی ثمر خواهد داد و پیشگیری و مقولات مختلف آن با قوانین مناسب و نظارت‌های ایمنی دقیق نتیجه خواهد داد.

کارشناسان دیگر نیز گرچه به راهکارهای مقطعی و کوتاه‌مدتی مانند آموزش از طریق مدارس و وسائل ارتباط جمعی، نظارت بر احداث ساختمانها، استفاده از کارشناسان ناظر ایمنی، بالابردن قدرت دفاعی شهرها از طریق تدارک تجهیزات بیشتر مانند ایستگاهها و شیرهای آتش نشانی، در نظر گرفتن استعلام ایمنی برای ساخت و سازهای شهری، استقلال آتش نشانی، هماهنگی‌های بین بخشی در اطفای حریق، تعریف و شناخت مناطق شهری از نظر ایمنی و... اشاره کرده‌اند، اما همگی امیدوارند سازماندهی جدید به

مؤسسه پژوهش‌های فرهنگی - هنری و انتشاراتی

مولیان جم

ناشر متون تخصصی و عمومی شهرسازی

مشاور خدمات چاپ و نشر

تلفن: ۶۸۷۸۵۹۳

مشارکت شهروندان در تأمین ایمنی شهر

علیرضا علوی تبار

تعریف مشارکت مردمی و زمینه‌های آن در اداره امور شهرها

امروزه در کشورهای در حال توسعه «مشارکت» تنها موضوعی نیست که به کار بحث بیاید، بلکه انبوه مسائل و مشکلات جامعه شهری و روستایی آن را تبدیل به یک ضرورت ساخته است. اگر برنامه‌ریزان و مدیران امور شهری خواستار اجرا و تحقق برنامه‌های خود هستند، باید آنها را با محیط اجتماعی هماهنگ سازند و چنین امری تنها با مشارکت مردم به دلیل شناخت ظرف آنها از نیازها، خواسته‌ها و محیط اجتماعی خود امکان‌پذیر است. ضرورت نگرشی نوین در زمینه اداره امور شهرها در آخرین اجلاس سازمان ملل در زمینه سکونتگاه‌های انسانی^۱ به خوبی قابل مشاهده است. در این اجلاس دو طرح برای بهبود زندگی شهری ارائه شد که عبارت‌اند از: ۱- افزایش کیفیت معیارهای عملکرد مدیریت شهری ۲- تشویق مشارکت مردم در امور شهری. اما مشارکت مردم در اداره امور شهرها به چه معناست؟ این مشارکت دارای دو مفهوم است:

الف- مشارکت به مفهوم شرکت کردن که مختص به همکاری بخش خصوصی^۲ با شهرداری است. در این نوع همکاری بخش خصوصی که براساس قواعد بازار عمل می‌کند، به منظور کسب سود اقتصادی و با دریافت پهای خدماتی که عرضه می‌دارد با شهرداری همکاری می‌کند. قاعدتاً شهرداری ناظر بر فعالیت این بخش است و واگذاری انجام پاره‌ای از وظایف به بخش خصوصی به معنای عدم مسئولیت شهرداری در قبال کیفیت ارائه خدمات نیست.

ب- مشارکت به معنای مشارکت فعال بخش مردمی^۳ با شهرداری (که در این متن مورد نظر است). بخش مردمی^۴ گونه‌ای از بخش خصوصی است که قصد آن انتفاع مالی نیست و انگیزه‌های اجتماعی، مبنای همکاری آنان با شهرداری است. بر خلاف بخش خصوصی که با هدف تحصیل سود با شهرداری پیمان همکاری می‌بندد، اهداف این بخش که اعضای آن در سازمانهای غیر دولتی^۵، سازمانهای داوطلبانه خصوصی^۶ و سازمانهای مبتنی بر جامعه محلی^۷ متشکل شده‌اند، همیاری و خودتکالی است. برخی از خصایص مشترک این سازمانها عبارت‌اند از: غیر دولتی بودن، استقلال مالی، خودمختاری و استقلال عملی، مدیریت توسط هیئتی از مدیران منتخب برای دوره‌ای معین و داشتن اهداف و طرحهای انسان دوستانه.

مشارکت مردم در اداره امور شهرها در عرصه‌های مختلفی قابل تحقق است. با در نظر گرفتن دو معیار نوع و

زمینه مشارکت می‌توان این عرصه‌ها را به صورت زیر طبقه‌بندی کرد: مشارکت در مدیریت و تصمیم‌گیری شهری، مشارکت در آبادانی شهر، مشارکت در تأمین ایمنی شهر و مشارکت در بهبود محیط شهری.

از میان عرصه‌های فوق عرصه مشارکت مردمی در تأمین ایمنی شهر در این گزارش بررسی می‌شود. در این زمینه از تجربیات مشارکت شهرهای کشورهای مختلف دنیا استفاده شده است زیرا هرگونه تجربه مفید در این زمینه می‌تواند سرمشق و الگوی مدیران و برنامه‌ریزان کشورمان قرار گیرد.

مشارکت در تأمین ایمنی شهر

بستر زندگی را در شهر ایمنی تشکیل می‌دهد. ایمنی را مجموعه اقداماتی دانسته‌اند که برای رفع یا کاهش خسارات جانی و مالی ناشی از حوادث انجام می‌شود. مهمترین سازمان تأمین‌کننده ایمنی شهر، آتش‌نشانی است که وظیفه آن در مرتبه نخست اقدامات پیشگیرانه و در مرتبه دوم مقابله با حوادث است. بی‌گمان بدون مشارکت مردمی این سازمان به خوبی از عهده انجام وظایف خود بر نخواهد آمد، زیرا آگاهی شهروندان از اصول ایمنی و به کار بردن آنها در زندگی روزانه در پیشگیری از بروز حادثه سهمی اساسی دارد.

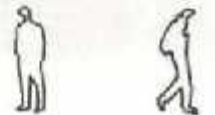
برای دریافت چگونگی بهره‌گیری از مشارکت شهروندان در تأمین ایمنی شهرها تجربه چند کشور ارائه می‌شود:

ایتالیا

در این کشور سازمان ملی پیشگیری از حریق که زیر نظر وزارت کشور قرار دارد، مسئول تأمین ایمنی در تمامی ایالات است. در سطح ایالات در کنار نیروهای حرفه‌ای آتش‌نشانی، نیروهای داوطلب^۸ نیز فعالیت دارند. در زمان وقوع بلایای طبیعی و حوادث غیر طبیعی، انجمنهای نیروهای داوطلب در کنار امداد رسانی اقدامات عادی را بویژه در هنگام حوادث و سوانح مهم انجام می‌دهند. واحدهای متنوعی که این انجمنها در آن فعالیت دارند عبارت‌اند از: کمکهای اولیه و خدمات پزشکی، نظارت بر آتش‌سوزی جنگلها، آموزش فعالیتهای نجات منطقه آلب، آموزش سگها برای جستجوی افراد زیر آوار مانده، واحد مخابرات غیر حرفه‌ای، متخصصان شیمی، غواصان، واحدهای عهده‌دار تأمین خوراک و اقامتگاه در سوانح اضطراری و گسترش آموزشهای اساسی حفاظت در آموزشکده‌ها^۹.

چین

در این جمهوری بیش از ۱۳۵ هزار دسته آتش‌نشان

مشارکت
شهروندان
در تأمین
ایمنی شهر

برای شهروندان تعیین شده است و تمام شهروندان در این روز برای شرکت در فعالیتهای منجر به پیشگیری از حوادث و آتش سوزی دعوت می شوند. لازم به ذکر است که مدیریت شهری یوکوهاما نیز در این روز برای فراهم آوردن راهنماییها و آموزشهای سودمند در زمینه پیشگیری از حوادث، فعالیتی چشمگیر دارد.

ایالات متحده امریکا

در حوزه ایمنی در این کشور نیز مانند دیگر کشورهای یادشده، نیروهای داوطلب بسیار وجود دارند که در کنار نیروهای حرفه ای آتش نشانی به خدمت مشغول اند. اما از نظر تأمین امنیت اجتماعی در شهر شیکاگو برنامه ای به اجرا درآمده که در آن تأمین ایمنی محلات بر عهده ساکنان آن گذارده شده است که با همکاری پلیس شهری این وظیفه را انجام می دهند. در این شهر ائتلاف مستقلی از سازمانهای محلی و شهروندان در قالب برنامه CANS^{۱۱} برای مبارزه با جرائم فعالیت دارد. هدف شرکت کنندگان در این برنامه، تقویت توانایی سازمانهای محلی و ایجاد محلات ایمن تر است. همچنین برنامه CANS با کمیته جوانان گروه ضربت پلیس محلی برای بهبود در روابط میان جوانان شیکاگو و انظار پلیس کار می کند. هدف از این همکاری مشارکت بیشتر جوانان در بهبود امنیت اجتماعی است. از هنگام شروع برنامه CANS در سال ۱۹۸۱، شهروندان

داوطلب وجود دارند که در حدود ۱۰ میلیون نفر عضو دارد. این دسته ها در شهرها و روستاهای کوچک تنها تأمین کننده خدمات آتش نشانی هستند. مسئولیت نظارت بر آموزش و فعالیت دسته های داوطلب را اداره خدمات آتش نشانی وزارت ایمنی ملی بر عهده دارد. از اقدامات قابل توجه چین برای افزایش مشارکت مردم در زمینه فعالیتهای امدادی و ایمنی، تلاش برای آموزش کودکان و نوجوانان است. در این زمینه می توان به طرح آموزش جوانان در سازمان آتش نشانی کینگارو در ایالت شاندونگ چین که در جولای ۱۹۸۸ آغاز شد اشاره کرد. این طرح که با همکاری یک مدرسه انجام گرفت به ایجاد دسته های آتش نشانی جوانان (متشکل از ۵ گروه ۱۶۰ نفره) اقدام نمود و برای بنیان چنین سازمانی در حدود ۴۸۰ نفر از دانش آموزان آموزشهای مشکل آتش نشانی را فرا گرفتند^{۱۲}. در این طرح دانش آموزان فرماندهان دسته های آتش نشانی خود را انتخاب کردند و نظارت و مراقبت بر آنها با آموزگاران و افراد سازمان آتش نشانی شهر بود.

انگلستان

در این کشور در کنار واحدهای آتش نشانی حرفه ای فعال زیر نظر وزارت کشور، از نیروهای داوطلب نیز استفاده می شود. یکی از طرحهای مشارکت مردمی در انگلستان بهره گیری از مشارکت آموزگاران در فعالیتهای آتش نشانی است. این آموزگاران در طرح کارورزی مشارکت دارند که از

از اقدامات قابل توجه برای افزایش مشارکت مردمی می توان به تجربه شهر یوکوهاما اشاره کرد. در این شهر پانزدهم هر ماه به عنوان روز پیشگیری از بلایا برای شهروندان تعیین شده است و تمام شهروندان در این روز برای شرکت در فعالیتهای منجر به پیشگیری از حوادث و آتش سوزی دعوت می شوند

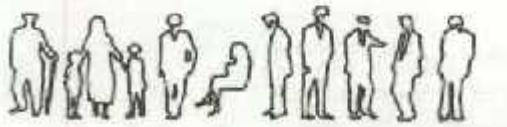
توانسته اند بیش از ۱۵۰۰ کشیک دهی از بلوکها، آپارتمانها و مدارس را سازمان دهند و در نتیجه آمار جرائم عمده، مواد مخدر و فعالیتهای تهیه کاری شیکاگو کاهش و اعتماد میان شهروندان و نیروی پلیس افزایش یافته است^{۱۳}.

سوی UBI^{۱۴} از سال ۱۹۷۷ راه اندازی شده است. UBI برنامه ملی کارورزی را برای بهبود پیوندهای میان آموزش و اشتغال از طریق شناختی دوجانبه هماهنگ کرده است. هدف دیگر این طرح یاری رساندن به نفوذ آموزگاران بر برنامه آموزش مدارس است.

ژاپن

در ژاپن تأمین ایمنی شهرها بر عهده سازمانهای آتش نشانی شهرداریهاست. در کنار نیروهای حرفه ای آتش نشانی، نیروهای داوطلب برخاسته از میان شهروندان نیز در زمینه فعالیتهای پیشگیری، آموزش و مقابله با حوادث به خدمت مشغول اند. سازمانهای آتش نشانی ژاپن به گونه ای فراگیر برای آموزش شهروندان تلاش می کنند و با برگزاری کلاسهای آموزشی، تهیه برنامه های رادیو و تلویزیونی و چاپ و انتشار نشریات و جزوات مختلف، دانش ایمنی را در جامعه گسترش می دهند. از اقدامات قابل توجه برای افزایش مشارکت مردمی می توان به تجربه شهر یوکوهاما اشاره کرد. در این شهر پانزدهم هر ماه به عنوان روز پیشگیری از بلایا

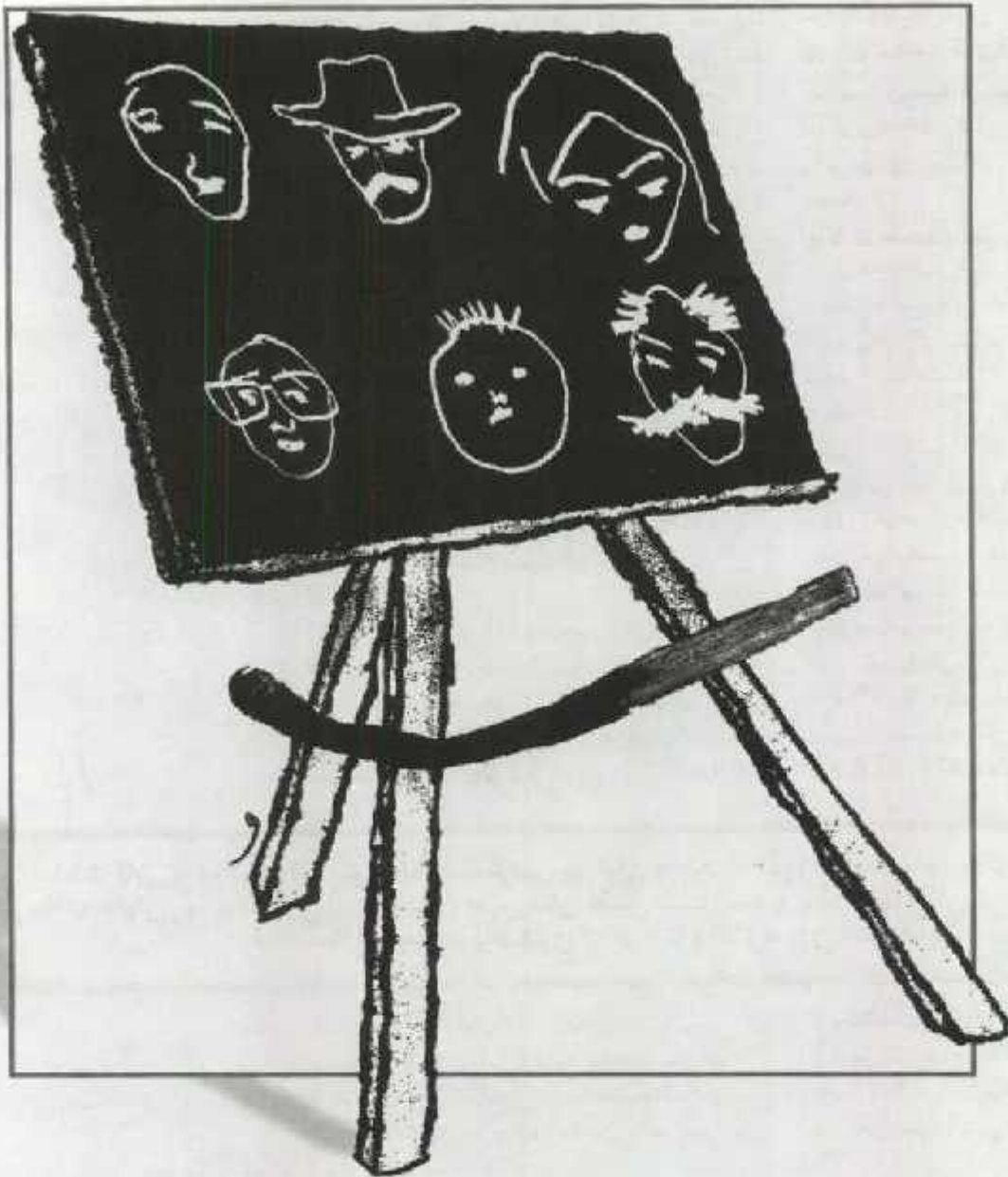
این مطلب گزیده ای است از پروژه مطالعاتی «دو بین الگویی مشارکت شهروندان در اداره امور شهرها» که به سفارش مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری وزارت کشور تهیه شده و مجری آن مؤسسه تحقیقات اقتصادی دانشگاه تربیت مدرس و مدیر پروژه، محمدرضا علوی تبار است. لازم به ذکر است که پانته اعلی این مطلب را تکمیل کرده است.

- پانزدهم
Habint D. ۱۹۹۹، شماره ۲۲
- 2- Private Sector
 - 3- The Community Sector
- این بخشها در دسته های مختلف طبقه بندی شده اند:
 (Social Sector) در بخش خصوصی، غیرانتفاعی
 (Private Not-For-Profit sector) در بخش غیرانتفاعی
- 5- N.G.O
 - 6- Private Voluntary Organization (P.V.O)
 - 7- C.I.O
- این بخشها در دسته های مختلف طبقه بندی شده اند و هر کدام دارای اهداف و اهداف خاص خود هستند.
 ۱- در بخش خصوصی، غیرانتفاعی
 ۲- در بخش خصوصی، غیرانتفاعی
 ۳- در بخش خصوصی، غیرانتفاعی
 ۴- در بخش خصوصی، غیرانتفاعی
 ۵- در بخش خصوصی، غیرانتفاعی
 ۶- در بخش خصوصی، غیرانتفاعی
 ۷- در بخش خصوصی، غیرانتفاعی
 ۸- در بخش خصوصی، غیرانتفاعی
 ۹- در بخش خصوصی، غیرانتفاعی
 ۱۰- Ministry of Public Safety
 ۱۱- China's Nation With a Long History of Fire Prevention, Fire International, April, May 1996, No. 154
 ۱۲- Understanding British Industry
 ۱۳- Chicago Alliance for Neighborhood Safety
 ۱۴- Beyond Shelter: Building Communities of Opportunity. The United States Report for Housing & Urban Development, 1996.

مخاطب شناسی آموزش‌های ایمنی

✦ تقی بینقی

فارس‌دانش ارشد روانشناسی تربیتی

✦ محمود سعیدی رضوانی

دانشجوی ممتازی برنامه‌ریزی آموزشی

و مسئولان و انتقال پیام‌های ایمنی به منابع تصمیم‌گیرنده و عمل‌کننده است. به عنوان مثال با آموزش قانونگذاران می‌توان وضع قوانین صحیح مقابله با حوادث را تا حدود زیادی تضمین کرد، یا می‌توان مشکل کمبود بودجه را در مقابله با حوادث از طریق آموزش و توجیه مسئولان تصمیم‌گیرنده مرتفع نمود. در این حالت نمی‌توان آموزش را هم‌تراز متغیرهای مستقل دیگر مانند بودجه، مقررات و امکانات تلقی نمود. خصوصیت این رویکرد کسب نتیجه در درازمدت است.

در رویکرد دوم آموزش‌های ایمنی در چارچوب وضع

جایگاه آموزش ایمنی در برابر حوادث

تأمین ایمنی مردم به عوامل زیادی از جمله سطح توسعه‌یافتگی جامعه، وجود قوانین و مقررات و آگاهی و توانایی عمومی نسبت به مسائل ایمنی وابسته است. یکی از مهمترین فعالیت‌ها برای مقابله با سوانح و تأمین ایمنی، آموزش همگانی مردم است. براساس اهداف آموزش ایمنی معمولاً با دو رویکرد مواجه هستیم: رویکرد درازمدت با هدف ایجاد فرهنگ ایمنی و ترویج فرهنگ رعایت اصول و ضوابط آن، در این رویکرد جایگاه آموزش، جایگاهی پایه‌ای و زمینه‌ای است. در این رویکرد آموزش به معنای توجیه مردم

موجود دیده می‌شود و در کنار متغیرهای مستقل دیگر مانند بودجه، مقررات و امکانات لحاظ می‌گردد. در این دیدگاه با وجود آنکه تلاش می‌شود با آموزش و توجیه مسئولان و دست‌اندرکاران ضرورت توجه به ایمنی تبیین شود، به محدودیتها و شرایط موجود نیز توجه و عنایت کافی می‌شود. در این دیدگاه آموزش در کوتاه‌مدت نمی‌تواند حوادث را کاملاً حذف کند بلکه فقط قادر است تا حدودی در کاهش حوادث و خسارات مؤثر باشد. آموزش ایمنی عبارت است از آموزش دانش، مهارت و نگرشهایی که لازم است هر شهروند برای زیستن در محیط پر از عوامل تهدیدزا بداند و به آن عمل کند و باید دارای مشخصه‌های زیر باشد:

- ۱- آموزش باید مبتنی بر تجربه‌های واقعی و با توجه به شرایط داخلی کشور باشد. تجربه نشان داده است ترجمه صرف متون آموزشی خارجی نه تنها اثربخش نیست، بلکه در برخی مواقع نتایج عکس نیز به بار می‌آورد.
- ۲- آموزش ایمنی باید متولی مشخص داشته باشد.
- ۳- آموزش ایمنی باید همه حیطه‌های آموزشی (شناختی، رفتاری و نگرشی) را شامل شود، بویژه در ایران ایجاد و تقویت انگیزه درونی رعایت مسائلی ایمنی به مراتب اثربخش‌تر از وضع قوانین و مقررات و ضوابط بیرونی است.
- ۴- آموزش ایمنی باید مستمر بوده و سنین و سطوح مختلف مردم را در بر گیرد.
- ۵- پیام‌های آموزش ایمنی باید از طریق انواع آموزشها (رسمی، غیر رسمی و تصادفی) و انواع روشهای آموزشی انتقال یابد.
- ۶- آموزش ایمنی باید با توجه به نیازها و علائق مخاطبان انعطاف پذیر باشد.

اهمیت آموزش ایمنی در برابر حریق

دو ضابطه اساسی در اولویت‌بندی آموزش برای مقابله با حوادث به قرار زیر است: الف- میزان تأثیر هر یک از حوادث در ایجاد خسارات جانی و مالی. ب- میزان تأثیر آموزش در کاهش حوادث. به این معنی که آموزش در مورد برخی حوادث نسبت به برخی دیگر دارای اثربخشی و کارایی بیشتری است.

در تقسیم‌بندی کلی، حوادث به «طبیعی» و «غیر طبیعی یا انسان ساخت» تقسیم شده‌اند. آموزش مقابله با حوادث انسان ساخت، به علت دخالت مستقیم انسان در بروز حادثه، بخصوص در مرحله پیش از وقوع آن، بسیار مؤثر واقع می‌شود. به بیان بهتر در مورد حوادث «طبیعی» هیچ‌گاه نمی‌توان از وقوع حادثه جلوگیری کرد و آموزشها بیشتر معطوف به جلوگیری از عوارض و خطرات ناشی از حادثه است. به عنوان مثال محور آموزشها درباره زلزله بر حفظ آمادگی و نه جلوگیری از وقوع است. ولی در مورد حوادث انسان ساخت در صورت اثربخشی کامل آموزشها، می‌توان به حذف بسیاری از انواع این گونه حوادث امیدوار بود.

بنابینه آمار منتشر شده^۴، در سال ۱۳۷۶ تعداد آتش‌سوزیها برابر با ۸۳ درصد تعداد کل حوادث بوده است. به این معنی که از ۴۵ هزار و ۷۶۴ حادثه گزارش شده در حوزه عملیات آتش‌نشانیها (شامل آتش‌سوزی، سقوط در چاه، ریزش آواره، اشیاء خنثی، سقوط از ارتفاع، ریزش چاه، آسانسور، تصادف و سرنگونی خودرو، غرق شدن، حوادث کوهستان، برق‌گرفتگی و موارد دیگر) ۲۸۰ هزار و ۷۶ مورد مربوط به آتش‌سوزی بوده است. این آمار نشان‌دهنده اهمیت و اولویت آموزش ایمنی در برابر حریق است.

متغیرهای تأثیرگذار بر گروه بندی مخاطبان آموزش ایمنی در مقابل حریق

برنامه‌ریزان آموزش ایمنی در برابر حریق می‌توانند بر اساس متغیرهای ذیل تمام افراد جامعه را گروه‌بندی نمایند تا امکان آموزش همگانی اثربخش فراهم آید. متغیرهای مورد توجه در گروه‌بندی مخاطبان عبارت‌اند از:

۱- سن: اثربخشی آموزش‌های آمادگی در برابر حوادث، نیازمند رشد ذهنی مخاطبان متناسب با ماهیت مباحث و موضوعات آموزشی است. با توجه به دیدگاههای صاحب‌نظران تعلیم و تربیت و نظریات روانشناسی و بویژه نظریه رشد ذهنی ژان پیاژه، عموم مردم را می‌توان در پنج گروه سنی جای داد.^۵ به طور کلی در گروههای سنی پایین‌تر توجه به ملموس بودن و عینی بودن آموزشها شرط اصلی اثربخشی آموزشها تلقی شده است.

سن از جنبه دیگری نیز در گروه‌بندی مخاطبان تأثیرگذار است و آن لزوم توجه به خردسالان و کهنسالان از نظر آسیب‌پذیری بیشتر در برابر حوادث است.

۲- وضعیت جسمی و ذهنی:

متغیر دیگری که در گروه‌بندی مخاطبان دخالت می‌کند، ویژگیهای جسمی و ذهنی آنان است. ویژگیهای جسمی عامل مؤثری در سرعت عمل افراد در هنگام وقوع حادثه است. ویژگیهای ذهنی نیز تأثیر مستقیمی بر فرآیند تصمیم‌گیری و واکنش مناسب و به هنگام دارد. به همین جهت در افرادی که مشکلات جسمی و ذهنی دارند، آسیب‌پذیری در مقابل حوادث افزایش می‌یابد.

توجه به وضعیت جسمی و ذهنی افراد بخصوص در تدوین اهداف رفتاری^۶ برای مخاطبان تجلی می‌یابد. به این مفهوم که اهداف رفتاری باید بر حسب ویژگیهای جسمی و ذهنی تدوین شوند. در آموزش‌های ایمنی، افراد از نظر وضعیت جسمی و ذهنی به گروههای زیر قابل تقسیم هستند: ۱- افراد سالم ۲- معلولان جسمی ۳- معلولان ذهنی

۳- قابلیت دست‌رسی:

از آنجا که سلاک انتخاب شیوه‌های کلی آموزش شامل آموزش رسمی^۷، غیر رسمی^۸ و تصادفی^۹ عمدتاً به

دخالت‌های سازمانی
آموزش‌های
ایمنی

این گروه عمدتاً مسئولان، تصمیم‌گیران و مدیران رده‌های مختلف کشوری و لشکری را شامل می‌شوند که به نوعی بر سایرین اشراف عملی دارند.
ج- گروهی که نقش مؤثری از نظر نفوذ فکری دارند. این افراد از این لحاظ در ارتباط با موضوع آموزش آمادگی در برابر حوادث مؤثرند که نوعی اشراف فکری بر دیگران دارند، مانند روحانیون و هنرمندان. این گروه می‌توانند نقش مهمی در ترویج آموزش همگانی، بخصوص ایجاد نگرش مثبت در افسراد جامعه نسبت به آموزش مقابله با حوادث و نیز هدایت افراد و فعالیتهای پس از وقوع حادثه بر عهده گیرند.

میزان دسترسی به مخاطبان بستگی دارد و به این دلیل که آموزش‌های رسمی و غیر رسمی براساس مخاطبان مشخص برنامه‌ریزی می‌شود، از این رو قابلیت دسترسی، یکی از ضوابط عمده گروه‌بندی است. مزایای توجه به متغیر قابلیت دسترسی عبارت است از:
الف- تشخیص این موضوع که تا چه حد می‌توان افراد را ملزم به شرکت در دوره‌های مدون کرد.
ب- توجه به متغیر دسترسی بهترین راهنما برای تعیین مجراهای آموزش است. از سوی دیگر انتخاب مجراهای آموزش تأثیر زیادی بر انتخاب روش دارد. با توجه به متغیر

تأمین ایمنی مردم به عوامل زیادی از جمله سطح توسعه‌یافتگی جامعه، وجود قوانین و مقررات و آگاهی و توانایی عمومی نسبت به مسائل ایمنی وابسته است یکی از مهمترین فعالیتهای برای مقابله با سوانح و تأمین ایمنی، آموزش همگانی مردم است

۴- میزان دخالت افراد در بروز حوادث:
براساس آمار و اطلاعات موجود، میزان دخالت افراد در بروز حوادث بر حسب ویژگیهای گروههای مخاطبان متفاوت است. مثلاً بیشترین مسببان حریق در شهر تهران در سالهای بین ۱۳۷۵ تا ۱۳۷۷ گروه سنی پسران تا سن ۱۲ سال و مردان ۳۱ تا ۴۰ سال بوده‌اند. در مجموع مردان ۱۰ برابر زنان در بروز آتش‌سوزیها دخالت داشته‌اند. بنابراین طبیعی است که باید به گروههای مشابه، آموزش‌های بیشتر و کارآمدتری ارائه شود.

فوق، افراد را می‌توان به سه گروه زیر تقسیم کرد:
الف- افراد با میزان دسترسی بالا، شامل صاحبان مشاغل دولتی و عمومی و افرادی که به طور موقت در دسترس هستند، مانند سربازان، دانش‌آموزان و دانشجویان.
ب- افراد با میزان دسترسی متوسط، مانند صاحبان مشاغل و حرفه‌ای که دارای پوشش صنعتی-صنعتی و یا تأمین اجتماعی هستند.
ج- افراد با میزان دسترسی پایین، شامل کسانی که ارتباط شعلی، قانونی و نهادی نسبتاً کمتری با آنها وجود دارد، مانند کارگران روزمزد، کشاورزان و خانمهای خانه‌دار.
۳- آسیب‌پذیری فردی:

تذکر پایانی
متغیرهای یادشده، متغیرهایی هستند که در گروه‌بندی مخاطبان هر نوع حادثه‌ای به کار می‌روند، ولی باید توجه داشت که براساس «نوع حادثه» گروه‌بندی لازم برای پوشش‌دادن همه افراد جامعه متفاوت خواهد بود. مثلاً گروه‌بندی مخاطبان آموزش همگانی آمادگی برای زلزله، با گروه‌بندی مخاطبان آموزش همگانی مقابله با حریق تا حدی متفاوت است. زیرا در آموزش مقابله با آتش‌سوزی متغیر شغل و آسیب‌پذیری فردی با نوع حادثه ارتباط زیادی دارد. بنابراین برنامه‌ریزان آموزش مقابله با حریق می‌بایست با در نظر گرفتن شش «متغیر عمده یادشده، برخی متغیرهای جانبی دیگر را که در این مقاله نیامده است، براساس تجربه‌ای که در امر ایمنی در برابر حریق دارند، مدنظر قرار دهند»

با توجه به اینکه هدف آموزش ایمنی جلوگیری از بروز حوادث است، توجه به میزان آسیب‌پذیری وقوع آسیبها بر حسب گروههای مختلف مخاطبان ضروری است. متغیرهایی که می‌توانند بر آسیب‌پذیری در مقابل حوادث مؤثر باشند عبارت‌اند از:
الف- سن و جنس افراد: معمولاً افراد خردسال، کهنسال و زنان بیشتر قربانی حوادث، بویژه آتش‌سوزی می‌شوند.
ب- ویژگیهای جسمی و ذهنی افراد.
ج- نوع شغل: افراد از نظر ماهیت شغلی با مکانها، ابزار و موقعیتهای مختلفی مواجه هستند و از این رو نوع آسیب‌پذیری آنها از یکدیگر متفاوت است.
۵- نقش اجتماعی در مهار حوادث:

به طور کلی افراد از لحاظ ارتباط با مسائل مختلف قبل، حین و بعد از حوادث نقشهای متفاوتی بر عهده دارند. سه گروه عمده که نقش مؤثری در این زمینه دارند عبارت‌اند از:
الف- گروهی که نقش مؤثری از نظر وظایف شعلی دارند، مانند مأموران آتش‌نشانی، امدادگران، مأموران راهنمایی و رانندگی، اورژانس و...
ب- گروهی که نقش مؤثری از نظر قدرت قانونی دارند.

- ۱- گروه رسمی و سازمانی
۲- گروه غیررسمی و غیرسازمانی
۳- گروه خانگی
۴- گروه اجتماعی
۵- گروه مذهبی
۶- گروه فرهنگی
۷- گروه علمی
۸- گروه هنری
۹- گروه ورزشی
۱۰- گروه تفریحی
۱۱- گروه سیاسی
۱۲- گروه اقتصادی
۱۳- گروه اجتماعی
۱۴- گروه فرهنگی
۱۵- گروه علمی
۱۶- گروه هنری
۱۷- گروه ورزشی
۱۸- گروه تفریحی
۱۹- گروه سیاسی
۲۰- گروه اقتصادی
۲۱- گروه اجتماعی
۲۲- گروه فرهنگی
۲۳- گروه علمی
۲۴- گروه هنری
۲۵- گروه ورزشی
۲۶- گروه تفریحی
۲۷- گروه سیاسی
۲۸- گروه اقتصادی
۲۹- گروه اجتماعی
۳۰- گروه فرهنگی
۳۱- گروه علمی
۳۲- گروه هنری
۳۳- گروه ورزشی
۳۴- گروه تفریحی
۳۵- گروه سیاسی
۳۶- گروه اقتصادی
۳۷- گروه اجتماعی
۳۸- گروه فرهنگی
۳۹- گروه علمی
۴۰- گروه هنری
۴۱- گروه ورزشی
۴۲- گروه تفریحی
۴۳- گروه سیاسی
۴۴- گروه اقتصادی
۴۵- گروه اجتماعی
۴۶- گروه فرهنگی
۴۷- گروه علمی
۴۸- گروه هنری
۴۹- گروه ورزشی
۵۰- گروه تفریحی

مشاور حقوقی

ه حسین احتشامی

مشاور حقوقی ماهنامه شهرداریها در این شماره به سوالات مربوط به آتش نشانیها اختصاص دارد. سوالات مطرح شده، قدر مشترک سوالاتی است که از سوی اشخاص مختلف مطرح شده است. پاسخ به این پرسشها دیدگاههای مشاور حقوقی ماهنامه است.

دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی در زمینه های ذیل سوال نموده است:

۱- آیا اختصاص درصدی از عوارض مربوط به صدور پروانه های ساختمانی و غیره به عنوان عوارض خدمات ایمنی و اطفای حریق توسط واحدهای آتش نشانی شهرداریها توضیح قانونی دارد و اگر ندارد چگونه می توان به این راهکار دست یافت؟

۲- گاه از سوی مقامات قضایی در استانها بیان می شود که اساسنامه آتش نشانیها - که مصوب وزارت کشور و شخص وزیر است - وجاهت قانونی ندارد، در این مورد توضیح دهید.

۳- آیا اخذ درآمد در زمینه خدمات ایمنی و کارشناسی از سوی سازمانهای آتش نشانی، جایگاه قانونی دارد یا خیر؟

۴- اخذ یک ردیف بودجه عمومی کشور تحت پوشش تشکیلات ایمنی و آتش نشانی چگونه امکانپذیر است؟

۵- افزایش درآمد ۴ درصد بیمه به ۶ درصد، از نظر قانونی چگونه قابل طرح و پیگیری است؟ پاسخها به ترتیب به شرح زیر است:

۱- به موجب بند ۱۶ ماده ۷۱ قانون شوراهای و وضع و تدوین مقررات خاص برای حسن ترتیب امور و اتخاذ تدابیر احتیاطی جهت جلوگیری از خطر آتش سوزی، از وظایف شورای شهر است. از سوی دیگر سازمان آتش نشانی شهرها حسب تجویز ماده ۸۴ قانون شهرداری (بند ۱۵ ماده ۷۱ قانون شوراهای) با طی مراحل تشریفات قانونی و به منظور امداد رسانی و اطفای حریق تأسیس یافته و از این حیث تحقیقاً سازمانی وابسته به شهرداریها تلقی می گردند. ضمن اینکه شوراهای شهر علاوه بر داشتن مسئولیتهای عمومی مختلفه عمده وظایف آنها معطوف به امور شهرداریهاست، از جمله تصویب لوایح برقراری عوارض و تعیین نرخ خدمات، که به موجب بندهای ۱۶ و ۲۶ ماده ۷۱ و ماده ۷۷ قانون شوراهای با توجه به استقلال شخصیت حقوقی شهرداریها و شوراهای هر شهر تفویض و محول گردیده است.

از این رو شورای هر شهر به نحوی که تشریح گردید می تواند با تمسک و متوسل به اهرمهای قانونی اشاره شده حسب تشخیص و با اعمال روشهای خاص در قالب دستورالعمل، آیین نامه و... به لحاظ تأمین منابع مالی مورد نیاز سازمان، وضع مقررات نموده و متناسب با نوع بهره مندی اشخاص اعم از حقیقی یا حقوقی از امکانات بالفعل سازمان، هزینه خدمات را مقرر و تصویب نماید و به حیظه وصول در آورد و یا در قالب تعرفه های عوارضی مصوب شهرداری به موازات

برخی از اقلام عوارضی، در صدی را برای سازمان تخصصی داده و وصول آن را تجویز نماید و همین طور به گونه ای که در متن سوال اشاره شد از جمله مکانیزمها می تواند اخذ عوارض به هنگام صدور پروانه ساختمانی یا در نظر گرفتن وضعیت و موقعیت محل استقرار، تعداد طبقات و... باشد.

۲- شهرداریها مطابق بندهای ماده ۵۵ قانون شهرداری و در مواد قانونی دیگر حسب مورد، وظایف و تکالیفی بر عهده دارند. تنوع و تعدد مسئولیتهای مختلف و مهم، تمسیت و اداره امور محوله و همچنین ارتقای کیفیت خدمات و تسریع در انجام امور و تأمین سطح توقعات شهروندان - که بار اصلی منبع درآمد شهرداری را در قالب تعرفه های مصوب متحمل می شوند - از محرکهای عمده ای است که شهرداریها را مجبور می کند برخی از وظایف قانونی محوله را یا حفظ مسئولیت متقبله و با استفاده از مجوز ماده ۸۴ قانون شهرداری (بند ۱۵ ماده ۷۱ قانون شوراهای) با طی تشریفات قانونی، به نحو احسن به ثمر برساند. در این مقوله سازمان آتش نشانی با توجه به منشأ تأسیس و مستند قانونی، از جایگاه مستحکمی برخوردار است. طبعاً وظایفی را که شهرداریها می توانستند رأساً انجام دهند با دلایل و توضیحات یاد شده در قالب این سازمان وابسته به انجام می رسد و با توجه به اینکه سازمان یاد شده شکل دیگری از شهرداری و موجودیت آن نیز حسب تجویز قانون صورت پذیرفته است، از این رو محلی برای ایراد ملاحظه نمی شود. بدیهی است ادعای نفی یک سازمان می بایست مستدل و مستند به قانون باشد که تاکنون چنین موردی ملاحظه نگردیده است.

۳- کسب درآمد در زمینه های مرتبط و منطقی برای سازمان به کیفیتی که در متن جوابیه های ارائه شده، تابع رعایت نظامات و مقررات خاصی است که امکان عملی شدن آن صرفاً در دیدگاههای قانونی و حقوقی فوق ملاحظه می شود.

۴- منابع مالی سازمان آتش نشانیهای شهرهای کشور با توجه به استقلال شخصیت حقوقی شهرداریها، انحصاراً در قالب کمکهای مالی شهرداریهای ذی ربط و اخذ عوارض و بهای خدمات قابل تأمین است. چنانچه موضوع کمک و حمایتهای دولت در این باره مطرح باشد، تأمین این خواسته از طریق پیشنهاد وزارت کشور (مواد ۶۲ و ۹۵ قانون شهرداری) و در قالب بودجه عمومی کشور با اختصاص ردیف اعتباری خاص به گونه ای که برای سایر سازمانهای وابسته شهرداریها از جمله اتوبوسرانی شهرها متداول است امکانپذیر است.

۵- نظر به اینکه اختصاص ۴ درصد حق بیمه به سازمان آتش نشانی از مجرای قانون محقق گردیده، از این رو افزایش آن نیز در صورتی که متضمن توجهات منطقی و قابل پذیرش باشد، صرفاً از طریق قانون امکانپذیر است.

مروری بر قوانین مقررات ایمنی و آتش نشانی در کشور پیشرفته ایران

حسین صالحی

«قوانین و مقررات مربوط به ایمنی و آتش نشانی به علت آمیختگی خاصی که سازندگی روزمره و شرایط استثنایی محیط زندگی (حوادث و حریق) دارند، از اهمیت و حساسیت ویژه‌ای برخوردارند. قواعد امرهای که می‌توانند شیوه مقابله با حوادث و سوانح آتش‌سوزی را با طراحی مناسب و حساب‌شده به مجریان بیاموزند، تأثیری مستقیم بر نتیجه کار دارند، چه اینکه ضمانت عمل به‌موقع و اقدام مطلوب برای مهار و کنترل سوانح و آتش‌سوزی‌ها تلقی می‌شوند.»

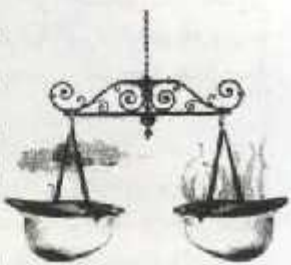
در این مقاله ابتدا مکانیسم قوانین و مقررات مربوط به ایمنی و آتش‌نشانی را در ده کشور جهان می‌آوریم و سپس به قوانین و مقررات موجود در این زمینه که در کشورمان سابقه داشته‌اند اشاره می‌کنیم و مواردی را که هنوز قدرت اجرایی دارند، نیز تبیین و تشریح می‌کنیم و پیشنهادهای را که برای سرعت بخشیدن و سرویس‌دهی به امور ایمنی و آتش‌نشانی در حال بررسی است، مطرح می‌نماییم.»

دارایی انسانها و اجرای مقررات پیشگیری از آتش‌سوزی و خدمات اورژانس را عهده‌دار است و پوشش خدمات ایمنی و آتش‌نشانی جنبه ملی ندارد و بر حسب قوانین محلی متفاوت است.

۳- در آمریکا به موجب قانون ملی پیشگیری و کنترل آتش (مصوب ۱۹۷۱) و براساس قوانین اساسی ایالات پنجاه‌گانه سازمان فدرال، انجمن شهرها همراه با سازمان آتش‌نشانی از طریق آتش‌نشانیهای خصوصی، دیارتمان‌های اشتراکی آتش‌نشانی و سازمانهای آتش‌نشانی فدرال، نسبت به اطفای حریق، پیشگیری از آن و ارائه خدمات اورژانس اقدام می‌کنند. در این کشور آتش‌نشانی

الف - سابقه قانونگذاری در برخی کشورهای پیشرفته
۱- در آلمان به موجب قانون اساسی و برخی قوانین مجلس ایالتی به مسئولیت وزیر کشور و شهرداری، بر یگان آتش‌نشانی داوطلبانه در تمام شهرها و بر یگان آتش‌نشانی حرفه‌ای در شهرهای با جمعیت بیش از یکصد هزار نفر، عهده‌دار اطفای حریق، محافظت از پرتوافکنی و محیط زیست، کنترل بلایا و نجات انسانها و خدمات اورژانس هستند. در این کشور لوائح و طرحهای مرتبط به خدمات ایمنی و آتش‌نشانی با فوریت بررسی می‌شوند.

۲- در اسپانیا براساس قانون حکومت محلی (مصوب ۱۹۸۵) انجمن شهر مسئولیت اطفای حریق و حفظ جان و

شبه نظامی است و صدور هر گونه مجوز ساخت و ساز شهری و روستایی با تأیید سازمان آتش نشانی انجام می شود.

۴- در ایتالیا بر اساس قوانین مصوب از سال ۱۹۴۱ تا ۱۹۴۸، فرمان سلطنتی (مصوب ۱۹۴۲)، فرمان ریاست جمهوری (مصوب ۱۹۷۰) و وزارت کشور (مدیریت دفاع شهری و خدمات آتش نشانی) از راههای زیر به انجام می رسد: مدارس، مرکز خدمات آتش نشانی، مرکز پژوهش و آزمایش، بازرسی کل و بازرسان ناحیه ای و بین ناحیه ای، مسئولان استانی، واحدهای خدمات آتش نشانی شهری، بندری و فرودگاهی و دسته های متحرک نجات.

۵- در انگلستان به استناد قانون خدمات آتش نشانی (مصوب ۱۹۴۷)، وزیر کشور و شوراهای استان، مسئولیت عالی امور مربوط به اطفای حریق و خدمات ویژه، یعنی فعالیتهای بشردوستانه رایج دوش می کنند و برای انجام این وظیفه از نظارت بازرسان سلطنتی خدمات آتش نشانی و نیز پلیس ایمنی بهره مند است.

۶- در بلژیک به موجب قانون خدمات آتش نشانی (مصوب ۱۹۶۳) وزیر کشور و شهرداری از طریق سازمان خدمات آتش نشانی شهرداری و ناحیه ای اطفای حریق و

آتش نشانی با آتش نشانیان پاره وقت و در شهرهای بالای ۱۵ تا ۲۰ هزار نفر یا ۱۵ تا ۲۵ نفر نیروی تمام وقت و نیمه وقت و مسئولیت مستقیم و رسمی اداره ملی خدمات نجات، اطفای حریق، عملیات شیمیایی، نجات معدومان در زمین، نجات گرفتار شدگان در آوار، آب، سیل و... نشت نفت، حوادث طوفان، خطر فوری ناشی از حوادثی مانند شکستن سد و در برخی از شهرداریها عملیات اضطراری پزشکی را نیز به عهده دارند.

۹- در فرانسه بر اساس قانون مصوب ۱۹۸۴، وزارت کشور و شهرداری مسئولیت اقدامات پیشگیرانه و محافظتی در برابر آتش سوزیها، حوادث، بلایا و همکاری در نجات انسانها و پیشگیری از خطر، محافظت از زندگی، دارایی و محیط زیست را عهده دارند و دفاع شهری مستقیماً به عهده شهرداری است و خدمات آتش نشانی در سطوح سازمانی شهرداری سازماندهی شده است.

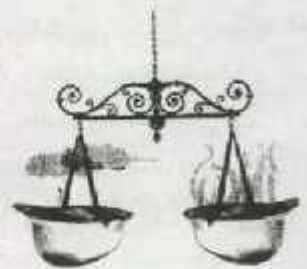
۱۰- در یونان به موجب قانون مصوب ۱۹۳۰ وزارت دادگستری، ستاد عمومی و اداره مرکزی خدمات آتش نشانی، اطفای حریق، حوادث ترافیک، حوادث آسانسور و مواد خطرناک، خطرات تکنولوژیکی، سیل، کمک فنی و عملیات

در فرانسه بر اساس قانون مصوب ۱۹۸۴ وزارت کشور و شهرداری مسئولیت اقدامات پیشگیرانه و محافظتی در برابر آتش سوزیها، حوادث، بلایا و همکاری در نجات انسانها و پیشگیری از خطر، محافظت از زندگی، دارایی و محیط زیست را عهده دارند و دفاع شهری مستقیماً به عهده شهرداری است و خدمات آتش نشانی در سطوح سازمانی شهرداری سازماندهی شده است

پیشگیری از آتش سوزی و حوادث و خدمات اورژانسی، عملیات فنی مرتبط را به عهده دارند.

۷- در روسیه بر حسب چهار قطعنامه شورای وزیران، وزارت کشور از طریق واحدهای خدمات آتش نشانی داوطلبانه و حرفه ای (نظامیان و غیرنظامیان) اقدامات دفاع ملی در برابر آتش سوزی و آموزش حرفه ای کادر آتش نشانی رایج عهده دارد. بازرسی ملی آتش نشانی در این زمینه نقش مهمی ایفا می کند و واحدهای آتش نشانی و نجات از یکدیگر مجزا هستند.

۸- در سوئد به استناد قانون خدمات آتش نشانی و نجات (مصوب ۱۹۸۶) وزارت دفاع و اداره ملی خدمات نجات و نیز شهرداری در شهرهای کوچک و روستاها از طریق نیروهای

نجات را به عهده دارند.

ب - سابقه قانونگذاری در ایران

وضع قوانین و مقررات مربوط به خدمات ایمنی و آتش نشانی در کشور ما از سابقه دیرینه ای برخوردار است. شاید اعلامیه های وزارت کشور در جنگ جهانی دوم (۱۳۲۰) برای حفظ جان مردم و مقابله با بمباران هوایی، اولین مقررات و قوانین در این زمینه شمرده شود. مهمترین قوانین و مقرراتی که تاکنون در ارتباط با خدمات ایمنی (امداد، نجات و مقابله با سوانح) و آتش سوزی به تصویب رسیده، به شرح ذیل است:

۱- در سال ۱۳۲۵ قانون بلایه در بندهای ۷ و ۸ در مورد انجام اقدامات مقتضی بر ضد حریق و سایر بلایای آسمانی و

زمینی و نیز بیمه آتیه متعلق به شهر در برابر حریق، وضع قاعده نمود.

۲- در سال ۱۳۲۸ اداره بازرسی کار و حفاظت فنی از سوی قوه مقننه تأسیس شد.

۳- در سال ۱۳۳۷ قانون کار به تصویب رسید و براساس ماده ۴۷ آن شورایی به نام شورای عالی حفاظت فنی با شرکت وزارت کار، کشور، دادگستری، صنایع، بهداشتی و... تشکیل شد و این نامه‌های مختلفی از قبیل موارد ذیل را تصویب نمود:

این نامه حفاظت و بهداشت عمومی در کارگاهها (۱۳۳۸/۶/۴) و اصلاحیه (۱۳۵۷)، این نامه پیشگیری و مبارزه با آتش سوزی در کارگاهها (۱۳۴۰/۶/۱) و اصلاحیه (۱۳۵۷)، این نامه مقررات حفاظتی ساختمان کارگاهها (۱۳۴۰/۸/۲۴)، این نامه تأسیسات و وسائل الکتریکی در کارگاهها (۱۳۴۱/۷/۳)، این نامه حفاظت مواد خطرناک و مواد قابل اشتعال یا قابل انفجار (۱۳۴۲/۴/۳۱)، این نامه مقررات حفاظتی در ریخته گری و جوشکاری (۱۳۴۷/۸/۲۰)، این نامه حفاظت حمل و نقل و گاز مایع (۱۳۴۸/۱۰/۲۳)، این نامه ایمنی و حفاظت در معادن (۱۳۵۴/۶/۱۸).

۴- در سال ۱۳۳۷ قانون تشکیل سازمان دفاع غیرنظامی کشور به تصویب رسید و به موجب آن به منظور حفظ جان و مال افراد کشور از تعرضات هوایی و حوادث طبیعی و سوانح غیرمترقبه و تقلیل اثرات آن و همچنین

تقویت روحی و ایجاد علائق و همکاری متقابل بین افراد در مواقع غیرعادی و اضطرابی سازمان باد شده وابسته به وزارت کشور تأسیس و در استان و شهرستان تحت نظارت استاندار و فرماندار معرفی شد. این قانون در سال ۱۳۵۱ اصلاح گردید و حفاظت از مؤسسات تأسیسات و منابع مختلف تروتهای ملی در برابر حوادث طبیعی و غیر مترقبه، حمله هوایی و... و نیز تقویت و حفاظت روحی افراد و تحکیم علاقه به همکاری متقابل به قانون قبلی اضافه شد.

این نامه اجرایی این قانون در سال ۱۳۵۱ تصویب و در سال ۱۳۵۲ مأمور اجرای آن مشخص گردید و به موجب آن شهرداریهای سراسر کشور موظف به تشکیل یگانهای نجات و امداد و آتش نشانی شدند که مجموعاً یگان دفاع غیرنظامی تلقی می‌شد.

در این آیین نامه، تشکیلات و کمیته‌های شش گانه آتش نشانی با مهندسان پناهگاه، نجات و امداد، ارتباط و اعلام خطر، حقوق و قوانین و ساختمان ضد زلزله در روستاها پیش بینی شدند.

۵- در سال ۱۳۴۰ آیین نامه حفاظت جان کودکان از خطر حوض، استخر و آب انبار به تصویب رسید.

اتخاذ تدابیر مؤثر و اقدام لازم برای حفظ شهر از خطر سیل و حریق و همچنین رفع خطر از بناها، دیوارهای شکسته و خطرناک واقع در معابر عمومی، کوچه‌ها، اماکن و دالانهای عمومی و خصوصی و بر کردن و پوشاندن چاهها و چاله‌های واقع در معابر و جلوگیری از گذاشتن هر نوع وسیله‌ای در بالکنها و ایوانهای مشرف و مجاور به معابر عمومی که افتادن آنها برای عابران خطر آفرین است و جلوگیری از ناودانها و دودکشهای ساختمانها که باعث زحمت و خسارت ساکنان شهرهاست از وظایف شهرداری دانسته شده است. در همان زمان بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری نیز به تصویب رسید و به موجب آن شهرداری موظف شده است برای جلوگیری از ایجاد مزاحمت می‌کنند و اماکنی که به نحوی، برای ساکنان ایجاد مزاحمت می‌کنند و یا اصول بهداشتی را رعایت نمی‌کنند (کارخانه‌ها، کارگاهها، گاراژهای عمومی، تعمیرگاهها، دکانها، مراکزی که مواد محترقه می‌سازند و...) جلوگیری نماید.

بجز این دو بند، مستند مهم دیگری در قانون شهرداری برای ادامه حیات واحدها و سازمانهای آتش نشانی و خدمات ایمنی وجود ندارد.

قانون نیز در سال ۱۳۷۲ مراحل نهایی تصویب خود را در هیئت وزیران طی کرد.

مجموعه آنچه در زمینه خدمات ایمنی و آتش نشانی به تصویب رسید، به نوعی این مسئولیت را در چارچوب عملکرد و حیطة عمل شهرداریها تلقی می نماید. از طرفی به موجب ماده ۸۴ قانون و نیز بند ۲۵ ماده ۸۴ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران (مصوب ۱۳۷۵) تصویب اساسنامه سازمانهای وابسته به شهرداری را مستلزم موافقت شورای اسلامی شهر (انجمن شهر سابق) دانسته است و شکل گیری سازمان خدمات ایمنی و آتش نشانی در شهرداریها بر این استناد متکی است. در عین حال قوانین و مقررات مرتبط با ایمنی و آتش نشانی از انسجام و یکپارچگی لازم برخوردار نیستند و به همین دلیل پیش نویس لایحه ای برای ایجاد این خصیصه و وحدت رویه اجرایی در حال تدوین است.

ج - معرفی پیش نویس قانون پیشنهادی

در پیشنهاد ابتدایی - که اکنون در دست بررسی است - فرازهای گوناگونی در مورد ضرورت تدوین گزارش توجیهی آن و مقایسه شاخصهای ایمنی و آتش نشانی و موافق و مشکلات و مکانیزمهای تأمین منابع مالی وجود دارد. در اینجا به طور خلاصه به مفاد پیش نویس این لایحه که از جنبه حقوقی و قانونی حائز اهمیت است اشاره می کنیم. به موجب این پیشنهاد «سازمان ایمنی و آتش نشانی کشور» وابسته به وزارت کشور برای انجام امور ذیل تشکیل می شود: ارتقای سطح ایمنی در زندگی مردم، به حداقل رساندن خسارهای جانی و مالی ناشی از حوادث آتش سوزی، بلایای طبیعی و سوانح، برنامه ریزی، هماهنگی، نظارت و اجرای امور حفاظت و ایمنی و اجرای عملیات اطفاء امداد و نجات، تهیه و تدوین استانداردهای لازم و آموزش و پیشگیری و تحقیق در زمینه های مختلف ایمنی و آتش نشانی.

در این پیشنهاد به تشکیل شورای عالی ایمنی و آتش نشانی کشور اشاره شده است. ترکیب این شورا به شرح ذیل است:

رئیس جمهور یا معاون اول او به عنوان ریاست شورا، وزیر کشور به عنوان دبیر شورا، رئیس (مدیر عامل) سازمان ایمنی و آتش نشانی، وزیر صنایع (در خصوص ایمنی در امور صنعتی و تولیدی کارخانه ها، کارگاهها و...)، وزیر مسکن و شهرسازی (در خصوص ایمنی در ساختمان سازی، معماری،

۶- قانون خدمات آتش نشانی در سال ۱۳۳۷ تصویب شد.

۷- قانون پیشگیری و مبارزه با خطرات سیل در سال ۱۳۴۸ به تصویب رسید و به موجب آن وزارت کشور مأمور انجام این امر گردید و در سال ۱۳۴۹ نیز آیین نامه کمیسیون فنی تبصره ماده یک قانون یاده شده تصویب شد.

۸- در سال ۱۳۳۸ آیین نامه شرایط و ضوابط ایمنی در سینماهای کشور به تصویب رسید.

۹- آیین نامه ایمنی اتیارهای کالا در سال ۱۳۵۲ به تصویب رسید و بازدید از اتیارها را به جهت کنترل ایمنی آنها به عهده سازمان دفاع غیر نظامی کشور محول نمود. با انحلال سازمان دفاع غیر نظامی کشور این آیین نامه عملاً مسکوت ماند و ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش نشانی در وزارت کشور، باز نویسی و تهیه پیش نویس اصلاحات مورد نیاز را برای ارائه به مراجع ذی صلاح به عهده گرفته است.

۱۰- در سال ۱۳۶۴ مقررات حفاظتی حفر چاههای دستی به تصویب شورای عالی حفاظت فنی رسید که از اهمیت خاصی برخوردار است.

۱۱- در سال ۱۳۶۷ هیئت وزیران مبادرت به وضع و تصویب آیین نامه طرح ساختمان در برابر زلزله پرداخت و یک سال بعد آیین نامه موسوم به آیین نامه ۲۸۰۰ با تویلت وزارت مسکن و شهر سازی تصویب شد.

۱۲- در سال ۱۳۷۰ قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی به تصویب رسید و آیین نامه اجرایی این

شهرسازی و مسکن روستایی)، وزیر راه و ترابری (در خصوص ایمنی حمل و نقل بار و مسافر هوایی، جاده‌ای، راه‌آهن و...)، رئیس جمعیت هلال احمر (در مورد امداد و نجات در سوانح و حوادث، طبق اساسنامه)، رئیس مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران (جهت نظارت بر کیفیت تمامی تولیدات و رعایت اصول ایمنی در ساخت)، وزیر جهادسازندگی (در خصوص ایمنی در اطفای حریق در مراتع و جنگلها و ایمنی در این نقاط)، دو نفر از اساتید ایمنی صنعتی و بهداشت حرفه‌ای دانشگاهها به پیشنهاد وزیر فرهنگ و آموزش عالی، وزیر کار و امور اجتماعی (در مورد ایمنی در محیطهای کارگری و مقابله با سوانح و حفاظت و بهداشت)، وزیر دادگستری (در خصوص اجرای قوانین و مقررات مرتبط و برخورد با متخلفان)، وزیر نفت (در خصوص ایمنی در تولید، توزیع و مصرف فرآورده‌های نفتی)، رئیس کل بیمه مرکزی (به نمایندگی شرکتهای بیمه در مورد آتش سوزی و سوانح).
در این پیشنهاد مقرر شده است اساسنامه سازمان توسط وزارت کشور تهیه و به تصویب هیئت وزیران برسد و بنابه پیشنهاد سازمان، تشکیلات و چارت سازمانی به تصویب سازمان امور اداری و استخدامی برسد.

در پیش نویس پیشنهادی، وظایف سازمان ایمنی و آتش نشانی کشور عبارتند از:

پیشگیری و اطفای حریق، امداد و نجات حادثه دیدگان، ارائه خدمات مشاوره‌ای به سازمانها، مؤسسات دولتی، خصوصی و اشخاص حقیقی، نظارت بر اجرای قوانین و

مقررات ایمنی و آتش نشانی، طراحی، اجرا و ارزیابی آموزشهای حرفه‌ای و همگانی ایمنی و آتش نشانی، انجام تحقیقات کاربردی در زمینه ایمنی و آتش نشانی، برنامه ریزی و سیاستگذاری در زمینه تهیه و توزیع تجهیزات و خدمات ایمنی و آتش نشانی.

بر اساس مدلول این پیشنهاد در استانهای شورای ایمنی و آتش نشانی زیر نظر نظر معاون امور عمرانی استانداردها تشکیل می‌شود که وظیفه هماهنگی این امور را به عهده دارد. یکی دیگر از فزاره‌های این پیشنهاد این است که تمامی وزارتخانه‌ها، مؤسسات، سازمانها و نهادهای دولتی با مشورت و همکاری این سازمان نسبت به رعایت اصول ایمنی و آتش نشانی در ایجاد یا تکمیل واحدهای خود اقدام نمایند. تأسیس یک مرکز آموزش عالی در این زمینه حسب نیاز و با هماهنگی وزارت فرهنگ و آموزش عالی از دیگر مندرجات این پیشنهاد است.

آموزشهای همگانی از طریق صدا و سیما و وسائل ارتباط جمعی نیز از دیگر پیش بینی‌های مورد نظر در این پیشنهاد است. برای وزارت آموزش و پرورش نیز در این مورد وظایفی پیشنهاد شده است. در این پیش نویس شهرداریها و مراجع صدور پروانه ساختمانی و وزارت مسکن و شهرسازی نیز مکلف شده‌اند قبل از صدور هر گونه مجوز ساخت و ساز و بهره‌برداری، تأییدیه این سازمان را اخذ نمایند. استفاده از نیروهای داوطلب و نظامیان، انجام فعالیت این سازمان به صورت شبه نظامی، بر اساس سلسله مراتب، درجه و لباس متحدالشکل از دیگر موارد در این پیشنهاد است.

نتیجه‌گیری

از آنچه ذکر شد می‌توان چنین استنباط کرد که توسعه فزاینده جوامع انسانی و پیشرفتهای علمی و ارتقای سطح رفاه و خدمات عمومی، ضرورت توجه به «قوانین و مقررات آمبره در زمینه ایمنی و آتش نشانی» را در بطن خود دارد و برنامه‌ریزان و طراحان مسائل عمومی نیازمند دسترسی به ابزارها و راهکارهایی قانونی هستند تا بتوانند با کمک این ابزارها موجبات تسریع اجرای طرحهای مربوط به ایمنی (امداد، نجات و مقابله با سوانح و حوادث) و آتش نشانی را فراهم آورند. قانونگذاران با طراحی مناسب و صحیح قوانین و مقررات مورد نیاز در این زمینه می‌توانند گستره لازم را برای انجام درست کار و رفع به موقع نیازهای روزافزون کشورها ایجاد نمایند.

پانوش:

- 1- Security
- 2- Fire-Fighting
- 3- Semi-Military

مدیریت ایمنی در کلانشهر سائوپولو

ققدان سیستم‌های کامل قوت‌نیز و مقررات، عامل مهمی در عدم موفقیت مدیریت هر سازمانی است. این موضوع مشکل مهمی در بیشتر کشورهای در حال توسعه از جمله برزیل است. شهرها به سرعت و حتی بدون قوانین و تعهدات کوتاه مدت برای بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی رشد می‌کنند. انعکاس مستقیم و عینی چنین حالتی در موقعیت و رشد نامنظم شهرهای بزرگ مثل سائوپولو مشاهده می‌شود. علاوه بر این، نواحی در حال توسعه در تهیه و تصویب قوانین دچار شتاب‌زدگی می‌شوند. آنهم پس از وقوع بدترین نوع حوادث، فعالیت‌های پیشگیرانه اغلب رعایت نمی‌شوند و یا مورد بی‌اعتنایی قرار می‌گیرند. این مقاله نظام مدیریت ایمنی در برابر آتش‌سوزی را در مادرشهر سائوپولو مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد.

بودن این ایالت بلکه به خاطر شرایط و وضعیت نامساعد زندگی در سایر نواحی و بخش‌های کشور به وجود آمده است. جمعیت بسیاری به منظور دستیابی و جستجوی زندگی بهتر از نواحی نامساعد به شهرهای بزرگ مهاجرت نموده و بخش

ایالت سائوپولو در مساعدترین و خوش آب و هواترین بخش جنوب شرقی کشور برزیل واقع شده است و بخش اعظم جمعیت برزیل در این ایالت متمرکز شده که بالغ بر ۳۲/۵ میلیون نفر است. این تمرکز نه تنها به دلیل مساعد

♦ روزاریا ونو
♦ ترجمه مجید عبداللہی

اعظمی از این جمعیت کم درآمد به دلیل کمبود مسکن و زیرساختهای شهری در شهرهای بزرگ حاشیه نشین شده اند که این خود یکی از خصوصیات بارز شهرهای بزرگ در کشورهای در حال توسعه بوده و بیشتر متأثر از فقر است. ناحیه کلانشهر سائوپولو ناحیه ای متمرکز با ۲۹ شهر و بیش از ۱۵ میلیون نفر جمعیت است، یعنی سکونت ۴۶/۸ درصد از جمعیت ایالت در ۳ درصد از مساحت ناحیه (۸۰۵۱ کیلومتر مربع). از میان این شهرها سائوپولو بزرگترین شهر از نظر جمعیت (۹/۸ میلیون نفر) و مساحت (۱۰۵۹ کیلومتر مربع) است و مشکلات مهم و اساسی شهرهای بزرگ را در خود دارد.

در چهل سال گذشته صنعتی شدن سریع سائوپولو، با اصلاحات لازم برای رشد منظم دنبال نشده بود. سیاستهای برنامه ریزی شهری به طور ساده و بدون در نظر گرفتن رفاه و سود عمومی شهر صورت گرفته است. سرمایه گذاری کم دولت را در خدمات عمومی و تسهیلات شهری به بحران اقتصادی که برزیل از زمان اولین بحران نفت در دهه ۱۹۷۰ با آن روبرو شده، نسبت داده اند.

زمینه تاریخی

برزیل بیشتر سنت و فرهنگی را به ارث برده که زمینه های اساسی شکل گیری آن از فرهنگ برزیلیایی متأثر است و به تازگی تأثیرات چند فرهنگ دیگر از جمله فرهنگ افریقایی و اروپایی را نیز پذیرفته است. یکی از ستهای کنونی در این زمینه، بناهای سنگ کاری شده است که به وسیله مهاجران ایتالیایی در آغاز قرن بیستم در شهر سائوپولو ایجاد شده است. در این زمان به دلیل خصوصیات ساختمانها، خسارات ناشی از آتش سوزی اندک بوده و به ندرت به نواحی همجوار سرایت می کرده است. بعضی از آتش سوزیهای مهم ثبت شده در طول تاریخ شهر در سالنهای تئاتر و کلیساهایی که به وسیله شمع نور افشانی می شدند رخ داده، اما تلفات انسانی آنها بسیار اندک بوده است. اولین ساختمان مرتفع در شهر سائوپولو با ۳۲ طبقه در سال ۱۹۲۳ ساخته شد. ساختمانهای مرتفع در برزیل عموماً با بتون میله و دیوارهای سنگ کاری ساخته می شوند و بنابراین از سنگینی قابل ملاحظه ای برخوردارند. این گونه بناها محاسن زیادی دارند زیرا همچنانکه در برابر پدیده های طبیعی از قبیل زلزله و طوفان مقاوم اند، در برابر آتش سوزی نیز ایمن هستند. گسترش آتش سوزی به وسیله قسمتهای مختلف این واحدهای ساختمانی قابل کنترل است. این در حالی است که هیچ گونه مقررات ایمنی در برابر آتش سوزی برای این ساختمانها پیش بینی نشده است.

توسعه ناحیه کلانشهر سائوپولو و آتش سوزی شهر سائوپولو و نواحی پیرامونش رشدی انفجاری را در

اواخر دهه ۱۹۵۰ تجربه کرده است. وقتی دولت از معجزه اقتصادی در برزیل خبر داد، مناطق صنعتی رشد زیادی کرده بود و بنای پایتختی جدید (برزیلیا) نشانه ای از این معجزه قلمداد می شد. تأثیر رشد سریع اقتصادی در حوزه ساختمان سازی در شهرهای مساعدی مانند سائوپولو قابل ملاحظه بود. اما موضوع ایمنی در مقابل آتش سوزی تنها در دهه ۱۹۷۰ همزمان با افزایش استفاده از مصالح و مواد جدید، تجهیزات و سیستم های متنوع در ساختمانهای جدید و قدیمی، به عنوان نتیجه این توسعه در نظر گرفته شد.

مصرفی مفاهیم جدید بین المللی معماری مانند فضای باز، مرکز نقل دیوارهای پوششی بدون در نظر گرفتن مقررات ایمنی برای اداراتی که با ساختمان سازی در ارتباطاتند خسارات فراوان آتش سوزی به دنبال دارد، بویژه که استفاده از تجهیزات و سرویسهای موجود در ساختمانهای مرتفع در حال افزایش است.

برای آگاهی جامعه فنی و ادارات عمومی به دو حادثه تأسفبار آتش سوزی اشاره می کنیم: اولین حادثه مربوط به نخستین آتش سوزی مهم ساختمانهای بلندمرتبه سائوپولو در فوریه ۱۹۷۲ در ساختمان آندرائوس است که ۱۶ کشته و ۳۲۹ نفر مجروح برجای گذاشت.

آتش سوزی از طبقه چهارم شروع شد و از فضای بیرونی به تدریج به بیست و هفتمین طبقه سرایت نمود. شعله های آتش و گرمای فراوان آن، ساختمانهای اطراف را که با خیابانی به پهنای ۳۰ متر جدا شده بود نیز تحت تأثیر قرار داد. دومین حادثه در فوریه ۱۹۷۴ در ساختمان تجاری جویما با ۲۵ طبقه رخ داد. در این حادثه ۱۷۹ نفر جان خود را از دست دادند. این آتش سوزی از طبقه دوازدهم شروع شد و شعله های آتش به تمامی طبقات و تصرفات تجاری و تحلی بالای ساختمان خسارات فراوانی وارد نمود.

اداره ساختمان سازی سائوپولو و اداره آتش نشانی هیچ کدام آمادگی لازم را برای مواجهه با این مشکل نداشتند، زیرا از دانش ایمنی و تجهیزات مناسب برای ساختمانهای بلندمرتبه برخوردار نبودند.

مقررات آتش سوزی

آتش سوزی جویما در یکم فوریه سال ۱۹۷۴ به وقوع پیوست و اولین مقررات ایمنی در برابر آتش سوزی در شهر به وسیله شهردار وقت تنها ۶ روز پس از آن تهیه و تصویب شد. لوئیس جی سی سنگیراردی، مهندس اداره ساختمان سازی، پس از اولین آتش سوزی مهم این مقررات ایمنی را پیشنهاد نمود، اما مورد توجه قرار نگرفت تا اینکه دومین حادثه آتش سوزی در سال ۱۹۷۴ در جویما اتفاق افتاد.

این مقررات ایمنی برای ساختمانهای موجود و کنه های ساختمانی جدید که شامل موارد ضروری ایمنی در برابر آتش سوزی برای بناهای جدید (۱۹۷۵) بود بر پایه مطالعات

انجام شده مقررات اروپایی و آمریکایی استوار بود. اگر چه این مقررات کامل نیستند اما اولین مقررات سائوپولو و نیز کشور برزیل است. در همین زمان در اداره ساختمان سازی برای اولین بار در برزیل گروه بازدید ایمنی ساختمانها تشکیل شده بود، گرچه قدرت اجرایی لازم را نداشتند.

سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی ریودوژانیرو اولین سازمان آتش نشانی بود که در سال ۱۸۵۶ در برزیل تأسیس شد. ایالت سائوپولو این سازمان را در سال ۱۸۸۰ به منظور مقابله با آتش سوزی در کلیساها، محیط پیرامونی شهر و خسارات جدی که به مدارس وارد آمده بود ایجاد کرد.

از زمان تأسیس این سازمان در بخش نیروهای عمومی ایالت سائوپولو، سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی در کمیت و کیفیت نیروهای آتش نشانی با مشکلاتی روبرو شد و هیچ حرکتی برای افزایش تجهیزات آتش نشانی، ایستگاهها و شیرهای آتش نشانی صورت نگرفت. جدول زیر شماری از پرآکنندگی نیروها، تعداد ایستگاهها و شیرهای آتش نشانی را نشان می دهد:

نوع آتش نشانی	تعداد نیروها	تعداد ایستگاهها	تعداد شیرها
آتش نشانی	۲۶۰۴	۳۸۹۷	۱۱۰۳۹
ایستگاههای آتش نشانی	۲۴	۴۴	۱۴۴
شیرهای آتش نشانی	۷۱۴۳	۸۴۶۴	۱۱۰۰۱

منبع: اداره آتش نشانی پلیس نظامی ایالت سائوپولو گزارش منتشر شده، ۱۹۹۶

۱- تعداد نام شهر سائوپولو

۲- مجموع تعداد شهرها در این ایالت ۴۲۵ شهر است

بعضی از این موضوعات به نوعی به سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی مربوط است. این سازمان در گذشته تحت نظارت اداره نیروهای عمومی ایالت سائوپولو بود، اما امروز پلیس نظامی ایالت سائوپولو بر آنها نظارت دارد. وظایف و دستورات اجرایی پلیس نظامی صرفاً ایمنی در برابر آتش سوزی نیست و همین امر به طور مستقیم بر کارایی سازمان آتش نشانی تأثیر دارد. پلیس نظامی تنها یکی از وظایف ایمنی در برابر آتش سوزی است و به سایر مسائل نیز می پردازد. حکومت ایالت پس از دو حادثه آتش سوزی در ساختمانهای بلندمرتبه در سال ۱۹۷۲ و ۱۹۷۴ به بعضی از فعالیتهای به منظور افزایش و بهبود وضعیت نیروهای آتش نشانی اجازه داده است. اما از سوی دیگر کوششهایی که افزایش کارایی آتش نشانی ارتباط دارند وظیفه آتش نشانان را در زمینه انجام امور پیشگیری از آتش سوزی نادیده می گیرند. اداره آتش نشانی سرانجام اولین قوانین و مقررات ایمنی در برابر آتش سوزی - ویژه سیستمهای حفاظت در برابر آتش سوزی - را در سال ۱۹۸۳ تهیه و تصویب کرد.

مشکلات مربوط به آتش سوزی

مشکلات مربوط به ایمنی در برابر آتش سوزی که در ناحیه کلانتشهر سائوپولو وجود دارد عمدتاً در شهر سائوپولو متمرکز شده است. اگر چه این مشکلات پس از آتش سوزی ساختمانهای بلندمرتبه در سالهای ۱۹۷۲ و ۱۹۷۴ مشخص تر شد و مشکل آسیب پذیری در برابر این حادثه را به جامعه نشان داد، اما سایر نواحی شهری نیز مانند محلات شلوغ و متراکم و مساکن بدون استاندارد مناسب ساختوساز، بناهای قانونی که در خود مشکلات مربوط به آتش سوزی را نیز دارند، مشکل آتش سوزی را متمکن کردند.

حدود ۱/۵ میلیون نفر از ۹/۸ میلیون نفر جمعیت ساکن در شهر سائوپولو در فواصلهای زندگی می کنند. فواصلها آلونکهای کوچکی هستند که از مواد جمع آوری شده از بین زباله های شهری (چوب، پلاستیک و...) ساخته می شوند و به طور غیر قانونی اراضی عمومی و شخصی را تصرف می کنند. در شهر سائوپولو ۲۴۸ نقطه فاصله با بیش از ۲۰۰ آلونک به صورت مجزا شناخته و ثبت شده اند. نیم میلیون دیگر از جمعیت ساکن در این شهر نیز در اماکنی زندگی می کنند که کورتیکو نام دارند.

کورتیکوها

ساختمانهای آپارتمانی قدیمی یا خانه هایی در نواحی بسیار نامساعد شهر است که در آنها خانواده های هسته ای تک خانواری و چند خانواری در یک خانه کوچک زندگی می کنند. از طرف دیگر هیچ کنترلی روی تعداد ساختمانهای بلند وجود ندارد. هر چند تعداد این ساختمانها مشخص شده اند (۵۸ هزار ساختمان ثبت شده و حدود ۱۵ هزار ساختمان غیرقانونی) اما می توان در یک برآورد کلی تعداد ساختمانهای بلند را حدود ۲۲ هزار ساختمان تخمین زد. علاوه بر این، نقاط آسیب پذیر دیگری نیز مانند تئاترها، سینماها، کلیساها و استادیومها وجود دارند.

شهر سائوپولو با وجود تجربه آتش سوزی با تنوع غیرقابل کنترلی در ساختمانهای بلندمرتبه در محلات پرتراکم روبروست که هر یک از آنها مشخصات و مشکلات ایمنی ویژه ای در برابر آتش سوزی دارند.

فاویلا یک مشکل جدی اجتماعی است که نشانگر معضلات جدی در زمینه آتش سوزی همراه با تراکم بالا و بی نظمی جمعیت است. در مکانیزمهایی که خیابانها و کوچه ها فقط زمینه دسترسی به آلونکها را فراهم می کنند و آلونکها معمولاً از مواد قابل اشتعال ساخته می شوند، زمانی که آتش سوزی اتفاق می افتد، کنترل آن به خاطر مشکلات دسترسی به مکان و منشأ آتش سوزی و کمبود ذخیره آب بسیار مشکل است.

کورتیکوها نیز مشکلات خاص خود را در ارتباط با ایمنی

در برابر آتش سوزی ندارند. به میزانی که آنها مکانهایی با تراکم بالای جمعیت در مساکن و ساختمانهای مسکونی ناپهتجار هستند، تعداد آتش سوزی نیز در آنها بسیار بالاست و هیچ تجهیزات محافظتی در برابر آتش سوزی وجود ندارد. اهمیت آتش سوزی در این نوع ساختمانها جدی است غالباً کودکان قربانی این نوع آتش سوزیها می شوند، زیرا آنان در خانه می مانند و والدین آنان سرکار می روند. این حالت در قنایلاها نیز همین طور است. آتش نشانان غالباً برای دسترسی و یافتن مکان و منشأ آتش سوزی در این فضاها با مشکلاتی روبرو هستند. شرایط ناپهتجار این نوع ساختمانها از سیستم های الکتریکی نیز متأثر می شود و می تواند باعث بروز آتش سوزی شود.

مقابله با وضعیتهای اضطراری و تحت کنترل در آوردن آتش سوزیها در مسیر خروج است. از این گذشته ساختمانهای موجود وضعیتی نامطلوب و مشکلات جدی دارند که می توانند به اندازه کافی زمینه مناسبی برای شروع و گسترش آتش سوزی باشند. از طرف دیگر، اگر چه تعداد ساختمانهای بلندمرتبه در شهر سائوپولو زیاد است، اما مشکلات آتش سوزی در ساختمانهای تجاری و تصرفات خدماتی جدی تر است، زیرا تصرفات مسکونی با تراکم زیاد به صورت سنتی به این ساختمانها اضافه می شوند.

مقررات ایمنی در برابر آتش سوزی و سیستم های بازدید

در سائوپولو به موضوع ایمنی در برابر آتش سوزی بر اساس دو نوع مقررات رسیدگی می شود: کدهای ساختمانی شهر سائوپولو و سیستمهای حفاظت از حریق که در اداره آتش نشانی و پلیس نظامی ایالت سائوپولو تهیه شده است. کدهای ساختمانی به صورت محلی عمل می کنند، اما مقررات اداره آتش نشانی برای تمام ایالت سائوپولو به کار می رود. این مقررات ویژه فقط مختص مقررات آتش سوزی برای بیشتر شهرهای ایالت سائوپولو است، زیرا آنها ایمنی در برابر آتش سوزی را در کدهای ساختمانی خود در نظر نمی گرفتند. در مورد شهر سائوپولو هر دو نوع مقررات فوق به صورت مکمل به کار می روند.

مشکلات آتش سوزی در ساختمانهای بلندمرتبه علاوه بر مشکلات آتش سوزی که گفتیم مسائل و مشکلات مهم و بحرانی دیگری نیز در ساختمانهای فعلی شهر وجود دارد که اکنون به آن اشاره می کنیم. تقریباً همه ساختمانهای ساخته شده قبل از سال ۱۹۷۴ پلههایی دارند که طبقات را به هم ارتباط می دهند. این پلهها می توانند گرما و دود ناشی از آتش سوزی را با سرعت به طبقات بالایی منتقل کنند و در صورتی که به وسیله افراد زیاد در یک وضعیت اضطراری، مورد استفاده قرار گیرند، اختلاف و تفسیری که در اندازه پلهها وجود دارد و همچنین زاویه انحرافی آنها

شهر سائوپولو با وجود تجربه آتش سوزی با تنوع غیر قابل کنترلی در ساختمانهای بلند مرتبه در محلات پر تراکم روبرو است که هر یک از آنها مشخصات و مشکلات ایمنی ویژه ای در برابر آتش سوزی دارند

برخلاف ضمانت اجرایی هر دو نوع مقررات، هنوز سیستم ایمنی در برابر آتش سوزی به دلیل نقص و عدم کارایی مقررات و نقص سیستم های بازدید ایمنی یکی از مشکلات مهم و خود اختیارات قانونی هر دو نوع مقررات یاد شده در نواحی مختلف ایالت سائوپولو است. نکته دیگر اینکه اداره ساختمان سازی شهر سائوپولو و اداره آتش نشانی ایالت سائوپولو تفاهم ناماهی در زمینه تصویب کدهای ساختمانی جدید (غیر از مسکن تکواحدی و دیگر انواع تصرفات کم خطر) برای ساختمانهای موجود یا تغییر تصرفات (کاربرها) امضا کرده اند.

در این سیستم گرفتن مجوز احداث ساختمان از اداره ساختمان سازی منوط به تأیید سیستم ایمنی در مقابل آتش سوزی از اداره آتش نشانی است. بازدید از سیستم ایمنی برای مطابقت آن با طرحهای تصویب شده به وسیله اداره آتش نشانی انجام می شود. همچنین اداره آتش نشانی باید بازدیدهای دوره ای خود را از سیستم های حفاظت از حریق

خطرناک خواهد بود و بیشترین کشته شدگان در آتش سوزیهای ساختمانهای بلندمرتبه در سائوپولو به وسیله تراکم دود در پله ها جان خود را از دست داده اند، زیرا تراکم دود از فرار آنان جلوگیری کرده است.

مقررات آتش سوزی برای ساختمانهای موجود دست کم به دو جایگزین نیاز دارند: وجود یک ردیف پله اضافی در بیرون ساختمان و بهبود و اصلاح ایمنی خروج از موقعیت آتش سوزی. با وجود راه حل های ارائه شده، به دلیل فقدان قابلیت اعتماد این سیستم ها هنوز تا رسیدن به شرایط آرمانی در این زمینه فاصله زیادی است.

مقایسه سوال برانگیز دیگری نیز در زمینه ایمنی مطرح است از قبیل استفاده از پام ساختمانهای بلندمرتبه به عنوان راه فرار و نجات به وسیله هلیکوپتر که باید بررسی و تجدیدنظر شوند. یکی دیگر از مشکلات مربوط به خروج از وضعیت آتش سوزی، فقدان سیستم های وضعیت اضطراری و آتش سوزی و همچنین آموزش کارمندان ساختمانها برای

عمدتاً نصب تأسیسات و تجهیزات آتش نشانی) هر ۲ سال به طور معمولی و هر سال در مکانهای مهمی مانند مجلس انجام دهند. اما این فعالیت فقط در مواردی که مالکان و مدیران ساختمان سازی درخواست کنند انجام می شود، زیرا پرسنل آتش نشانی محدود است. کمبود نیروی فنی اداره ساختمان سازی، یکی از راههای زیر را به آنان تحمیل می کند:

- ۱- از لحاظ حقوقی مسئول نمودن ساختمانهای شخصی و دولتی به تأمین ایمنی ساختمانها. ۲- محدود

علاوه بر مسائل و مشکلاتی از قبیل فقدان هماهنگی و سازگاری کامل در میان قوانین موجود، مسائل و مشکلات دیگری نیز وجود دارد که به آن اشاره می کنیم. دانشکده های معماری و مهندسی و همچنین مدارس به ایمنی در برابر آتش سوزی توجه نمی کنند. در نتیجه کمی تعداد افراد حرفه ای که در این زمینه کار می کنند معیار مناسب سنجش مسائل و مشکلات آتش سوزی است. بسیاری، تازه تیار به استانداردهای فنی و کدها را دریافته اند گرچه درک این موضوع هم کافی نیست، چون این استانداردها هنوز در

ساختمانهای موجود وضعیتی نامطلوب و مشکلات جدی دارند که می توانند به اندازه کافی زمینه مناسبی برای شروع و گسترش آتش سوزی باشند. از طرف دیگر اگرچه تعداد ساختمانهای بلند مرتبه در شهر سائوپولو زیاد است اما مشکلات آتش سوزی در ساختمانهای تجاری و تصرفات خدماتی جدی تر است

کردن بازدیدهای اجباری از سیستمهای ایمنی به مکانهای مهم مانند مجلس. ۳- انجام بازدیدهای ایمنی از ساختمانها و تصرفات دیگر به صورت نمونه گیری. ۴- بازدید از ساختمانهای آماده پذیرش شهروندان برای سکونت. اداره ساختمان سازی در ۲ سال گذشته ۱۸۴ ساختمان را به خاطر اینکه این ساختمانها از نظر آتش سوزی و فرور یختگی خطرناک بودند مهروموم و تخلیه کرد. آنها پس از انجام کارهای ضروری برای تکمیل حداقل استانداردهای ایمنی لازم می توانند تصرف شوند. در بعضی از بازدیدهای دوره ای از سیستمهای ایمنی در برابر آتش سوزی، استانداردهای فنی برزیل به آنان توصیه شده بود. گرایش استانداردهای برزیلی در گذشته، پیروی از استانداردهای اروپایی و امریکایی بود. اما امروزه خطوط راهنمای عمومی به وسیله انجمن استانداردهای فنی برزیل (ABNT) تعیین شده است که پذیرش استانداردهای ایزو رایج عنوان پایه برای استانداردهای فنی برزیل توصیه می کنند. امید می رود استانداردهای برزیل نقش مهمی در سیستم مقررات آتش سوزی ایفا نمایند. از این رو می بایست نیازها الزامات فنی و راه حلها در این استانداردها لحاظ شوند.

بسیاری از جهات ناقص هستند. در سطوح آموزشی به این موضوع اهمیت کمی داده می شود و افراد حرفه ای در صورتی دانشکده و مدرسه را ترک می کنند که آموزش کافی در زمینه وظایف و مسئولیت خود ندیده اند. اما در دوره آموزش نظامی، آموزش گسترده ای در این زمینه پیش بینی شده است. آنان از اهمیت پیشگیری از آتش سوزی آگاهی یافته اند. در نتیجه دوره های تحصیلی آنان مورد تجدیدنظر قرار خواهد گرفت و اصلاحات لازم انجام خواهد شد. به دست آوردن داده ها و اطلاعات آتش سوزی از طریق یک سیستم گامی و تعریف شده، یکی از موضوعات بسیار ضروری برای سازمانهای عمومی به منظور تصمیم گیری و اجرای طرحهای راهبردی برای مدیریت شهر و تحقیقات آتش سوزی و توسعه یافتگی طرحها و مطالعات حرفه ای است. به عنوان مثال امروزه هیچ نظریه ای درباره اینکه هزینه های مستقیم و غیر مستقیم خسارات آتش سوزی در این کشور چیست و یا عوامل و دلایل اصلی تلفات انسانی آتش سوزیها کدام است وجود ندارد در سالهای گذشته اداره آتش نشانی سرانجام مؤسساتی را تأسیس کرد تا به دلیل ضرورت آماده سازی طرحهای منطقی و کسب بودجه مناسب از دولت در سیستم جمع آوری داده ها تجدیدنظر کنند. اما گزارش سالانه از وقایع آتش سوزی هنوز خیلی ساده است و اطلاعاتی که ارائه می دهند برای تجزیه و تحلیل یک حادثه یا پدیده مخصوص ناکافی است. به طور کلی داده های قهرست شده حتی فاقد اطلاعات اساسی مانند تعداد آتش سوزی در فاولاها و کور تیکوها، ساختمانهای بلندمرتبه و یا ناحیه خسارت دیده هستند. اطلاعات آتش سوزی در سطح ملی تا سال ۱۹۸۹ هنوز

چشم انداز آینده ایمنی در برابر آتش سوزی
فعالتهای چندی به منظور رسیدن به سیستم مقررات آتش سوزی کارا می بایست در شهر سائوپولو و بهبود شرایط ایمنی آتش سوزی در ناحیه کلانشهر سائوپولو انجام شود. تشخیص مسائل و مشکلات به منظور ایجاد یک استراتژی برای رسیدن به راه حلها ضروری است.

آتش سوزی مواد و مصالح ساختمان را نیز انجام می دهد، همچنان که آزمایش در بخشها و سیستم های تجهیزات حفاظت از حریق از قبیل سیستم خاموش کننده و سیستم های اعلام و هشدار آتش سوزی حریق را نیز انجام می دهد.

جمع آوری نشده اند. همچنانکه قبلاً نیز اشاره شد تعداد کل ساختمانهای طبقه بندی شده به لحاظ ارتفاع و نوع تصرف از نظر اداره ساختمان سازی شناخته شده نیستند. کدهای ساختمانی به بعضی از خصوصیات مواد و مصالح ساختمانی در ارتباط با آتش سوزی محدود می شوند. اما اداره ساختمان سازی نیز نمی تواند این مواد و سیستم های ایمنی را کنترل نماید. تلاشهایی برای جمع آوری اطلاعات درباره تجهیزات حفاظت در برابر آتش سوزی ساختمانهای موجود انجام شده است، اما سیستم اطلاعات هنوز به بهبود و اصلاح

نتیجه

فقدان یا کمبود سیستم مقررات کامل آتش سوزی به منظور ساماندهی و ادامه روشهایی برای بهبود ایمنی در برابر

فقدان یا کمبود سیستم مقررات کامل آتش سوزی به منظور ساماندهی و ادامه روشهایی برای بهبود ایمنی در برابر آتش سوزی، دلیل عمده وضعیت بحرانی ایمنی شهرها در برابر آتش سوزی است که عمدتاً شهرهای بزرگ مثل سائوپولو، نواحی پیرامونش از آن تأثیر می پذیرند

آتش سوزی، دلیل عمده وضعیت بحرانی ایمنی شهرها در برابر آتش سوزی است که عمدتاً شهرهای بزرگ مثل سائوپولو، نواحی پیرامونش از آن تأثیر می پذیرند. این وضعیت تنها می تواند به طور کلی با بالا بردن آگاهی افراد جامعه دگرگون شود و ادارات عمومی اهمیت این موضوع را دریافته اند.

نیاز دارد تا در فعالیتهای روزانه اداره ساختمان سازی مورد توجه قرار گیرند. فعالیتهای پیشگیرانه همچنین برای بهبود ایمنی در برابر آتش سوزی به وسیله آگاه کردن و آموزش دادن به مردم درباره خطرات روزانه و اینکه چطور آنان باید در وضعیتهای اضطراری رفتار کنند نقش مهمی دارد. این فعالیتهای به وسیله اداره ساختمان سازی و اداره آتش نشانی توسعه یافته اند و برای کودکان از اهمیت بیشتری برخوردار است. هر چند تعداد کلاسهای آموزشی و دیگر فعالیتهای پیشگیری محدود است، اما تصویب قانون حمایت از مصرف کنندگان در سال ۱۹۹۱ وسیله مهمی برای توسعه تولیدات و خدمات ایمنی در برابر آتش سوزی است. کارخانه های سازنده، طراحان، مدیران و شرکتهای ساختمان سازی و مردم، مسئول تولیدات و خدمات خود هستند.

از طرف دیگر فقدان دانش ایمنی در برابر آتش سوزی از سوی مصرف کنندگان، مشکلی جدی است، هر چند آنها قادر نیستند در زمینه کیفیت تولیدات و خدمات عرضه شده یا اهمیت نصب تجهیزات کیفیت ساختمانی و یا اینکه چگونه باید از تجهیزات حفاظت از حریق استفاده نمود قضاوت نمایند.

ازمایشگاه آتش سوزی فعالیت خود را در سال ۱۹۷۵ با انجام آزمایشهای آتش سوزی و دادن تأییدیه فنی برای فعالیتهای مرتبط با ایمنی در برابر آتش سوزی شروع کرد. وظیفه مهم آزمایشگاه آتش سوزی توسعه استانداردهای فنی، کدها، روشهای آزمایش نمودن برای دادن تأییدیه ایمنی لازم یا خاص برای سازمانهای عمومی و صنعتی است و علاوه بر توسعه مدارک فنی، آزمایش مقاومت ساختمانها و سیستم های آنها را در برابر آتش سوزی و همچنین بررسی

این مقاله ترجمه ای از منبع زیر است:

Rosaria Ono, *The Fire Safety Management in the Saopaulo Metropolitan Area: Its Past, present and Future*, 7th International Research and Training Seminar on Regional Development Planning for Disaster prevention, 17 October 1994, Tokyo, Japan, PP 1-11.

立川防災館

آتش‌نشانی توکیو، فن‌آوری در خدمت ایمنی

دبیرخانه ستاد هماهنگی
مور ایمنی و آتش‌نشانی کشور

امروزه زاینده بتوان یکی از قطبهای صنعتی جهان در نظام بین‌المللی مطرح است. صنعتی شدن زاینده مرفه‌ترین ساختار فرهنگی است که جوهره آن راز روح مدنیت و همکاری تشکیل می‌دهد. تجلی این همکاری در وجود نیروهای داوطلبانه و مردمی است که فارغ از هرگونه مضایقه، معضلات محلی و ملی خود را حل می‌کنند. یکی از این معضلات گسترده و بسیار مهم، وجود بلایای طبیعی و شهری گسترده از قبیل زمین‌لرزه، سیل و آتش‌سوزی در منازل و مراکز تجاری و صنعتی است. این کشور برای مهار سلاهای فوق به‌طرز قابل توجهی سیستم‌های ساختار ناتوانی بهره‌گیری از نیروهای محلی و آموزش همگانی متناسب با این بلایا را فراهم نموده است که اداره آتش‌نشانی توکیو از نمونه‌های بارور و موفق آن به‌شمار می‌رود. آنچه در زیر می‌خوانید معرفی اجمالی تجهیزات و مکاترم‌های این اداره برای اطفای حریق و سایر اقدامات پیشگیرانه است.

باز بسیار بزرگ مانند یک صحن استفاده می‌کنند.
۲- با افزایش ساختمانهای مسکونی پرجمعیت شکل مدیریت ایمنی آنها پیچیده‌تر می‌گردد. از نیروی انسانی استفاده کمتری می‌شود و به همان صورت که سیستم پیشگیری از حریق کاملتر می‌گردد، ساختمانهای بیشتری از سوی مراکز ایمنی ساختمان به صورت متمرکز، تحت کنترل قرار می‌گیرند.

اداره آتش‌نشانی توکیو به سازندگان ساختمانها طی بازدیدهایی، در زمان ساختن و پس از آن، برای جلوگیری از خطرات احتمالی توصیه‌های ایمنی را ارائه می‌دهد.

توصیه‌های ایمنی برای جلوگیری از آتش‌سوزی در ساختمانها

برای جلوگیری از آتش‌سوزی در ساختمانها و حفاظت از جان و مال مردم باید توجه کافی به مراحل طراحی ساختمان‌سازی جهت محافظت در برابر آتش‌سوزی به عمل آید. برای این منظور، قانون خدمات آتش‌نشانی و استانداردهای ساختمانی، صاحبان ساختمانهای شهری را موظف نموده است که از رئیس آتش‌نشانی یا رئیس ایستگاه آتش‌نشانی محل، مجوز ساخت و ساز دریافت نمایند. البته ساختمانهای خارج از محدوده از این قوانین مستثنی هستند. سازمان آتش‌نشانی، نقشه‌های ساختمانی را از نظر انطباق با قوانین و مقررات ایمنی مطالعه نموده و دستورالعمل تخصصی را در مورد پیشگیری از آتش‌سوزی اعلام می‌دارد. هنگامی که ساختمانهای جدید بزرگتر از حد مشخصی ساخته می‌شوند، همراه با گسترش، اصلاحات و یا تغییرات در

اداره آتش‌نشانی توکیو مجهز به امکانات بسیار پیشرفته‌ای در زمینه اطفای حریق است که از میان آنها می‌توان به واحد هواپیمایی و استفاده از موتورسیکلت‌های آتش‌نشان اشاره کرد.

واحد هواپیمایی اداره آتش‌نشانی توکیو در نوامبر ۱۹۶۶ به عنوان اولین واحد هواپیمایی اداره آتش‌نشانی در ژاپن تأسیس شده است. اکنون (سال ۱۹۹۸) ۳۱ سال است که از فعالیت اولین هلیکوپتر (آوریل ۱۹۶۷) در این اداره می‌گذرد. طی این فاصله زمانی، واحد هواپیمایی مزبور سازماندهی گردیده و تجهیزات آتش‌بیهود یافته و تقویت شده‌اند.

در حال حاضر این واحد، تمام مناطق توکیو، از جمله منطقه تاها و جزایر آن را تحت پوشش قرار می‌دهد.

اداره آتش‌نشانی توکیو به منظور اطفای حریق ساختمانهای بلندمرتبه، هلیکوپترهای آتش‌نشانی را که در نوع خود در جهان منحصر به فرد بوده و می‌تواند در حال پرواز ایستایی مبادرت به تخلیه آب نماید به کار گرفته است. این هلیکوپترها، با حمل ۱۲۰۰ لیتر آب، می‌توانند ۶۳۰ لیتر آب را در یک دقیقه تخلیه کنند.

دکتر این نکته ضروری است که تکنولوژی ایمنی و اطفای حریق توکیو در انطباق با تحولات در ساخت و ساز ساختمانهای این شهر شکل گرفته است. ساختمانهای مدرن توکیو دارای مشخصاتی به شرح زیر است:

۱- با پیدایش تکنولوژی‌های جدید در ساختمان‌سازی، ساختمانها بلندتر، محکم‌تر، با طراحی پیچیده‌تر و از فضای

شکل ساختمان، مسئول آن باید برای رسیدگی به این امر مراتب را به اداره آتش نشانی اطلاع دهد.

همچنین وقتی می‌خواهند مبادرت به نصب یا انجام تغییراتی در آشپزخانه‌های بزرگه، دیگهای بخار، سیستمهای حرارتی و ترانسفورماتورهای الکتریکی بنمایند، لازم است قبل از آن اداره آتش نشانی را مطلع کنند.

اداره آتش نشانی، طرح ساختمان را به منظور معابقت آن با قانون پیشگیری ارزیابی می‌کند و پس از احداث، مجدداً از ساختمان بازدید می‌نماید تا اطمینان آن را با مقررات مورد تأیید قرار دهد.

گسترش همکاری با نیروهای داوطلبانه و مردمی در اطفای حریق

همکاری بین آتش نشانی و انجمنهای محلی یا شرکت فعال شهروندان در تمرینات خدمات آتش نشانی، افزایش قابلیت افراد در مقابل حوادث، از جمله مکانیسم‌های گسترش همکاری شهروندان در برابر اطفای حریق و سایر حوادث به شمار می‌روند.

اداره آتش نشانی توکیو میزان پیشگیری از حریق را با ارتباط مستقیم و دوستانه با شهروندان توسعه می‌دهد. ملاقات با مردم جهت چک ایمنی حریق منازل، دعوت از ساکنان معلول (سالمتان و ناتوانها) برای ارائه توصیه‌های ایمنی از جمله این موارد هستند. علاوه بر این به منظور همکاری با سازمانهای حوادث مجاور و مدیران حفاظت از حریق، اطلاعات حشوهای مقابل با حوادث را نشان می‌دهند.

علاوه بر این با استفاده از امکانات آموزشی و همگانی، حوادث را برای آموزش مردم شبیه‌سازی می‌نمایند. مرکز آموزش ایمنی نیز در توکیو وجود دارد که در ایکه بوکورو، هان جو و تاجی کاوا واقع شده‌اند.

همچنین در اداره آتش نشانی توکیو، اتاق نمایش PR و سوره حریق نیز وجود دارد. این مراکز به شهروندان کمک می‌کنند تا آگاهی و آمادگی خود را برای مقابله با حوادث بالا ببرند.

مضاف بر اینها، ارائه تکنیکها و اطلاعات پیشرفته جهت آمادگی رویارویی با بحران به طور مستمر برای مردم فراهم شده تا آنان با حوادث به خوبی مقابله نموده و خسارات را به حداقل برسانند.

تقویت سیستم مدیریت حفاظت از ساختمانها، انواع مختلف آموزشهای آتش نشانیهای صنعتی و کارکنان مرکز ایمنی ساختمانها، سیستمهای شبیه سازی و وسائل آموزشی کامپیوتری از دیگر موارد آموزش همگانی در اداره آتش نشانی توکیو محسوب می‌شوند.

آموزش ایمنی شهروندان

اداره آتش نشانی توکیو انواع مختلفی از تمرینات آتش نشانی را در مشارکت با سازمانهای مجاور برای افزایش

قابلیت شهروندان جهت آمادگی در مقابل حوادثی مانند آتش سوزیها و زلزله انجام می‌دهند. گاه واکنشهای آموزشی حوادث و واکنشهای شبیه سازی زلزله نیز در تمرینات مشاهده می‌شود و این واکنشها مهارت مردم را در جلوگیری از آتش سوزی، مقابله اولیه با حریق، امور نجات، کمکهای اولیه پزشکی و... افزایش می‌دهند.

به علاوه شهروندان می‌توانند حوادث شبیه سازی شده را تجربه کنند و در سمینارهای حوادث در مرکز آموزش ایمنی در زندگی در ایکه بوکورو، تاجی کاوا و هان جو شرکت نمایند. انتشار کتابها و جزواتی در ارتباط با وضعیتهای اضطراری برای هر شهروند از دیگر موارد آموزش همگانی است.

افزایش اطلاعات ارائه قوتن کمکهای اولیه به شهروندان

ارائه اطلاعات و مهارتهای کمکهای اولیه پزشکی به شهروندان در زمینه نجات و فعالیتهای ضد زلزله امری ضروری است.

اداره آتش نشانی توکیو، آموزش کمکهای اولیه را توسعه داده و برنامه‌های آموزشی از قبیل دوره‌های نجات را برای بالا بردن دانش و تکنیک کمکهای اولیه ارائه می‌دهد. اداره آتش نشانی توکیو به منظور گسترش آموزش کمکهای اولیه به شهروندان اقداماتی به شرح زیر نموده است:

آدمکهای پزشکی برای تمرین تنفس مصنوعی، نوارهای ویدئویی آموزشی و سایر وسائل آموزشی. اطلاعات آسانی نشان داده است که بیش از نیمی از حریقهای ساختمانی در منازل رخ می‌دهد که مجروحان زیادی را به دنبال دارد و مرگ و میر بیش از نیمی از فوت شدگان این حریقها مربوط به افراد سالمند است. در یک جامعه متشکل از افراد سالمند، توجه روز افزون به سالمندان بیمار که نیاز به کمک دیگران دارند اجتناب ناپذیر است. در رویدادها و حوادث ضروری است از حریقهای اماکن مسکونی جلوگیری کنیم و سرگ افراد را به حداقل برسانیم. به این منظور اداره آتش نشانی توکیو در همکاری با سازمانهای اداری مرتبط اقداماتی از قبیل افزایش آگاهی و آمادگی شهروندان در برابر حوادث راهنمایی‌های مربوط به چگونگی برخورد با شعله‌ها، بخارها، اجاق‌ها و... را ارائه داده است و حتی افراد را وادار به خرید و مسائل ایمنی در منازل نموده است.

علاوه بر اینها، از معیارهایی که اداره آتش نشانی توکیو در مقابل حریقهای عمده ارائه نموده و جنبه آموزشی دارند می‌توان به قفل کردن در منازل به هنگام ضرورت، انتقال مواد قابل اشتعال به بیرون از منزل و روشن کردن چراغهای منزل در شبها و... اشاره کرد.

این مقاله ترجمه‌ای از منبع زیر است:

The Tokyo Fire Department
Informational Book, Dec 1998.

امداد در برف و آتش

وجود آمد: ۱- سیلابهای عظیمی که به دنبال بارانهای بسیار شدید به وجود آمد (البته امروزه با وجود سد ها و شبکه ها که میزان این را که پس از بارش بر جا می ماند محاسبه می کنند، این خطر تا حدود زیادی رفع شده است). ۲- سیلابهای محلی؛ ریزش بارانهای سنگین در مسیری محدود موجب خروج سیلابی شد که ظاهراً در بسترشان خشک شده بودند.

فرمانده موزن^۴ مسئول سرویسهای خدماتی و فنی در مورد این سیلابها چنین می گوید: این پدیده بسیار مهمی است چرا که تمام ناحیه را دچار مشکل می کند. مسئله اساسی هدایت مجموعه عناصری است که بر اساس طرحی از پیش تعیین شده و احتیاطی در مهار بحران مؤثرند. در سیلابهای بزرگ دیده شده که حتی پایگاه مأموران آتش نشانی نیز در معرض هجوم قرار می گیرد.

موقعیت جغرافیایی شهر نیم که در حوضه آبگیر قرار گرفته، خود بیانگر میزان خسارتهای وارده بر این شهر و نیز تأثیر سیلابها در کاهش فعالیتهای کشاورزی است. «زمانی که دامداری و کشاورزی در شمال شهر جریان داشته، خاک حفظ شده و جلوی آب را می گرفت».

با وجود این از قاجاره ای که در سال ۱۶۸۸ رخ داد، تجربه های خوبی به دست آمده است؛ ساماندهی مشاغل صنعتی، گسترش کانالها، ایجاد حوضچه نگهداری آب و... اما اینها کافی نیست. از این رو خدمات آتش نشانی استان سعی دارد در جهت بهبود شیوه های پیشگیری تلاش خود را بکند: «ما تلاش می کنیم موفق تر عمل کنیم» برای این منظور باید عوامل پیشگیری در جای مناسب قرار بگیرند: «اگر منتظر شویم که افراد از راه برسند خیلی دیر می شود، لازم است بموقع و بسیار سریع عمل شود. اخیراً در اوزس توانستیم زندگی چند انسان از جمله زندگی شش نفر مأمور آتش نشانی را نجات بدهیم».

بهترین وسیله، استفاده از سیستمهای اطلاع رسانی است که ۳ سال است به صورت تجربی مورد استفاده قرار می گیرد. در این مورد سیستمی برای هدایت گروه در سطح استان تعبیه شده که در فرمانده منحصر به فرد است.

مرکز خدمات آتش نشانی مستقیماً به این سیستم متصل است. سیستم شامل یک رادار است که تا شعاع ۱۰۰ کیلومتری برد دارد و هر ۶ دقیقه یک تصویر از وضعیت آب و هوایی می فرستد. تمام پدیده های آب و هوایی به نسبت میزان تراکم آنها با رنگهای مختلف بر صفحه رادار ظاهر می شوند این سیستم تصویری جامع در اختیار می گذارد. مهمترین حالت زمانی پیش می آید که تصویر در یک محل ثابت بماند. در این صورت باید پدیده پیش آمده مورد بررسی و اصلاح قرار گیرد.

زمانی که میزان تراکم بارش به عنصری نامساعد مربوط باشد و به مرز خطرناک برسد، باید جدی گرفته شود. در مورد پدیده های آب و هوایی مهم اقتضات به صورت روشمند

کنترل بلایا در ایالت گار فرانسه

♦ ترجمه لیدا نصراللهی

پس از آب، آتش و برف خطرات طبیعی هستند که مأموران آتش نشانی گار^۱ با آن روبرو می شوند. بر فراز سرآشپه های مون-اکوآل^۲ به طور متوسط هر ۱۰ سال یکبار پدیده های آب و هوایی (برف، باران و...) موجب آشفتگی منطقه و به وجود آمدن مشکلات می شوند. فرمانده موزو^۳ مسئول ارتباطات خدمات آتش نشانی ایالت می گوید: در مجموع، بارش برف بسیار سنگین است چرا که در معرض جریانهای دریایی نیز قرار دارد. در برابر برف هیچ چیز نمی تواند مقاومت کند البته در مقایسه با سیل و آتش سوزی کمتر پیش آمده که برف زندگی مردم را به خطر بیندازد، اما باید توجه داشت که خطر برف بلافاصله رونمی شود بلکه بتدریج خود را نشان می دهد.

ایالت گار که همراه با سایر مناطق، مالکیت ایستگاهها و بیستهای اسکی را به عهده دارد از مسئله آب و افزایش بیش از اندازه آن بسیار رنج می برد. در اکتبر سال ۱۹۸۸ در شهر نیم^۴ هواشناسان توانستند پیش بینی کنند و شهر در معرض هجوم سیلابهای سرشار از گل و لای قرار گرفت. این طغیان که هشت کشته بر جا گذاشت به دلیل دو پدیده به

اهداد کار پرف آتش

نشان می‌دهیم، امروز می‌بینیم میزان آتش‌سوزیها بسیار کمتر شده و با آتش‌سوزیهای کم‌اهمیت روبرو هستیم و این نکته بسیار مهمی است. ۶۰ درصد از این آتش‌سوزیها سطحی کمتر از یک هکتار و ۴۰ درصد سطحی کمتر از ۱۰ هکتار را در بر می‌گیرند، یکی دیگر از مسائل مهم از بین بردن زیادهایی است که پس از آتش‌سوزی بر جا می‌ماند.

آتش همیشه خطری بالقوه دارد؛ خواه در علفزار رخ دهد و یا در هر ناحیه دیگر، زیرا هر بخش ویژگیهای خاص خود را دارد که به نقشه آن و به رویش گیاهی بستگی دارد؛ در نواحی علفزاری، آب و هوا از نوع مدیترانه‌ای است، با انواع گیاهان خاص این منطقه و نیز انواع مختلفی از بلوط. این پوشش گیاهی زمانی که در معرض بادهای شمالی قرار می‌گیرد بسیار قابل اشتعال است. در ناحیه سون^۲ نیز کاجهای دریایی و نیز شاه بلوطها که در کنار علفها قرار دارند، به گسترش آتش کمک می‌کنند، اما سرعت گسترش آتش در این نواحی به آن اندازه که در علفزارها رخ می‌دهد نیست. در نواحی علفزاری سرعت انتشار آتش گاه به ۲ کیلومتر در ساعت هم می‌رسد.

اگر این حساسیتها و نیز پیشگیریهای بموقع سبب شود که در عرض چند سال از شدت و تعداد آتش‌سوزیها کاسته شود، به این دلیل است که مأموران آتش‌نشانی سربازانی هستند که باید پیوسته آماده باشند تا به مقابله با این شعله‌ها بروند. اگر چه تنها ۱۰ درصد از مجموع فعالیتهای مأموران آتش‌نشانی در ارتباط با آتش‌سوزیهاست و اگر تنها آتش‌سوزیهای جنگلها را در نظر بگیریم این رقم به کمتر از ۵ درصد می‌رسد. اما همان‌طور که فرمانده موزن می‌گوید: اگر افراد درگیر در این حوادث و نیز ابزار و روشهای پیشگیری را در نظر آوریم، باید گفت که این رقم بسیار بزرگ است

صورت می‌گیرد؛ «سر ویسهای هواشناسی به مرکز خدمات آتش‌نشانی اطلاع می‌دهند که کجا افرادشان باید عملیات را آغاز کنند. سپس به کمک سیستم رادار میزان تغییراتی که در آن پذیرد مرغ داده است، مشخص می‌شود و این در حالی است که برای پیشگیری اقداماتی در محل صورت می‌گیرد».

در آغاز فصلهای خشک برای کنترل آتش‌سوزیها ۱۴ دیده‌بان در سراسر بخش مستقر می‌شوند و مسئولند به هر دودی که مظهر شوند، پس از انجام اقدامات اولیه مرکز خدمات آتش‌نشانی را در جریان بگذارند. این در حالی است که تمام گروههایی که در اسر مهار آتش‌سوزی دخیل هستند، از پیش در سطح منطقه قرار گرفته و آماده‌اند؛ «هدف این است که در صورت بروز آتش‌سوزی در کمتر از ۱۰ دقیقه خود را به محل برسانند». برای دستیابی به این امر، توجه به نشانه‌ها و سر نخهای داده‌شده بسیار مهم است. قراردادی نیز میان مأموران آتش‌نشانی، اداره کشاورزی، اداره ملی جنگلها و نیز اداره تنظیم مسائل روستایی و محیطی^۶ منعقد شده که بر اساس آن در موقعیتهای خاص به صورت هم‌زمان هر یک بخش مشخصی را به عهده بگیرند. «این کار به ما اجازه می‌دهد که با امنیت و نیز سرعت بیشتری عمل کنیم».

یکی دیگر از اقدامات، در نظر گرفتن هواپیماهایی است که از بالا آب می‌ریزند و با انبارهایی در محل قرار دارند. هم‌زمان، در سطح زمین نیز مأموران آتش‌نشانی و جنگل‌بانان به گشت‌زنی می‌پردازند و همه جا را زیر نظر دارند.

تمام این کارها سالهاست که انجام می‌شود و البته نتایج مثبت آن را هم می‌توان دید؛ «واقعیت این است که به لطف این کارهای احتیاطی و نیز حساسیت خاصی که به موضوع

پایوست

این مقاله از مجله زوئی ترجمه شده است.

Cyprus Special, Gazi, Lemeski feu, ap 1998, special 0056-VI, pp 36-38.
1-Gazi
2-montingpas
3-morua
4-Niras
5-maurin
6-DARE
7-Civamos

سنجه‌های مدیریتی در خدمات ایمنی

فضل‌الله هاشمی

۸- آیا بعضی از پرسنل آتش‌نشانی را که شایستگی لازم را دارند آموزش داده‌اید که در مواقع اضطراری بتوانند هدایت و سرپرستی یک گروه را در اطفای حریق یا مقابله با سانحه‌های غیر از حریق یا کمک مردم و نیروهای بسیج به عهده بگیرند؟

۹- اگر شهرهای شما کوچک یا متوسط است آیا ترتیبی داده‌اید که پرسنل آتش‌نشانی در روزهایی که تعطیلی دارند، اگر آتش‌سوزی یا سانحه بزرگی اتفاق افتاد به کمک بیایند تا نیاز به استخدام پرسنل بیشتر نباشد؟

ج - جلوگیری از وقوع حریق

۱۰- آیا برنامه جلوگیری از وقوع حریق را به عنوان مهمترین اقدام سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهر شناخته و به آن اولویت داده‌اید؟

۱۱- آیا برنامه مرتبی برای بازدید سالانه یا شش‌ماهه از ساختمانها و تأسیسات مختلف و تشخیص آنهاست که در معرض خطر آتش‌سوزی یا سانحه قرار دارند ترتیب داده‌اید؟

۱۲- آیا ترتیبی داده‌اید که اگر در موقع بازدید و بازرسی از ساختمانها و تأسیسات، به مواردی برخورد شود که نشان دهد ممکن است آن موارد موجب آتش‌سوزی یا سانحه دیگری گردد، برای رفع آن پیگیری و اقدام لازم صورت گیرد؟

۱۳- آیا برنامه بلندمدت جامعی برای آموزش تمامی پرسنل آتش‌نشانی و نیروهای مردمی و بسیج تدارک دیده‌اید که آنان را با آخرین و تازه‌ترین آتش‌سوزی‌هایی که در شهر شما اتفاق افتاده است و علل وقوع آنها و لوازم و وسائل و تدابیری که برای اطفای آنها به کار گرفته شده است آشنا سازید؟

۱۴- آیا ترتیبی آن را داده‌اید و این نامه‌ها و ضوابط لازم را از تصویب شورای شهر گذرانده‌اید که بازرسان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی، با لباسهای متحدالشکل، وظایف مربوط به بازرسی و بازدید خود را در حوزه مربوط به نحو مؤثر انجام دهند و خطرات احتمالی را برطرف ساخته، با متخلفان برخورد قانونی نمایند؟

۱۵- آیا ترتیبی داده‌اید که درباره علل آتش‌سوزی‌هایی که اخیراً اتفاق افتاده است، بررسیهای دقیق انجام گردیده، گزارشهای جامع در مورد هر یک از آنها تهیه شود؟

۱۶- آیا ترتیبی داده‌اید که نیروهای انتظامی و پلیس، ضمن گشته‌های خود اگر با موردی برخورد کردند که خطر آتش‌سوزی یا سانحه‌ای دیگر را در پی داشت، از آن جلوگیری نموده، در صورت لزوم متخلفان را تحت پیگرد قانونی قرار دهند و اداره آتش‌نشانی و خدمات ایمنی را در

تقاب معیارهای مدیریت، در شهرهایی که از انتشارات اتحادیه بین‌المللی مدیریت، شهرداریها و مرجع بسیار معتبری در امریکا است، در فصول مربوط به آتش‌نشانی و خدمات ایمنی، چک‌لیستی برای کنترل و سازندگی اقداماتی که از سبب شهرداریها و سازمانهای آتش‌نشانی شهرها باید انجام شود بیان شده است. بر این نوشته با اقتباس از کتاب یادشده، چک‌لیستی که مناسب با شرایط خاص شهرداریهای ایران است، ارائه می‌شود.

چک لیست اقدامات

الف- هماهنگی و توافقی با سایر نهادهای آتش‌نشانی واقع در منطقه

۱- آیا توافقی نامه‌های لازم را برای همکاری متقابل و ارتباط با شهرهای مجاور و سایر سازمانهای موجود در منطقه که دارای تجهیزات آتش‌نشانی هستند -از قبیل ایستگاههای راه‌آهن، اداره بندر، گمرک، جنگل‌بانی، فرودگاه و نظایر اینها مبادله کرده‌اید؟

۲- آیا امکانات ارتباطی و مخابراتی مؤثر با شهرهای مجاور و سازمانهای طرف توافق و همکاری متقابل ایجاد کرده‌اید؟

۳- آیا هماهنگیهای لازم را با مناطق مجاور از لحاظ اینکه در شرایط متفاوت، کدام شهرها و مؤسسات مجاور زودتر می‌توانند تجهیزات خود را به محل آتش‌سوزی یا سانحه برسانند ایجاد کرده‌اید؟

۴- آیا در توافقی نامه‌های همکاری با مناطق مجاور این موضوع را ملحوظ داشته‌اید که ممکن است در یک زمان در دو یا چند جا آتش‌سوزی یا سانحه اتفاق افتد، در این صورت چه تدابیری باید اتخاذ نمود؟

ب- استفاده از نیروهای مردمی

۵- آیا ترتیبی داده‌اید که اگر آتش‌سوزی یا واقعه مهمی اتفاق افتاد بتوانید از نیروهای مردمی و بسیج برای کمک و مقابله با سانحه استفاده کنید؟

۶- آیا مسئول مشخصی را تعیین کرده‌اید که فنون مقابله با سانحه غیر از آتش‌سوزی را به پرسنل آتش‌نشانی و نیروهای مردمی و مقاومت بسیج آموزش دهد و در مواقع لازم هدایت مقابله با سانحه را عهده‌دار شود؟

۷- آیا ترتیبی داده‌اید که در مواقع ضروری بتوان از پرسنل سایر واحدهای تابعه شهرداری به نحو شایسته و مؤثر برای اطفای حریق و مقابله با سانحه استفاده کرد؟

چریان بگذارند؟

۱۷- آیا از تمامی عملیاتی که در جهت جلوگیری از وقوع و اطفای حریق و نیز بازرسیها و بازدیدها، آتش سوزیها و علل آنها و چگونگی اطفای آنها انجام می‌شود، گزارشهای منظمی تهیه می‌شود؟

۱۸- آیا در شهر شما مقررات و ضوابط مربوط به جلوگیری از وقوع حریق تهیه گردیده و به تصویب شورای شهر رسیده است و به نحو مؤثر اجرا می‌شود؟

۱۹- آیا گزارشهای بازدید و بازرسی و پیشنهادهای اداره آتش نشانی و خدمات ایمنی در مورد انجام اقدامات مناسب در رفع اشکالات و نقایص پاره‌ای از ساختمانها و تأسیسات - که در معرض خطر آتش سوزی و سوانح قرار دارند - از سوی واحدهای سازمانی ذی ربط در شهرداری مورد پیگیری جدی قرار می‌گیرد؟

۲۰- آیا بازرسان آتش نشانی به نحو مؤثر آموزش دیده‌اند که بتوانند خطرات آتش سوزی ناشی از نقایص و اشکالات تأسیسات الکتریکی در ساختمانها و کارگاهها را تشخیص دهند و برای رفع اشکال به مراجع ذی ربط اعلام نمایند؟

۲۱- آیا ترتیبی داده شده است که تمامی بازرسان و مأموران شهرداری و همچنین مأموران نیروهای انتظامی در معرض این آسادگی قرار گیرند که خطرات احتمالی آتش سوزی و سوانح دیگر را شناسایی نموده، مراتب را به اداره آتش نشانی اطلاع دهند؟

۲۲- آیا شهرداری اقدامات لازم را برای تعیین کیفیت برخورد با موارد تخلف از مقررات قانونی حفاظت از سوی شهروندان انجام داده و مقررات لازم را به تصویب رسانده است و سیاستها و خط مشیهای لازم را مشخص نموده و به اطلاع عموم رسانده است؟

۲۳- آیا برای بازرسی و بازدید سالانه از واحدهای مسکونی و ساختمانها به منظور جلوگیری از وقوع حریق و یا سایر سوانح، برنامه مؤثری طرح ریزی نموده‌اید؟

۲۴- آیا بررسیهای فنی لازم در مورد کیفیت جلوگیری از وقوع حریق در کارگاهها، کارخانهها، انبارها و واحدهای صنعتی کوچک و بازرسیهای مستمر آنها را از این جهات انجام داده‌اید؟

د - نیروهای انسانی ماهر ایستگاههای آتش نشانی مورد نیاز (در شهرهای کوچک و متوسط)

۲۵- آیا نیروی انسانی تمام وقت به تعداد کافی در اختیار واحد سازمانی شما هست که قادر باشند در موارد لزوم وسائل آتش نشانی را به کار اندازند و آتش شما را مهار کنند؟

۲۶- آیا نیروی انسانی دلو طلب و کمکی و نیروهای مردمی و بسیج در مواقع بروز آتش سوزی یا سوانح در اختیار مسئولان آتش نشانی و خدمات ایمنی شهر قرار می‌گیرند؟

۲۷- آیا بررسیهای لازم را برای تشخیص و تعیین محل

ایستگاههای آتش نشانی و تأمین نیروی انسانی مورد احتیاج آنها انجام داده‌اید؟

۲۸- آیا تصمیم گرفته‌اید که کدام ایستگاههای آتش نشانی را ممکن است حذف یا تعطیل کرد یا جای آنها را عوض نمود و یا آنها را در یکدیگر ادغام کرد به نحوی که در عین حال تمام شهر و مناطق مربوط را پوشش دهد و جوابگوی نیازها باشد؟

ه - اصلاح و بهبود روشهای کار

۲۹- آیا این نامه و دستور العمل جامعی را برای مقابله سریع و مؤثر با آتش سوزیها و سوانح دیگر در شرایط مختلف تهیه نموده و به تصویب شورای شهر رسانده‌اید تا تکلیف کار از لحاظ مقررات و ضوابط قانونی در هر زمان معلوم باشد؟

۳۰- آیا دستور العمل جامع و کاملی تهیه نموده و به تصویب رسانده‌اید که تکلیف هماهنگ کردن فعالیتها در مواقع اضطراری روشن باشد و نقش هر یک از واحدها و مسئولان در آن مشخص شده باشد؟

۳۱- آیا شهرداری مقررات و ضوابط قانونی مناسب را با شرایط زمان برای هدایت نیروها و کاربرد آنها در مواقع اضطراری و وقوع آتش سوزی یا حوادث و سوانح مهم دیگر از تصویب شورای شهر گذرانده است؟

۳۲- آیا اداره آتش نشانی وسائل و مکانهایی را برای آموزش عملی آتش نشانیها و نیروهای مردمی و بسیج آماده کرده است که هر چند وقت یکبار این قبیل افراد در آن مکانها به تمرین بپردازند؟

۳۳- آیا برنامه آموزشی منظمی برای تمرین فنون و روشهای آتش نشانی و دفاع غیر نظامی تهیه و تدوین کرده‌اید؟

۳۴- آیا برای مسئولان و سرپرستان آتش نشانی و اعضای ارشد این واحد سازمانی برنامه‌های آموزشی منظمی تهیه کرده‌اید؟

۳۵- آیا همه پرسنل آتش نشانی برای کمکهای اولیه آموزش دیده‌اند و به طور منظم هر چند وقت یکبار تمرین می‌کنند؟ (یکی از فعالیتهای مستمر اداره آتش نشانی باید تمرینهای آموزشی در تمامی زمینهها به طور مستمر و در هر هفته چند ساعت برای هر نفر با هر سمت و شغلی که دارد باشد.)

۳۶- آیا ترتیب آن را داده‌اید که در هر ایستگاه و مرکز آتش نشانی و خدمات ایمنی برنامه آموزشی مستمر روزانه و سیستماتیک اجرا گردد و نیروهای مرتبط به طور مرتب آموزش ببینند؟

۳۷- آیا اداره آتش نشانی شهر شما در برنامه‌های آموزشی آتش نشانی مرکز استان مشارکت می‌نماید؟ (بهتر است استاندارها ترتیب چنین برنامه‌هایی را با همکاری شهرداری مرکز استان و از محل اعتبارات و کمکهای استانداری بدهند و وزارت کشور نیز از این برنامه‌ها حمایت

کند.)

لوله‌های خرطوم‌های اطفای حریق را در مجاورت شیرهای آتش‌نشانی تعویض و نو کنید؟

۵۲- آیا لوله‌های خرطوم‌های مجاور شیرهای آتش‌نشانی را به طور مرتب بازدید و آزمایش می‌کنید تا از سلامت آنها اطمینان داشته باشید؟

۵۳- آیا برای شیرهای آتش‌نشانی کارت مشخصات که نشان دهنده کارایی آنهاست تهیه کرده و در محل‌های مناسبی قرار داده‌اید که همواره در دسترس باشد؟

۵۴- آیا تدابیر لازم را از لحاظ سهولت دسترسی برای تهیه و خرید وسائل و تجهیزات آتش‌نشانی و تعمیرات آنها اندیشیده‌اید؟

۵۵- آیا مأموران آتش‌نشانی آشنایی کافی با نگهداری، استفاده و تعمیرات لوازم آتش‌نشانی و سرویس آنها دارند؟

۵۶- آیا آموزش‌های لازم را به افرادی که بتوانند مراقبت‌های کافی در مورد حفاظت و نگهداری و بهره‌برداری صحیح و در صورت لزوم جابه‌جا کردن آنها داشته باشند داده شده است؟

۵۷- آیا اطلاعات لازم و منظم را از وسائل آتش‌نشانی موجود از جمله قیمت و هزینه‌های تعمیرات آنها تنظیم و نگهداری می‌کنید؟

۵۸- آیا ساختمانها و ایستگاه‌های دائم و موقت آتش‌نشانی همیشه تمیز و مرتب نگهداری می‌شوند؟

۵۹- آیا برنامه بلندمدتی طرح کرده‌اید که بعضی از وسائل آتش‌نشانی را که عمر آنها به پایان می‌رسد به موقع تعویض و تجدید کنید؟

۶۰- آیا شیرهای آتش‌نشانی به موقع و طبق برنامه‌ای منظم کنترل و تعمیر می‌شوند؟

۲- وسائل ارتباطی و مخابراتی

۶۱- آیا به تازگی بررسی‌های لازم در مورد کارایی و سالم بودن تجهیزات ارتباطی و مخابراتی و دستگاه‌های اعلام خطر در شهر شما به عمل آمده است؟

۶۲- آیا تجهیزات و وسائل ارتباطی و مخابراتی شما مرتب و قابل اطمینان است؟

۶۳- آیا مطالعه‌ای انجام داده‌اید که وسائل ارتباطی و مخابراتی آتش‌نشانی را با بعضی دیگر از سازمانها و نهاد‌های مرتبط، مانند نیروی انتظامی، بسیج و... متصل و هماهنگ سازید؟

۶۴- آیا مطالعه‌ای انجام داده‌اید که در صورت اقتضا سیستم اطلاع‌رسانی خود را با مؤسسه‌ای که امکان همکاری دارند مرتبط سازید؟

۶۵- آیا ترتیبی داده‌اید که دستگاه‌های مخابراتی شما در موقع کار، مانع از اطلاع دادن فوری سوانح نشوند؟

۶۶- آیا ترتیبی داده‌اید که مأموران آتش‌نشانی و خدمات ایمنی به آسانی بتوانند با یکدیگر و با مکان‌های لازم ارتباط برقرار نمایند و مواضع را به یکدیگر اطلاع دهند؟

۳۸- آیا برنامه آموزشی شما جامعیت لازم را دارد به نحوی که کارشناسان و مدیران آتش‌نشانی را نیز آموزش دهد و شرکت آنان را در کنفرانس رؤسای آتش‌نشانی که ممکن است هر چند وقت یکبار تشکیل گردد شامل شود؟

۳۹- آیا در این زمینه مطالعه کرده‌اید که بعضی از تجهیزات و وسایل آتش‌نشانی کارایی و تأثیر بیشتری در اطفای حریق داشته و یا خرابیهای کمتری در شهر به وجود می‌آورند؟

۴۰- آیا مسئولان آتش‌نشانی اقداماتی انجام داده و تدابیری اتخاذ کرده‌اند که در مواقعی که حریق اتفاق می‌افتد کالاهای کمتری در معرض نابودی قرار گیرد؟

۴۱- آیا تدبیری اندیشیده‌اید که همکاری و هماهنگی کافی بین سازمان آب و سازمان آتش‌نشانی وجود داشته باشد؟

۴۲- آیا مسئولان آتش‌نشانی به طور منظم شیرهای آتش‌نشانی را از جهت اطمینان به سالم بودن و کافی بودن فشار آب بازدید و کنترل می‌کنند؟

۴۳- آیا روشها و ترتیباتی فراهم کرده‌اید که جدیدترین و آخرین اطلاعات و نقشه‌ها که در مواقع آتش‌سوزی یا بروز سوانح مورد استفاده قرار می‌گیرد آماده باشند؟

۴۴- آیا ترتیبات لازم را فراهم کرده‌اید که برای آتش‌سوزی‌هایی که اتفاق می‌افتد گزارشهایی دقیق تهیه و نگهداری شود تا برای موارد آموزشی مورد استفاده قرار گیرد؟

۴۵- آیا از فرم‌هایی که می‌بایست برای بررسی‌های اقتصادی و تعیین میزان ضرر و زیان وارده در مواقع آتش‌سوزی تکمیل و مورد استفاده قرار گیرد استفاده می‌کنید؟

۳- تجهیزات و وسائل اطفای حریق و مقابله با سوانح

۴۶- آیا تجهیزات و وسائل آتش‌نشانی شهر شما طبق مشخصات و استانداردهای مصوب تهیه و آماده شده است؟

۴۷- آیا وسائل و تجهیزات آتش‌نشانی را طبق استانداردها و روش‌های مشخص به گونه‌ای نگهداری می‌کنید که در هر زمان در اسرع وقت قابل استفاده باشد؟

۴۸- آیا تجهیزات و وسائل را به طور مرتب سرویس می‌کنید؟

۴۹- آیا همه پرسنل آتش‌نشانی و خدمات ایمنی شهر شما با سیستم‌های شبکه لوله‌کشی آب شهر و شیرهای آتش‌نشانی و تجهیزات و وسائل مربوط آشنایی دارند و آموزش لازم را دیده‌اند؟

۵۰- آیا ترتیبی داده‌اید که نقشه شبکه لوله‌کشی و شیرهای آتش‌نشانی آب شهر در دسترس همه مأموران آتش‌نشانی قرار داشته باشد؟

۵۱- آیا برنامه بلندمدتی تهیه کرده‌اید که به موقع

ایستگاه شماره ۹، نماد حرکت و آمادگی

گزارشی از ایستگاه شماره ۹، آتش نشانی شیراز

نازیلا مرادی

نقطه کور محدوده‌ای بود ۶/۵ تا ۳ کیلومتری که هیچ یک از ایستگاههای آتش نشانی پیرامون آن، در دورترین شعاع عملکرد خود نیز، به آن دسترسی نداشتند؛ دایره‌ای که از شمال و جنوب به شهرک سعدی و ترمینال کاوه و از غرب و شرق به بلوار نصر و هفت تنان می‌انجامید. این اما حدیث گذشته است، اینک هشت ماه است که حریق و حادثه در حریم خانه‌های ساکنان شمال شرق شیراز، به تعریفی دیگر گونه رنگ می‌بازد.

می‌شوند، تأثیر انکارناپذیری بر فاصله میان ایستگاههای آتش نشانی می‌گذارند و از سوی دیگر باعث بروز تفاوتی در شعاع خدماتی و عملکردی آنها نیز می‌شوند. به هر حال کمترین زمان ممکن برای رسیدن به محل حادثه و شروع عملیات در تمام دنیا، ۳ تا ۵ دقیقه است. این فاصله زمانی که به «دسترسی حداکثر» نیز مشهور است، نقش عملی در موفقیت عملیات نجات یا اطفای حریق بازی می‌کند. به بیان دیگر افزایش قابلیت دسترسی تنها با کاهش فاصله و زمان امکان پذیر است. نقطه آغاز شکل‌گیری ایستگاه شماره ۹ نیز درست از همینجا نشأت گرفت.

طرح احداث این ایستگاه زمانی مورد بررسی قرار گرفت که محل مورد نظر تحت پوشش عملیاتی ۳ ایستگاه پیرامونی بود. عبدالرضا کمالی سروستانی، مدیر عامل سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شیراز، ضمن اشاره به توسعه شهری و تراکم جمعیتی در منطقه‌ای که ایستگاه بعدها در آن احداث شد، می‌گوید: در کنار منطقه سعدی که دارای جمعیت، تراکم و موقعیت خاصی است، چند شاهراه حیاتی وجود دارد. در بررسیهای اولیه متوجه شدیم در صورت احداث ایستگاه در این محل، در هنگام خطر می‌توان به آسانی به ۳ بلوار بزرگراه پیدا کرد. همچنین علاوه بر اینکه می‌توان سرعت دلخواه را حفظ کرد، با گره کور ترافیکی نیز روبرو نخواهیم شد. در آن زمان پوشش عملیاتی ۳ ایستگاه دیگر در این منطقه، عاملی برای طولانی شدن زمان

می‌گویند ایستگاه شماره ۹ آتش نشانی شیراز در رعایت ضوابط استاندارد و ارائه مناسب خدمات ایمنی شهری، از ایستگاههای آتش نشانی موجود در لندن و هوستون چیزی کم ندارد. از توجه به موقعیت محلی مثل راههای دسترسی و ویژگیهای اقلیمی گرفته تا معماری خاص ساختمان که با نمایش خود، مفهوم رنگ‌باخته ایمنی را در اذهان شهروندان پررنگ می‌کند، همه و همه، شنیده‌هایی است که ما را بر آن می‌دارد تا در جستجوی چستی و چرایی این پروژه گامی برداریم و به طرح مسائلی بپردازیم که زوایای در ایهام فرورفته ایستگاه شماره ۹ را به روشنی می‌نمایاند.

به راستی در ابتدا چه ضرورتی برای استقرار چنین محصوره‌ای وجود داشت؟ ویژگیهای فنی و معماری این پروژه تا چه اندازه با استانداردهای جهانی منطبق است؟ آیا اکنون که ۸ ماه از زمان اتمام این پروژه می‌گذرد، طرح به اهداف تعریف شده خود دست پیدا کرده است؟

ضرورتی به نام ایستگاه شماره ۹

مسئله‌ای که در طراحی و مکان‌یابی ایستگاههای آتش نشانی جدید بسیار حائز اهمیت است، دسترسی به الگوهای است که توسعه شهرها را در حال و آینده از نظر دور ندارد. با این پیش‌فرض مسئله تراکم جمعیت و کاربریهای زمین در شهرها به مفهومی تازه مبدل می‌شوند. عواملی همچون جمعیت و کاربریهای مختلفی که در شهرها ایجاد

معماری پروژه

ایستگاه شماره ۹ نماد حرکت و آمادگی

ورزش و پارکینگ، نشان از تبلور و توان عملکردی این ایستگاه دارد.

اهداف پروژه از نگاه طراح

آنچه در طراحی فضاهای یک ایستگاه آتش نشانی نقشی مهم و تعیین کننده دارد، کاهش زمان مرده یا از دست رفته است. به بیان دیگر طراحی پروژه در یک ایستگاه آتش نشانی هنگامی اهمیت خود را باز می یابد که به استقرار مناسب و مطلوب فضا کمک کند. به نظر بهروز اصغرزاده مهمترین ویژگی این طرح، معماری آن است. او می گوید: مایل بودم بُعد عملکردی آتش نشانی، در حجم آشکار شود؛ یعنی چهره ساختمان با کاری که انجام می دهد همخوانی داشته باشد. ساختمان بگوید که کارش چیست و در خود چه چیزهایی را نگه می دارد. به همین دلیل بخشی از لبه سقف قسمتی را که برای پارک ماشین اورژانس در نظر گرفته ام، بیرون آوردم که معنایش آماده حرکت بودن است. آمادگی از معنایی است که در ایستگاه شماره ۹ خود را به تمامی به نمایش می گذارد. از آنجا که این طرح براساس دیدگاهی مدرن طراحی شده است، از همان ابتدا باز خورد و عکس العمل پیش بینی شده آن برای بیننده به گونه ای است که گویی شاهد نمایش امنیت است. در واقع با توجه به اینکه اعتقاد طراح از همان ابتدا این بود که این پروژه نزد همگان، به نمایشی برای خدمات رسانی ایمنی به شهر معرفی شود، دقت و ظرافتهای ویژه ای را در معماری ایستگاه مدنظر قرار داد. اصغرزاده در این باره می گوید: می خواستم تا آنجا که ممکن است در معماری حالت آمادگی ایجاد کنم. به همین دلیل سعی کردم معماری به شهر و خیابان رو کند نه آنکه پشت شهر گم شود. همچنین با نگرشی به فضاهای مدرن، حجمها را به گونه ای طراحی کردم که آمادگی و حرکت دو ویژگی مهم یک ایستگاه آتش نشانی - در آن لحاظ شود. این مسئله از دید مدیرعامل سازمان آتش نشانی و خدمات ایمنی شیراز با عباراتی دیگر بیان می شود: کمالی می گوید: مهمترین و بزرگترین ویژگی ایستگاه، عملیاتی بودن آن است. تاکنون همه عملیات ما برای بالابردن سطح ایمنی موفق بوده است.

یکی دیگر از ویژگیهای ایستگاه شماره ۹ آن است که به دلیل ایجاد حالت آمادگی و انتظار، مجموعه به صورت بازتابا حد امکان بدون درن طراحی شده است. اصغرزاده با اشاره به این مطلب می گوید: محوطه بازی که وسط مجموعه قرار دارد، در عین این که مربوطه به ایستگاه است، گویی قسمتی از شهر است.

در ابتدا می خواستم مجموعه ای را طراحی کنم که در خلعت مردم باشد، به همین دلیل فضای باز وسط مجموعه، برای استفاده پرسنل و نیز مردمی است که برای آموزش یا مراجعات اداری به ایستگاه رفت و آمد می کنند. اگرچه

محسوب می شد و هدف ما پایین آوردن این زمان در منطقه بود. ساخت و احداث ایستگاه شماره ۹ دسترسی به شعاع عملکردی را ۵ تا ۶ دقیقه کاهش داد. تا پیش از اجرای این پروژه بعد از ۶ تا ۷ دقیقه به منطقه سعدی می رسیدیم، اما اکنون در یک دقیقه به این منطقه می رسیم. همچنان که بداست این پروژه براساس نیازی که در حوزه خدمات رسانی سازمان آتش نشانی شیراز احساس می شد، به وجود آمد. بی شک برای ارائه خدمات ایمنی و امدادی به منطقه پرجمعیتی با خیابانهای شلوغ و پرتراфик و همچنین برای جلوگیری از زاینهای ناشی از حادثه، باید به کمترین زمان ممکن دست پیدا کرد. کمالی با اشاره به این نکته که هر چه زمان کمتر باشد، خسارتها نیز کاهش می یابد، اضافه می کند: اگر اهدافمان را در این پروژه، اهداف عملیاتی تعریف کنیم، احساس می کنیم تا حد زیادی به آنها دست پیدا کرده ایم.

ویژگیهای مکانی پروژه

ایستگاه شماره ۹ آتش نشانی شیراز توسط بهروز اصغرزاده، معمار پروژه، طراحی شد. و در زمینی به وسعت ۱۱۰۰ متر مربع به مرحله اجرا درآمد. این طرح در بهمن سال ۱۳۷۶ با نظارت معاونت فنی شهرداری شیراز و مشاوره سازمان طراحی معاصر شهرداری شیراز آغاز و در خرداد سال جاری به انجام رسید. از فضای ۱۱۰۰ متری محوطه ایستگاه ۶۵۰ متر به آشیانه و ۲۲۰ متر به فضاهای عملکردی اختصاص یافته است. زمین ایستگاه به دلیل موقعیت خاصی که قناسی زمین برای آن ایجاد می کند، فقط از ضلع غربی به خیابان رو نموده است. در معماری پروژه به دلیل عمود نبودن ضلع شمالی و جنوبی نسبت به بلوار مقابل، ساختمان اداری و فضاهای مربوط به آن کمی چرخیده است تا با چند شکست به بلوار مقابل رو نماید. در این ایستگاه، سالن استراحت همچون بسیاری از ایستگاههای دیگر در سطح کشور، بالای پارکینگ خودروهای آتش نشانی قرار نگرفته است. بین پارکینگ و محل استقرار و استراحت پرسنل محوطه ای باز قرار دارد که مناسب فضای سبز و درختکاری است. راه دسترسی مأموران به پارکینگ، راهرویی است که از یک سو به سالن استراحت و از سوی دیگر به محل استقرار خودروها راه دارد. به این ترتیب الزام پرسنل به عبور از محوطه باز میان دو ساختمان و از دست دادن چند ثانیه هنگام خطر و اضطرار، خود به خود منتفی می شود. همزمان با آغاز طرح، مقدار قابل توجهی از بودجه و هزینه های طرح از سوی سازمان برنامه و بودجه پرداخت شد، اما از آنجا که در هنگام اجرای پروژه، هزینه ها از رقم پیش بینی شده سبقت گرفته شهرداری شیراز رقم اضافی آن را پرداخت کرد. مد نظر قرار دادن بخشی به نام اورژانس به موازات بخشهای دیگر همچون فرماندهی، سالن آشپزی، غذاخوری، سالن استراحت، نمازخانه، سالن

ایستگاه شماره ۹ نماد حرکت و آمادگی

روزمره شهروندان عجیب شده است، یکی از حلقه‌های زنجیره مسائل ایمنی است. با این وصف شاید حتی بعضی از ایستگاه‌هایی ما با توجه به تفاوت‌های اقلیمی و فرهنگی، در بعضی جهات، برتر از ایستگاههای آتش‌نشانی کشور‌های پیشرفته باشد. بنابراین استاندارد مفهومی است که مشخصات آن از جامعه‌های به جامعه دیگر، تفاوت پیدا می‌کند.

اگرچه می‌توان ضوابط و مقررات کاملی در این زمینه تدوین کرد، اما رسیدن به مرحله استاندارد برای یک ایستگاه آتش‌نشانی امر ساده‌ای نیست. به عنوان مثال، استانداردهای ایستگاهی که در منطقه سردسیر قرار دارد با استانداردهای منطقه گرمسیر تفاوت بسیار دارد. کمالی با اشاره به مطالب فوق می‌گوید: تأیید از طراحی و ساخت این پروژه ما پشت شیشه‌ای مات قرار گرفته بودیم و نمی‌دانستیم یک ایستگاه مسدود و استاندارد چه ویژگی‌هایی دارد اما اکنون این معیارها برای ما شفاف و قابل شناسایی است.

ملزومات و اجزای پروژه
اگر مهمترین عاملی که لازمه احداث یک ایستگاه

تساوی‌بهایی که در طراحی پروژه ایستگاه شماره ۹ به چشم می‌خورد، ویژگی‌های بارز مجموعه محسوب می‌شود و بسیار در خور توجه است، اما معمار پروژه آن را صرفاً «توجه و دقت» عنوان می‌کند. آشنایی با روجه پرسنل ایستگاه نوع خدمات، عملکرد و حساسیت آنان نسبت به زمان، حکایت از همان دقت و توجهی دارد که طراح در طرح خود به روشنی آن را پیش‌بینی کرده است. در مجموع توجه به نکاتی همچون ارتفاع، درها، کف ساختمان، تأسیسات، نوررسانی و هواگیری در ایستگاه شماره ۹ از جمله عواملی هستند که در مواقع غیر عملیاتی و هنگام استراحت پرسنل، فضایی امن و آرام را خلق می‌کنند و این از مهمترین اهداف تعریف شده طرح برای طراح بود.

آیا ایستگاه شماره ۹ شیراز استاندارد است؟

توجه به اینکه مشخصات یک ایستگاه آتش‌نشانی چه می‌تواند باشد، جزئیات بسیاری را در خود جای می‌دهد، جزئیاتی که در مجموع، پروژه را به سوی استاندارد هدایت می‌کند. هر چند که تصور بسیاری از مردم از ایستگاه آتش‌نشانی صرفاً محلی است که چند خودروی مخصوص

هر چند که تصور بسیاری از مردم از ایستگاه آتش‌نشانی صرفاً محلی است که چند خودروی مخصوص آتش‌نشانی در آن پارک شده‌اند، اما واقعیت این است که در طراحی چنین پروژه‌ای قبل از هر چیزی باید استانداردها را شناخت و با توجه به تفاوت‌های فرهنگی، تعریف کاملی از آن ارائه کرد

آتش‌نشانی است، زمین و اجزای آن را سالن استراحت، اتاق فرماندهی، غذاخوری، سالن ورزش، آموزش، اورژانس و پارکینگ تعریف کنیم، ناگزیر باید در بررسی و تجزیه و تحلیل پروژه، ویژگی‌های فنی و معماری هر واحد پتیهایی مورد بررسی قرار گیرد.

بنابراین ابتدا به مهمترین و اصلی‌ترین ارکان استقرار ایستگاه آتش‌نشانی، یعنی زمین می‌پردازیم. در کشور ما روال کلی انتخاب زمین ایستگاه، جز در موارد اندک، نه براساس سنجش و شناخت کارشناسانه از شهر، که متکی به تعداد زمینیهایی است که در تملک شهرداری آن منطقه است. به این ترتیب ابتدا طرح احداث ایستگاه آتش‌نشانی، با توجه به توسعه احتمالی و طرح‌های آینده در یک منطقه محدود سنجی و سپس زمین ایستگاه، تنها از میان چند زمینی که در آن محدوده خاص تحت تملک شهرداری است، انتخاب می‌شود. بدیهی است این نوع انتخاب نسبت به بسیاری از امکانات کارشناسی بی‌توجه است. در مواردی حتی اگر زمینی با حفظ ضوابط مکان‌یابی و جوانب توسعه و دسترسی مناسب، وضعیت مطلوبی داشته باشد، اما در حیطه تملک شهرداری قرار نگیرد، برای این منظور خریداری نمی‌شود. با کمی خوشبینی باید گفت این مسئله سبب

آتش‌نشانی در آن پارک شده‌اند، اما واقعیت این است که در طراحی چنین پروژه‌ای قبل از هر چیزی باید استانداردها را شناخت و با توجه به تفاوت‌های فرهنگی، تعریف کاملی از آن ارائه کرد. سابقه آشنایی طراح با استانداردها و پشتوانه تحقیقاتی او به طراح پروژه ایستگاه شماره یک میدان حسن‌آباد تهران باز می‌گردد. او ضمن بررسی‌های اولیه پروژه به اطلاعات مناسبی درباره استانداردها و کیفیت فضاها دست پیدا کرد. اصغرزاده با اشاره به این مطلب می‌گوید: از آنجا که در برخوردیم با سازمان آتش‌نشانی شیراز، اطلاعات زیادی داشتیم، نظراتم را پذیرفتند. من به جزئیاتی اشاره می‌کردم که مشخصات و مقدار سرویس و تناسب آن با پرسنل را بیان می‌کرد. روابطی که میان ایستگاه و پرسنل وجود داشت برای من آشنا بود و آن را حس می‌کردم. بنابراین مانند ایستگاه شماره یک تهران به کیفیت فضاهایی که لازمه آنهاست فکر کردم. اگرچه طراح و معمار پروژه، طرح خود را دارای ویژگی‌هایی می‌دانند که تا دسترسی به سطح مطلوب راه‌چندانی در پیش ندارد، اما تعریف کمالی از استاندارد چیز دیگری است؛ او با اشاره به تفاوت‌های فرهنگی و اقلیمی می‌گوید: باید جهانی را که در آن هستیم تعریف کنیم. در کشور‌های پیشرفته که فرهنگ ایمنی با زندگی

ایستگاه شماره ۹ نماد حرکت و آمادگی

می شود استقرار و مکان یابی ایستگاه آتش نشانی در منطقه از وضعیت عالی و مطلوب، به وضعیت خوب تنزل یابد. این حکایت، حکایت روایی است که در محدوده سنجی و مکان یابی ایستگاه شماره ۹ شیراز نیز عیناً تکرار شده است. کمالی با اشاره به اینکه آتش نشانی در انتخاب زمین و مترای آن اختیار و آزادی چندانی نداشت می گوید: نباید در محدوده های که قرار است ایستگاه در آن احداث شود ایستی از زمینهای انتخابی را به ما ارائه بدهند. در واقع وقتی در خیابانی نیاز به پایگاه آتش نشانی احساس می شود، شهرداری باید زمین مورد نظر را با هر قیمتی خریداری کند. بدیهی است اگر زمینی که انتخاب می کنیم زمین مناسبی باشد، هنگام امداد دچار معضل نمی شویم. زیرا انتخاب براساس ملاکها و معیارهای مطلوب بوده است. اصغرزاده ضمن تأیید مطالب فوق، اضافه می کند: حرکت خاص خیابان و یا نحوه دسترسی اتومبیلها و وسایل نقلیه آتش نشانی به سمت شهر یا خیابانها بسیار مهم است. زیرا نحوه حرکت از ایستگاه و پارکینگ تا محل حادثه، نقش مهمی در تأمین اهداف عملکردی سازمان دارد. با توجه به همه آما و اگرهایی که در انتخاب زمین ایستگاه شماره ۹ وجود داشته است، جای یک شبهه و سؤال باقی می ماند و آن اینکه به راستی اگر این پروژه در زمینی ایده آل اجرا و بهره برداری می شد، امروز با ایستگاهی به مراتب مطلوب تر روبرو نمی شدیم؟ آنچه مسلم است، تمامی مسائل و عواملی که پیش تر ذکر آن رفت، منجر به انتخاب زمینی قناس با مساحت ۱۱۰۰ متر مربع شد. در ابتدا با توجه به قناسی زمین ۲۰ طرح مختلف مورد بررسی قرار گرفت تا پروژه نهایی و کنونی شکل گرفت و به اجرا درآمد.

نحوه استقرار زمین پروژه به گونه ای است که دو ضلع شمالی و جنوبی رو به بلوار ندارد و بر آن عمود نیست. به این ترتیب دسترسی به خیابان تنها از ضلع غربی امکان پذیر است. و دو ضلع شمالی و جنوبی نسبت به بلوار زاویه دارد. خصوصیات ویژه زمین و پروژه، طرح را با زوایایی روبرو می کند که باید با توجه به آن حرکتهای خاصی را پیش بینی کرد. اصغرزاده با اشاره به اینکه معماری پروژه باید به گونه ای باشد که رو به خیابان کند و حرکت را نشان دهد می گوید: من سعی کردم حجمهایی را به وجود آورم که با جابه جاشدن زاویه ها حرکت را تداعی کنند، مثل گردش حجم یک طبقه روی طبقه دیگر. به هر حال پروژه به دلیل اینکه از ضلع شمالی زمین آغاز می شود و می خواهد رو به سمت خیابان و غرب داشته باشد، در دو مرحله شکسته می شود. این تفکیک و شکستها برای نشان دادن حرکت بوده است که در نهایت محل استقرار پرسنل، محوطه پارک، محل استقرار خودروهای آتش نشانی و اورژانس را تشکیل داده است.

کاربربهای متناسب

در طراحی و ساخت یک ایستگاه توجه به توسعه

احتمالی، جایگاه مهمی را در پروژه به خود اختصاص می دهد. کمالی در این باره می گوید: ساختمان آتش نشانی، وسعت محل استقرار ماشینها و محل استراحت مأموران باید به گونه ای طراحی و اجرا شوند که دست کم به میزان یک یا دو واحد اضافی، اعم از ماشین آلات و افراد، گنجایش داشته باشد.

در طراحی پروژه ایستگاه ۹ ضمن لحاظ کردن نکات یادشده، به مسئله دسترسی نیز نگاهی ویژه شده است. اگر مسئله دسترسی را به دو بخش (از محل استراحت تا پارکینگ و از پارکینگ تا محل حادثه) تقسیم کنیم، این مسئله در این ایستگاه مفهوم تازه ای به خود می گیرد. از آنجا که محل استراحت مأموران کشیک و نوبت کار نه بر روی محل پارک خودروها، بلکه در سانی قرار دارد که به وسیله راهرویی به پارکینگ منتهی می شود، هنگام بروز حادثه مأموران مجبور به استفاده از میله فرود نیستند. تجربه هم حکایت از آن دارد که این میله ها عاملی برای مجروح شدن و صدمه بدنی مأموران قبل از رسیدن به محل حریق بوده است. اصغرزاده ضمن اشاره به این مطلب که در ایستگاه آتش نشانی حرکت عمودی پرسنل مناسب نیست و عملکرد صحیحی ندارد، می افزاید: پرسنل از اینکه بتوانند کف زمین، سریع حرکت کنند خوشنودترند. علاوه بر این سالتهای استراحتی که درست بالای پارکینگ قرار دارد، مشکلات تنفسی ناشی از استنشام دود را نیز برای پرسنل به همراه دارد. کمالی منظور کردن فاصله آشیانه یا محل پارک خودروهای آتش نشانی را تا محل استراحت، پاسخی به درخواست سازمان آتش نشانی می داند. او می گوید اگر اجازه استراحت به پرسنل می دهیم باید حق استراحت صحیح را نیز برای آنان قائل شویم. صرف نظر از مشکلاتی که سالتهای استراحت قدیمی به دلیل مجاورت با پارکینگ به همراه داشته است، طرح یک سؤال ضروری به نظر می رسد و آن اینکه آیا تغییر وضعیت عمودی میله های فرود به وضعیت افقی در دسترسی، ارائه خدمات و بهره گیری مناسب از زمان تأثیر منفی ندارد؟

از گفته کارشناسان بر می آید که مسئله زمان از لحظه خروج از سالن استراحت تا پارکینگ به گونه ای متفاوت ساماندهی شده است. در طراحی پروژه سعی شده است مأموران و پرسنل تا رسیدن به محل پارکینگ به هیچ وجه با معضل و مانع فیزیکی بر خورد نداشته باشند.

اصغرزاده ضمن تأیید این مطلب می گوید: سعی من بر آن بود که امکانی برای حرکت سریع گروه نجات ایجاد کنم و هیچ مانعی سر راه آنها قرار ندهم. به مسئله جانمایی خودروها توجه ویژه ای کردم، به گونه ای که حرکت پرسنل به سمت آنها راحت باشد. مسئله بعد راحت بودن فضاها برای ورود و خروج بود؛ یعنی خروج اضطراری و ناگهانی پرسنل را به معماری و قضا ترجمه کردم. از آنجا که در ساختمان دو حجم است که پیشتر راهرو وجود دارد، این راهرو به سمت بیرون

باز می شود و حرکتش به سوی خارج است. در واقع باز شدن در به سمت بیرون و اشغال نکردن فضا در راهرو مسئله مهمی بود، زیرا در نباید به سمت پرسنل دیگری که از ته راهرو حرکت می کنند، باز شود.

همچنان که پیش تر نیز گفتیم یک ایستگاه آتش نشانی بخشهای متفاوتی را در بر می گیرد. به این ترتیب سالن استراحت، به عنوان یکی از اجزای مهم ساختمان که محل استقرار و استراحت مأموران کشیک و نوبت کار است، در ایستگاه ۹ دارای ویژگیهای منحصر به فردی است.

اصغرزاده با اشاره به این مطلب که روال طبیعی، اختصاص دادن بهترین فضا برای استراحت پرسنل است می افزاید: بهترین استاندارد فضا در خوابگاه آن است که تختها دو طبقه نباشند و محل استراحت از نظر فیزیکی، اندازه و گنجایش، دید، نور، هوارسانی و تأسیسات مناسب باشد. راحتی سالن استراحت باید به گونه ای باشد که در همان زمان کمی که پرسنل مشغول استراحت هستند، انرژی از دست رفته را برای عملیات احتمالی و بعدی باز یابند. پنجره ها در محل فاصله بین دو تخت بیش بینی شده است تا در حالت ایستاده بتوان نسبت به محیط خارج دید کافی و لازم داشت.

استراحت و ورودی پارکینگ مستقل است. اما وقتی به ساختمان نگاه می کنیم، آن را یکدست می بینیم. در واقع تفکیک، در عمل وجود دارد ولی در شکل و هیئت کلی ساختمان اثری از آن نیست.

اصغرزاده ضمن تأیید مطالب فوق می گویند: فضا، حرکتهایی را که می خواستیم به من داد و باعث شد به عنوان مثال خود را خیلی مقید نکنم که سالن غذاخوری حتماً یک مربع مستطیل کامل باشد، بلکه محیطی دوزنقه است که در یک قسمت از آن آشپزخانه قرار دارد از طرفی فضای باز سالن غذاخوری که رو به بیرون است، حالت موازی نبودن را با دیوار به صورتی نامناسب دیکته نمی کند.

مشخصه های فرهنگی پروژه

مهمترین ویژگی فرهنگی پروژه ایستگاه ۹ شاید ایجاد آرامش خاطر و امنیت باشد که به خانه های مردم منطقه راه پیدا کرده است. از این نکته که بگذریم، قرار گرفتن پرسنل در کنار یکدیگر و سبزی کردن ساعاتی از روز در فضای مشترک، تجربه خوبی در زندگی اجتماعی برای پرسنل به همراه دارد. با وجود این بیان وجوه فرهنگی و اجتماعی در

باز و بسته بودن فضاها در معماری نمی تواند از ویژگیهای فرهنگی پروژه به شمار آید، زیرا در معماری این پروژه به دلیل عملکرد خاص سازمان آتش نشانی نمی توان به مسایل فرهنگی توجه کرد

معماری یک ایستگاه آتش نشانی، امکان پذیر نیست. عدم ترجمان این مسائل در معماری، نکته ای است که اصغرزاده نیز بر آن صحنه می گذارد. از دید او باز و بسته بودن فضاها در معماری نمی تواند از ویژگیهای فرهنگی پروژه به شمار آید. زیرا در معماری این پروژه به دلیل عملکرد خاص سازمان آتش نشانی نمی توان، به مسائل فرهنگی توجه کرد به هر حال به وجود آوردن فضاهایی که بین آنها ارتباطی مشخصی وجود دارد، معماری ساده و روانی را می طلبد. در واقع همه چیز باید برای پرسنل همان روال آشنا را داشته باشد و فضاها خیلی غریب نباشد. بنابراین در این پروژه جایی برای ارزیابی کیفی فضاها با یکدیگر نیست، زیرا کیفیت تمام فضاها باید مناسب، برابر و متعادل باشد. در هر حال ابراز خشنودی پرسنل از استقرار در ایستگاهی که به امنیت و آسایش آنان توجه شده است، از تأثیرات مثبت و ارزنده این پروژه به شمار می آید.

موانع اجرایی پروژه

شاید بتوان بزرگترین مانع اجرایی پروژه ایستگاه ۹ را چشمپوشی و نادیده گرفتن نقش نظارتی طراح دانست. طراح پروژه به عنوان خالق و صاحب طرح و کسی که در ذهن خود تعریف مشخصی از مختصات طرح دارد، با اعمال اهرم

اصغرزاده با ذکر این نکته که هنگام طراحی پروژه باید جمله شدن فضای سالن استراحت را در نظر داشت می گویند: اتاق فرمانده به دلیل تسلط و نظارتی که روی کل ایستگاه دارد باید بزرگ باشد و ویژگیهای خاصی داشته باشد. این کار طراح است که دید و تسلط کافی را به اتاق فرماندهی بدهد.

یکی دیگر از اجزای پروژه ایستگاه سالن آموزش است که به درخواست سازمان آتش نشانی شیراز و با هدف استفاده پرسنل و مردم شهر شکل گرفت. ویژگی این سالن به گونه ای است که با وجود تلفیق و مجاورت قسمت اداری با ایستگاه، آریاب رجوع وارد ایستگاه و محوطه عملیاتی نمی شود. به همین دلیل از حیاط ایستگاه راه پله ای با یک بازو وجود دارد که مراجعه کننده را وارد سالن آموزش می کند. زیر سالن آموزش بخش اوزرانس با توانایی و ویژگیهایی منحصر به فرد خود قرار دارد. باگردی که پشت ساختمان اوزرانس قرار دارد و محل ورود به سالن آموزش است، نقطه ای برای قطع ارتباط اوزرانس و آتش نشانی است. به طوری که در نمای روبه روی ساختمان، پاکرد دیده نمی شود و تفکیک اوزرانس و آتش نشانی محسوس نیست.

کسانی در این باره می گویند: خروجی آشیانه نیروها و خروجی اوزرانس هر دو با کمی فاصله بر خیابان قرار گرفته اند. با اینکه مجموعه اوزرانس دارای آشپزخانه، اتاق

ساختمان، سقف پارکینگ و ایجاد انبار در انتهای راهرویی که به صورت باز طراحی شده بود و در نهایت تمام فلزی کردن ساختمان ایستگاه که برخلاف طرح اولیه، یعنی بتونی پودن آن، شکل گرفت.

اصغرزاده ضمن اشاره به اینکه نحوه انتخاب حجمها، حرکت و دیواره‌های آنها به گونه‌ای بود که باید بتونی می‌شدند می‌افزاید: یک دیوار بتونی حجم خود را خیلی خالص تر نشان می‌دهد. اجرای بتونی کار باید بسیار دقیق انجام شود، زیرا روی کاری که اجرا می‌شود چیزی نمی‌چسبائیم و زیر و روی آن یکی است. اگر چه ممکن است زمان اجرای یک پروژه بتونی بیش از اجرای آن با اسکلت فلزی باشد، اما این موضوع با حضور یک مجری خوب و کاراز موده حل شدنی است.

حرف آخر

مسائلی چون عدم نظارت طراح بر طرح، عدم بهره‌گیری از نکات مثبت کارشناسانه، توسل به شیوه‌های امتحان شده گذشته و عدم خلاقیت، لک‌های مبهم و تاریکی در پروژه به جا می‌گذارند. اما نکته قابل توجه در طرح ایستگاه شماره ۹ این است که با مشارکت مساعداً و مفاهمی که از سوی سازمان آتش نشانی شیراز شکل گرفت و تبادل نظرهایی که با شهرداری شیراز انجام شد، لک‌های ابهام طرح بسیار کم‌رنگ شده است.

اگرچه مسائل تأثیر گذاری که پروژه با آن روبرو شد روند منطقی و مطلوب آن را دچار خدشه نمود و اگرچه اینک با اندکی تردید می‌توان برابری پروژه را با استانداردهای جهانی ادعا کرد، اما نکته ارزشمند آن است که ایستگاه شماره ۹ آتش نشانی شیراز، با دستیابی به بسیاری از ظرفیتهای بایسته خود، همچون درجه‌ای، چشم‌انداز زیبای استانداردهای جهانی را به نظاره کشود

نظارتی، می‌تواند مسیر انحرافات پروژه را به موقع تشخیص دهد و از بروز کاستیها جلوگیری نماید.

اصغرزاده می‌گوید: دقت و توجه طراح به نازک‌کاری، رنگ و نمای پروژه در شهرداری در سطح بسیار پایینی است. تعداد اندکی از کارشناسان حوزه معاونت فنی در شهرداریها، عموماً در تمامی حوزه‌ها مثل تصمیم‌گیری، طراحی، پیگیری، نظارت، اجرا و مسائل اقتصادی وارد می‌شوند. به این ترتیب تداخل کارهای متعددی که بر عهده آنان است امکان توجه و دقت را از آنان می‌گیرد. به همین دلیل پروژه‌های که طراح آن بسیار دقیق کار کرده است، ناگهان از سوی کارشناس تغییر می‌کند. از آنجا که کارشناس از روشهای امتحان شده و تجربه‌های قبلی - که معمولاً با خلاقیت همراه نیستند - بهره می‌جوید، ناخودآگاه به کیفیت طراحی پروژه‌هایی با ویژگیها و ظرایف پروژه ایستگاه ۹ ضربه می‌زند.

اگرچه کمالی طولانی شدن زمان طرح را که کمتر از ۲ سال به طول انجامید، مهمترین مشکل پروژه عنوان می‌کند، اما اصغرزاده با طرح مسائلی که به آن اشاره کردیم، افق جدیدی در زمینه نقش نظارتی طراح در طرحهای اینچینی پیش‌رو می‌گشاید. او معتقد است: نباید فقط سرعت کارهایی رفت که آن را یاد گرفته‌ایم و بلد هستیم، لازم است زمان کافی در اختیار طراح و مجری قرار گیرد تا هر دو با طرح و دیدگاههای هم آشنا شوند. در این صورت پروژه از سطح پروژه‌های عادی به سطح مطلوبتری ارتقا می‌یابد. پس از اتمام پروژه ایستگاه ۹ به دلیل حذف نقش نظارتی طراح و تغییراتی که در پروژه به وجود آمد، مسائل و مشکلاتی در شکل‌های مختلف جلوه کرد، از جمله عدم پیش‌بینی مسائل تأسیساتی و تأخیر در لوله‌کشی که به نمای ساختمان و در نهایت زیبایی مجموعه لطمه وارد کرد، ایجاد تغییر در نوردان، رامیله، نمای

از نگاه شهردار

◆ گفتگو با فردین شاکری - شهردار سنندج

◆ غلامرضا طالبی

سنندج، سنندج، سنندج! این هر سه واژه یادآور شهری است که بنای آن در دوره صفویه بزرگتری است. سنندج در زبان محلی هنوز به سته مشهور است. ساختار سته حکومتی، مسکنی و اقتصادی بوده و بافت نخستین آن، ریشه در شهرسازی گذشته ایران بویژه دوره اسلامی دارد. آنجا که سته، مرکزیتی در منطقه داشته و پایگاه اقتصادی مهمی بوده، از ابتدایه بازار و مساجد زیادی برخوردار است. زبان محاوره این شهر، لهجه‌ای از زبان کردی به نام سورانی است. جمعیت سنندج در سرشماری ۱۳۷۵، ۲۵۹ هزار و ۹۹۰ نفر برآورد شده است.

□ مسئله دستفروشان بخش مهمی از فکر و انرژی مرا به خود اختصاص داد. دستفروشان به خاطر شرایط خاص این استان، به معضلی بزرگ تبدیل شده بودند و علاوه بر این، چهره شهر بویژه در بخش مرکزی، وضعیت خاصی پیدا کرده بود و سی‌رفت تا به یک بحران تبدیل شود. این کلاف سر در گم باید سامان می‌گرفت. ما وارد عمل شدیم و سرانجام در یک مانور عمومی، اما بسیار محتاطانه، تقریباً این یار راه منزل رساندیم. دستفروشان را از سطح شهر به محلی که قبلاً آماده کرده بودیم انتقال دادیم. صد مغازه‌ها را به داخل مغازه‌ها عقب راندیم و تعدادی از دکمه‌ها را نیز به خارج از مرکز شهر منتقل کردیم. نیروی انتظامی در این زمینه همکاری خوبی با شهرداری داشت.

○ **آلودگی بصری و عوامل ایجادکننده آن، چیزی است که کم و بیش همه جا وجود دارد، اما چطور شد که در این شهر گامی فراتر آمد و همه ذکر و خیر شما را به خود اختصاص داد؟**

□ ابتدا نمونه‌ای برایتان بگویم. بیچار یکی از شهرهای همین استان است که روی ارتفاعات قرار گرفته است. چند سال پیش طی تحقیقی که انجام شد به این نتیجه رسیدند که مردم این شهر افسرده‌اند. از آنجا که فشار کم هوا در این

کاز شش‌اسان می‌گفته وقت آن رسیده است که مدیریت شهرهای حاو حالت مسطح و فردی بیرون آیند. آن منطقه تازه شهر تازه برآمده از بیابان است و شهر داران می‌باشند بر اساس چنین روش‌هایی حرکت کنند اینها همه درست است اما از راه رسیدن به سته نباید منطقه را دست‌نخورده و بی‌تغییر بماند. شهرهای تازه‌گرفته از حق نگذریم که همین در کتابهای کسی از شما است. فردین شاکری، شهردار سنندج، نیز از تیار چنین مدیرانی است. او با توجه‌ای وارد میدان شده است.

آنستون پس از گذشت چند ماه از تولد شورای شهر شاکری در مناطق کلان بارند. هنوز بر لبه مخیمن جوانی مانگید در که میسای ظاهر شهر را سامان می‌خواهد کرد او که لیستی عمران از دانشگاه شهید دستار تهران دارد. اکنون با رویکردی به مبلغان شهری، در عرصه عمل ظاهر شده است. سخن بر این است که ظاهر شهر چه با مسیری نو شهر را در بر می‌گیرد؟ سامان می‌خواهد ظاهر شهر چه کار. در شهر وندان بجای می‌گذارد. آنجا شاکری بجای نامشروع‌ها، دیگر، به این حوزه از مسائل شهری روی آورده است.

□ **تابه حال به مبلغان شهری کمتر توجه شده است. ناپسامانی شهر در روحیه شهروندان اثر منفی دارد. شهروند وقتی در کوچه و خیابان قدم می‌زند، همه چیز در آفت و خیز روحی او مؤثر است: تابلوهای شهری، پیاده‌رو، فضای ساختمانها، روشنایی معابر، خیابانها و پارکها، دستفروشان، ترافیک، فضای سبز و... به نظر من شهرداریها باید در ابتدا به این موضوع توجه کنند. آلودگی بصری در شهرهای ما حنانت فرساسته است. وقت آن رسیده که این ظاهر بهم ریخته به مجموعه‌ای چشم‌نواز و آرامش بخش تبدیل شود.**

○ **آقای شهردار، شما در یک مانور عمومی، دستفروشان را ساماندهی کرده‌اید، دستفروشان در شهر شما چه مشکلی به وجود آورده بودند؟**

□ ما نخواستیم در ساماندهی شهر، زحمت پیشینیان خود را نادیده بگیریم. پول همین مردم بوده است که به همت مدیران قبلی شهر، به شکل میدان، پارک و... تجسم یافته و درست نیست که به خاطر نواقصی که چنین اماکنی دارند، آنها را یکباره تخریب کنیم و دوباره پولی هزینه نماییم و کار را از صفر آغاز کنیم.

شهروندان ما نیز نسبت به تخریب کامل این گونه پروژه‌ها معترض بودند و به ساماندهی نسبی شهر رضایت می‌دادند، می‌گفتند این پول ماست که هدر می‌رود.

○ اگر گذشتگان ما کاری را ناقص انجام داده‌اند آیا درست است که به خاطر احترام به آنها، نواقص کارشان را یکدک بکشیم؟

□ این هم درست نیست که پروژه‌های بایک مدیریت ساخته شود و با مدیریت بعدی تخریب گردد! به هر حال به بخشهایی از آن بایسد رضایت داد. البته ما این گونه موارد را مسکوت نگذاشته‌ایم بلکه آنها را در حد معقول، ساماندهی کرده‌ایم، اما درست نبود از این فراتر برویم. پول مردم نباید به راحتی، قربانی ایده‌های بنده و فلاتی شود. ترمیم و نگهداری، امر مهمی است که غفلت از آن، سرمایه‌ها را هدر خواهد داد.

بنده هم قبول دارم که همکاران قبلی ما در این گونه پروژه‌ها، روی استانداردها حرکت نکردند، اما در هر صورت زحمت آنها را نمی‌شود نادیده گرفت.

○ شهر سنندج پر از تندیس است، برای اجزای آنها مشکلی نداشتید؟

□ خیر، اما جدیداً وزارت کشور گفته است نصب تندیس باید با مجوز این وزارتخانه باشد. این تندیس‌ها از سال ۱۳۷۴ به پیشنهاد استانداری وقت به مرور در شهر اجرا شده‌اند.

○ بهتر نبود تندیس‌ها فقط در جاهایی مانند پارک‌ها نصب می‌شدند؟

□ قبول دارم که عناصر موجود در یک میدان، نباید به عوامل حواس پرتی راننده شوند، اما به هر حال اینها نیز قبلاً انجام شده بودند و فعلاً کاری نمی‌شود کرد. نصب تندیس در جایی مانند پارک آبیتر قابل ستایش و چشم‌نواز است.

دکتر، به جز این خدمات دیگری نیز انجام داده‌ام. جمله در زمینه کوچکسازی بدنه شهر تاریخی به سوغاتی‌های رسیده است و تا به حال هیچ سازمانی را از بدنه شهر دوری جدا نکرده و نامر حلقه‌های کامل پهن کرده است. این سازمانها اکنون بعد از حل و شورای مستقل دارند و تقریباً از بدنه شهر دوری منکندند.

این البته مال و چارت سازمانی بیشتر آنهاست. تعیین شده و برای تصمیم به وزارت کشور ارسال شده است.

شهر و در ستاد به قول خودشان طرح‌های دیگری بود در دراز مدت البته اگر بر ریاست بعضی‌های قبلی، مجاری و فرسایش به‌طور جدی.

○ آقای شهردار از این که ما را پذیرفتید متشکرم

منطقه در روحیه و اعصاب مردم اثر منفی دارد. ساکنان این شهر دچار افسردگی شده‌اند. راه علاج را در این دیدند که شهرداری با استفاده از رنگ‌های شاد و متنوع و با ایجاد فضاهای سبز، روحیه مردم را تقویت کند.

ببینید اقدامات شهرداری تأثیر مستقیمی در روح مردم دارد. نظم و ریتم به شهر آرامش می‌دهد، اما در و دیوارهای شلخته، پلاکاردهای جور و اجور، فضاهای شهری تاریک، دیوارهای در حال فروریختن و... ناامنی روانی می‌آورد. آلودگی بصری، آلودگی روانی در پی دارد.

تصور کنید اگر کانالهای جمع‌آوری آبهای سطحی روباز، تبدیل به کانالهای زیرزمینی شوند، کابل‌های هوایی برق به زیرزمین منتقل گردند، تابلوهای تبلیغاتی، یز شکان و... نظام مشخصی پیدا کنند، در این صورت حجم وسیعی از آرامش به شهر تزریق خواهد شد.

○ نمای ساختمانهای شهری - اداری و مسکونی - نیز از ناهماهنگی و درهم‌ریختگی برخوردار است.

□ متأسفانه همین طور است، اما ساختمانهایی که در شهر ما، بخصوص پر خیابان، ساخته می‌شوند باید از تماسازی مصوب شهرداری تبعیت کنند. محلات شهر باید از ترکیبی منطقی، زیبا و به نوعی هماهنگ با کلیت شهر برخوردار باشند.

○ آیا باز خورد مثبت یا منفی شهروندان را در یافت کرده‌اید؟

□ تصمیمات ما خودرأی نیست، بلکه دو سویه است. ما با شهروندان در ارتباط هستیم و مشارکت آنان برایمان مهم است.

○ به نظر می‌رسد میدان انقلاب به خوبی ساماندهی نشده است. وقتی با وسیله نقلیه وارد میدان می‌شویم، دید کافی نداریم. این با گفته‌های شما - که در پی ساماندهی شهر بوده‌اید - تناقض دارد!

هلیکوپتر، نقش آفرین در امداد و نجات

غلامرضا قرزین

مرتبه ۲ طیاران و مدیر سابق ایمنی پرواز و زمین هوایی

زمانی که سیکورسکی در سالهای ربع اول قرن بیستم شروع به ساختن یک وسیله پرنده جدید به نام هلیکوپتر نمود، بسیاری به او خرده گرفتند که چرا می خواهی وسیله ای بسازی که سرعت آن از هواپیما کمتر است! سیکورسکی، این مخترع آمریکایی لهستانی تبار، در پاسخ گفت: درست است که هلیکوپتر نسبت به هواپیما از سرعت کمتری برخوردار است، اما این وسیله می تواند کارهایی انجام دهد که هواپیما قادر به انجام آن نیست و به راستی که چنین است؛ هلیکوپتر می تواند کارهای بسیاری انجام دهد که از عهده هیچ وسیله دیگری ساخته نیست. هلیکوپتر می تواند در هر نقطه ای از هوا و به هر مدت که لازم باشد بایستد، به جلو، طرفین و یا به عقب پرواز نماید. همچنین می تواند بدون نیاز به باند پرواز از هر نقطه ای به پرواز در آید و در هر مکانی حتی بر روی ارتفاعات کوهستانی نیز به زمین بنشیند و خلاصه اینکه هلیکوپتر یک وسیله پرنده همه کاره است که می تواند در هر شرایطی، نقشی مؤثر ایفا نماید.

به دلیل قابلیت های متنوعی که در هلیکوپتر وجود دارد، از این وسیله در فعالیتهای مختلف و عملیات گوناگون استفاده می شود؛ امروزه نقش هلیکوپتر در ارتشهای جهان بسیار قابل توجه است. هلیکوپترها در زمان جنگ برای موارد زیادی قابل استفاده است از جمله: حمل و جابجایی نیروها در حداقل زمان و بویژه نقاطی که دسترسی به آنجا از راه زمین مقدور نیست و با مشکلاتی توأم است، تخلیه مجروحان جنگ به نقاط عقبتر جبهه، حمل تجهیزات و وسائل مورد نیاز، انجام گشت و شناسایی هوایی، مأموریت فرماندهی و کنترل از هوا، حمل آذوقه و مہمات برای مجروحان و آسیب دیدگان و ردیابی زمینی، دریایی و هوایی (به وسیله رادار و سونار).

مأموریت های هلیکوپتر در زمان صلح نیز متعدد است و به طور کلی در فعالیتهای مختلف اداری، نجات و امداد، آتش نشانی، تاکسی هوایی و... انجام وظیفه می کند و مادر اینجا تنها به نقش آن در آتش نشانی و امداد می پردازیم. به طور کلی نقش هلیکوپتر را در آتش نشانی می توان به موارد زیر خلاصه نمود:

۱- شرکت در عملیات اطفای حریق برای مناطق جنگی به صورت تخلیه آب و مواد اطفائی بر روی نقاطی از جنگل که دچار حریق شده اند و به دلیل نبودن جاده و یا صعب العبور بودن منطقه، امکان دسترسی خودروهای آتش نشانی غیر ممکن و یا بسیار دشوار است.

۲- رساندن سریع نیروها و تجهیزات اطفای حریق به محل آتش سوزی در مناطقی که انجام این کار از راههای زمینی مستلزم وقت زیاد بوده و یا غیر قابل دسترسی است.

۳- شرکت در عملیات اطفای حریق برای ساختمانهای بلند در صورت مجهز بودن به سیستمهای تفکیک باشته آب و یا پیاده کردن نیروهای آتش نشانی بر بام ساختمانهای بسیار بلند.

۴- ایفای نقش آمبولانس در انتقال سریع مصدومان و مجروحان به مراکز درمانی و بیمارستانها.

۵- شرکت بسیار مؤثر در عملیات امداد در مناطق کوهستانی، رودخانه ها، دریاچه ها و به طور کلی نقاطی که دسترسی به آنها از راه زمین برای نجات جان مصدومان

حوادث مختلفه مشکل و یا غیر ممکن است.

۶- عکسبرداری و یا فیلمبرداری هوایی برای مشخص کردن ابعاد آتش سوزی و جهت پیشروی آتش برای اتخاذ بهترین روش مناسب برای مقابله با آتش سوزی.

۷- دسترسی سریع در حداقل زمان به نقاط دور و حومه شهر برای عملیات اطفای و یا امداد و نجات.

۸- امداد و نجات کنترل و فرماندهی حریق از طریق هوا که در این مورد هلیکوپتر به عنوان مرکز فرماندهی عملیات عمل نموده و به وسیله رادیو و بی سیم با واحدهای زمینی در تماس است و می تواند نیروهای آتش نشانی و هواپیماهای آتش نشانی را بخوبی هدایت نماید.

۱۰- انجام مأموریت های تجسس و نجات.

۱۱- شرکت گسترده در عملیات مختلف امداد و نجات در زمان وقوع بلایای طبیعی مانند سیل و زلزله که در اغلب موارد منجر به مسدود شدن راههای زمینی و از کار افتادن شبکه مخابراتی و سایر تأسیسات شهری می شود.

در حال حاضر در اغلب کشورهای جهان از هلیکوپتر در سازمانهای آتش نشانی و امداد و نجات استفاده می شود زیرا دسترسی سریع به محل حادثه یا حریق و پیاده کردن نیروهای امدادگر و آتش نشانی و تجهیزات مورد نیاز و همچنین تخلیه مصدومان در حداقل زمان ممکن، اهمیت بسیاری دارد و در این موارد هلیکوپتر مؤثرترین وسیله ای است که می تواند مورد استفاده قرار گیرد و ترافیک سنگین شهری، عوارض زمینی و نبودن راه زمینی مناسب نمی تواند تعللی در کار او ایجاد نماید.

در کشور ایران که دارای عوارض طبیعی گوناگون است و بیش از نیمی از آن را کوهستان تشکیل می دهند و با توجه به وسعت، زلزله خیز بودن و سیل گیر بودن بینه وسیعی از کشور، پراکندگی جمعیت و در دسترس نبودن مراکز درمانی، بویژه در نقاط محروم و نیز با توجه به اهمیت جنگل و خساراتی که هر ساله در اثر حریق جنگلها به منابع طبیعی وارد می شود و برجهای ساختمانی در حال ازدیاد در شهرهای بزرگ، وجود هلیکوپتر در سازمانهای آتش نشانی امری ضروری می نماید.

نقش با اهمیت این وسیله پرنده به خاطر سرعت عمل آن نسبت به همه وسائل نقلیه زمینی، نفوذ به عمق صحنه و آزادی عمل در فرود و فرار در حوادث غیر مترقبه و آتش سوزیهای بزرگ کاملاً بارز است. از طرف دیگر وجود خلبانان و پرسنل کافی و با تجربه و همچنین وجود سازمانهایی که به خوبی قادر به پشتیبانی وسائل پرنده و تعمیر و نگهداری آن باشند نیز استفاده از هلیکوپتر را تسهیل می نماید.

ویژگی هلیکوپترهای امداد و نجات و آتش نشانی

هلیکوپترهایی که برای عملیات اطفائی و یا امداد مورد استفاده قرار می گیرند، بسته به نوع مأموریت باید از تجهیزات مورد نیاز برخوردار باشند. نصب تجهیزات اضافی بر روی هلیکوپتر باید زیر نظر متخصصان انجام گیرد و این وسائل همیشه بر روی هلیکوپتر نصب باشند تا به محض نیاز، هلیکوپتر به پرواز در آید و مأموریت خود را انجام دهد.

عمده وسائلی که می توانند در هلیکوپترهای آتش نشانی مورد استفاده قرار گیرند عبارتند از:

هلیکوپتر و نقش آفرینی در آتش نشانی

فرانک اونداس و نجات

۱- مخازن آب داخلی که مجهز به پاشنده تفنگی هستند و می‌توانند توسط خدمه پرواز به سمت کانون حریق نشانه‌گیری و آب را به طرف آتش با فشار پرتاب نمایند. این سیستم برای اطفای آتش‌سوزی در ساختمانهای بلند مناسب است.

مخزن آب در برخی از هلیکوپترهایی که به این سیستم مجهزند در زیر هلیکوپتر و در فاصله بین دو اسکین نصب می‌شود. از این رو لازم است در صورت نصب مخزن در زیر هلیکوپتر، فاصله زیر هلیکوپتر تا سطح زمین به اندازه کافی باشد.

۲- کیسه‌های آب که به صورت معلق در زیر هلیکوپتر آویزان است. هلیکوپتر می‌تواند با انجام پرواز ایستایی و قرار گرفتن بر بالای دریاچه، رودخانه و یا پرکه آب، کیسه را در زمان کوتاهی از آب پر نماید و سپس به پرواز ادامه دهد و پس از رسیدن به محل حریق، آب را به یکباره بر روی آتش تخلیه نماید. مزیت این وسیله این است که اولاً نسبت به سیستم پاشنده تفنگی از مکانیسم ساده‌تری برخوردار بوده و بسیار ارزان‌تر است و ثانیاً آب‌گیری و تخلیه آب توسط آن به سرعت انجام می‌شود. با این روش تنها می‌توان آب را از بالا بر روی کانون حریق تخلیه نمود. این روش برای اطفای حریق‌های روباز و بخصوص برای آتش‌سوزیهای جنگلی بسیار مناسب است.

۳- حمل تجهیزات اطفائی مانند کیسولهای آتش نشانی، بمپ آب، لوله‌ها، سرلوله‌ها و سایر ملزومات مورد نیاز به محل آتش‌سوزی بخصوص نقاط دور و یا نقاطی که موانع طبیعی دارند با هلیکوپتر سریعتر انجام می‌شود. وسایل مورد نیاز در هلیکوپترهای امداد و نجات عبارت‌اند از:

۱- سیستم هویست^۲ که به طور ثابت بر روی هلیکوپتر نصب می‌گردد و به وسیله آن می‌توان در نقاطی که محلی برای نشستن هلیکوپتر وجود ندارد، مجروحان و مصدومان را بالا کشید و به داخل هلیکوپتر برد. این سیستم به وسیله نیروی الکتریکی کار می‌کند و از داخل هلیکوپتر توسط خدمه پرواز قابل کنترل است.

۲- برانکار، کیسول اکسیژن، بسته‌های کمک‌های اولیه و وسایل پزشکی مربوطه.

۳- وسایل نجات مانند طناب نجات، جلیقه نجات، اژه، تیر و... که در امور نجات و امداد مورد استفاده قرار می‌گیرد.

از آنجا که هر هلیکوپتر برای مأموریتی خاص آماده می‌شود و تغییر وضعیت کاربردی آن مستلزم سپری شدن زمانی قابل توجه است و با توجه به اینکه مأموریت‌های سازمان آتش‌نشانی جنبه اضطراری دارد و دستوری سریع به محل حریق یا حادثه مهمترین ویژگی آن است، از این رو به کارگیری هلیکوپتر برای مأموریت سازمانهای آتش‌نشانی بزرگ مانند تهران با ترافیک بسیار سنگین و ساختار شهری متنوع، ضروری است و می‌بایست تمهیدات کافی در این زمینه، مدنظر قرار گیرد.

پیشنهاد

برای سازمان آتش‌نشانیهای بزرگ حداقل ۳ فروند هلیکوپتر از هواپیمایی نیروی زمینی ارتش (هوانیروز) اجاره شود. این هلیکوپترها از نظر عملیاتی در اختیار سازمان

آتش‌نشانی قرار خواهند داشت که به هنگام اضطرار مورد استفاده واقع می‌شوند. البته سایر شهرهای کشور نیز می‌توانند به همین نحو عمل نمایند.

۱- یک فروند هلیکوپتر به تجهیزات آتش‌نشانی مجهز گردد و صرفاً برای عملیات اطفاء مورد استفاده قرار گیرد.

۲- یک فروند هلیکوپتر به تجهیزات امداد و نجات مجهز شود و برای عملیات امداد و نجات مورد استفاده قرار گیرد.

۳- یک فروند هلیکوپتر بدون نصب تجهیزات، برای انتقال نیروها، تجهیزات، لوازم و یا کنترل و فرماندهی حریق و حوادث از طریق هوا و یا انجام بازدیدهای هوایی مورد استفاده واقع شود و اگر یکی از دو هلیکوپتر بالا به دلایل فنی دچار مشکل شوند، این مورد می‌تواند به صورت جایگزین آنها نیز به کار گرفته شود.

این ۳ فروند می‌توانند از نوع ۲۱۴ که دارای قدرت و کارایی بالاست انتخاب شوند و در صورت وجود امکانات مالی می‌توان از یک فروند هلیکوپتر سبک ۲۰۶ که قابلیت حمل مسافر را نیز دارد، برای امور فرماندهی و کنترل و بازدیدهای هوایی و حمل قطعات سبک و... استفاده نمود.

جمع‌بندی

هلیکوپتر وسیله‌ای است با قابلیت‌های زیاد که می‌تواند هم در عملیات اطفای حریق و هم در عملیات نجات و امداد در مأموریت‌های درون شهری و بیرون شهری کارایی زیادی داشته باشد. در آتش‌سوزیهای مراکز صنعتی، حوادث شیمیایی، حریق‌های جنگلی، عملیات تجسس، عملیات نجات در کوهستان، غرق شدن افراد در دریاچه‌ها، حوادث رانندگی در جاده‌های خارج از شهر و شرکت در اطفای حریق ساختمانهای بلند در رستوران‌ها و نیروها و ابزار و تجهیزات آسان به محل حریق یا حادثه، هلیکوپتر نقشی حیاتی دارد. چنانچه هلیکوپتر به کشفک‌های مخصوص نشستن روی برف^۳ مجهز شود، به خوبی بر روی برف به زمین می‌نشیند و حتی با نصب بالشتک‌های هوایی می‌تواند روی آب نیز عمل نشستن را انجام دهد. پشتیبانی و خدمات تعمیر و نگهداری این وسیله به دلیل تجربیات غنی کشور ایران در این زمینه و همچنین وجود خلبانان و پرسنل فنی متبحر، استفاده از این وسیله ارزشمند را تسهیل می‌نماید.

اکنون زمان آن است که مانند بسیاری از کشورهای دنیا، در سازمانهای آتش‌نشانی و امداد از هلیکوپتر استفاده شود. لازم است با توجه به نیاز امروز جامعه در این خصوص به طور جدی وارد عمل شویم. تأمین هلیکوپتر می‌تواند به صورت خرید و یا اجاره از سازمانهای داخلی کشور به مرحله اجرا درآید. در صورت خریداری هلیکوپتر تأمین خدمه پرواز، کار دشواری نیست، اما این کار در شرایط فعلی هزینه بالایی دارد. اجاره هلیکوپتر از منابع داخلی، برخلاف خرید و نگهداری آن که مستلزم هزینه‌های بسیار سنگین ارزی و ریالی است، چنین مشکلی نخواهد داشت. بویژه اینکه هرگونه پشتیبانی مورد نیاز از نظر خدمه پرواز و مکانیسین و قطعات بدکی و تعمیرات به عهده سازمان واگذار کننده است. در این صورت قیاس خواهیم بود از امکانات موجود کشور به بهترین نحو استفاده کنیم.

پیشگامان
 ۱- ۵۰۰۱۳۲ - وسیله‌های آتش‌نشانی کشور
 و جدول وسایلی که می‌توانند با استفاده از این وسیله
 که در زیر آب به آرزوی مردم و نجات و نجات از آتش
 انواع وسایل و ملزومات مورد نیاز آتش‌نشانی
 معائن شده و در مقاله‌ای جداگانه به کار می‌رود
 نقل می‌گردد. این مقاله به اطلاع می‌رساند
 ۲- ۵۰۰۱۳۲ - وسیله‌های آتش‌نشانی کشور
 در این زمینه به وسیله‌های آتش‌نشانی در مقاله
 انواع وسایل
 ۳- ۵۰۰۱۳۲ - وسیله‌های آتش‌نشانی کشور
 که در زیر آب به آرزوی مردم و نجات و نجات از آتش
 انواع وسایل و ملزومات مورد نیاز آتش‌نشانی
 معائن شده و در مقاله‌ای جداگانه به کار می‌رود
 نقل می‌گردد. این مقاله به اطلاع می‌رساند

۱- ۵۰۰۱۳۲
 ۲- ۵۰۰۱۳۲

دانشگاه و مراکز آموزشی نظارت بر ایمنی

آتش نشان

آتش نشانان باید مجموعه‌ای از اطلاعات و آگاهیهای لازم را در مورد حوادث و آتش‌سوزیهای مختلف و نحوه پیشگیری از آنها داشته باشند. زیرا در مقابله با هر گونه حریق باید نوع آن را شناخته و فعل و انفعالات سوختن مواد و واکنشها و خطرات آنها را بدانند. آتش نشانان برای کسب این معلومات دوره‌های کوتاه مدت و درازمدت آموزشی را از حداقل ۶ ماه دوره مقدماتی تا دوره ۲ ساله آموزش عالی آتش‌نشانی می‌گذرانند. در مواردی نیز برای کسب اطلاعات بین‌المللی به کالج‌های آتش‌نشانی خارج از کشور اعزام می‌شوند تا در مجموع بتوانند نسبت به موارد زیر آشنایی و آمادگی کامل داشته باشند:

۱- شناخت انواع حریقها اعم از جامدات، مایعات، گازها، سواذ شیمیایی، مواد منفجره، الکتروسیسته و برخورد با حوادث مختلف از جمله سوانح هوایی، تصادفات، حوادث آسانسور، حوادث چاه و...

۲- آشنایی نسبی با علم شیمی در مورد واکنش مواد هنگام سوختن و شناخت خطرات آنها و طریقه مبارزه با آتش‌سوزیهای شیمیایی.

۳- آشنایی نسبی با علم فیزیکی بویژه هیدرولیک جهت محاسبات فشار آب در پمپها و لوله‌ها و سیستمهای تأمین فشار آب برای اطفای حریق در ساختمانهای مرتفع، انبارها و دیگر اماکن عمومی. از آنجا که کار آتش‌نشانی بیشتر با مسئله فشار در سیستمها مانند فشار در پمپها، فشار هوا در دستگاههای تنفسی، فشار گاز در دستگاههای خاموش‌کننده، فشار روغن در سیستمهای بالابر مانند نردبان، اسنور کل و... مربوط می‌شود، از این رو دانستن این محاسبات برای آتش‌نشانان الزامی است.

۴- آشنایی با کار سیستمهای مختلف اعلام و اطفای اتوماتیک حریق شامل انواع اسپرینکلرها، ددکتورهای دودی، حرارتی، گازی و...

۵- شناخت سیستمهای ثابت آتش‌نشانی در ساختمانها و کارخانجات شامل انواع لوله‌های خشک و دارای آب تحت فشار، موزریل‌ها، فایبرگلاس‌ها، و به طور کلی تأسیسات ابرسانی آتش‌نشانی.

۶- آشنایی کامل با انواع خاموش‌کننده‌های دستی و چرخدار از قبیل پودر و گاز، گاز کربنیک، هالوژنه و...

۷- آشنایی با انواع موتور پمپهای برتایل و پمپهای نصب‌شده بر روی خودروهای آتش‌نشانی.

۸- آشنایی کامل با انواع دستگاههای کف‌ساز سبک، سنگین، شیمیایی و ماینیتورهای کف‌ساز.

۹- شناخت انواع لوله‌ها و سر لوله‌های آتش‌نشانی و طرق مختلف لوله‌کشی به محل‌های حریق.

۱۰- آشنایی کامل با انواع دستگاههای تنفسی ضد دود و ماسکهای فیلتردار و...

۱۱- شناخت کامل خطرات ساختمان و نقاط ضعف و قوت یک بنا به هنگام بروز حریقها و حادثه.

۱۲- آشنایی کامل با انواع گازسنجها و طریقه استفاده از آنها.

۱۳- آشنایی کامل با انواع نردبانهای هیدرولیکی.

اسنور کل و تمامی بالابرها.

۱۴- شناخت برق و خطرات آن به منظور اطفای حریق، پستهای فشار قوی، ترانسفورماتورها و نیروگاهها.

۱۵- آشنایی با مسائل ایمنی و پیشگیری و ارائه طرحهای لازم جهت جلوگیری از آتش‌سوزیها و حوادث احتمالی در کارخانجات، ساختمانها و اماکن عمومی.

۱۶- آشنایی با نحوه نجات افراد حادثه‌دیده در سدها، رودخانه‌ها، استخرها، چاهها و تونلها و نیز حوادث کوهستان.

۱۷- آشنایی با کمکهای اولیه پزشکی.

۱۸- آشنایی با نحوه کار انواع آسانسورها جهت نجات جان افراد محبوس‌شده در آنها.

شرایط جسمی و روحی و توان آتش‌نشان

یک آتش‌نشان به هنگام استخدام مورد آزمایشهای دقیق بدنی و روانی قرار می‌گیرد تا از هر حیث سالم و قوی‌بنیه باشد، چون قدرت و سرعت یکی از اصول اولیه کار آتش‌نشانی است. باید در محل حریق و حادثه ساعتها به سرعت فعالیت نمایند و در مواردی چندین بار یک ساختمان بلند را بالا و پایین رفته و افراد مسدوم و مجروح را روی دوش و با شرایط سخت از روی بردارند. باید بتواند یک موتور پمپ بر تایل را که وزن آن حدود ۲۲۰ کیلوگرم است، به انشاق دو پا سه نفر دیگر جابجا نماید. با توجه به اینکه فشار عکس‌العمل یک لوله ۲/۵ اینچی با نازل ۱/۲ به قطر ۲۵ میلی‌متر و فشار ۸ اتمسفر حدود ۷۰ کیلوگرم است، آتش‌نشان باید به هنگام استفاده از سر لوله بتواند به راحتی چنین فشاری را تحمل نماید.

محل کار آتش‌نشان

محل کار آتش‌نشان به دو بخش ایستگاه آتش‌نشانی و محل مأموریت که صحنه آتش‌سوزی یا حادثه است، تقسیم می‌شود. آتش‌نشانان در ایستگاه که محل استقرار نیروهای آتش‌نشانی و خودروهاست وظایف خاصی را بر عهده دارند که عبارت‌اند از: آموزش روزمره برای بالابردن اطلاعات فردی در مورد نحوه برخورد با انواع آتش‌سوزیها و حوادث، آماده‌سازی و بازبینی تجهیزات، تمرینات بدنی و آمادگی جسمانی برای عملیات، تمرینات عملیاتی در ایستگاه، شرکت در حفاظت و حراست از ایستگاه، بر عهده گرفتن امور مخایرات و ارتباطات بی‌سیم جهت اعزام نیرو و نیز آمادگی همیشگی برای اعزام به محل کار اصلی، یعنی صحنه آتش‌سوزی یا حادثه و هدایت خودروهای سنگین آتش‌نشانی به محل مأموریت.

زمانی که آتش‌نشان آماده و در ایستگاه به سر می‌برد، رنگ حریق یا فرکانسی بیش از حد معمول زده می‌شود. این فرکانس در درازمدت بر روی شنوایی تأثیرات نامطلوبی به جای می‌گذارد. در کوتاه‌مدت سیستم اعصاب را تحریک کرده و باعث می‌شود غده فوق کلیه به میزان دو برابر تحرکات طبیعی هورمون آدرنالین ترشح نماید. هورمون افزایش‌دهنده ضربان قلب به داخل جریان خون ترشح و افزایش ضربان قلب و افزایش جریان خون به عضلات بزرگ را به دنبال دارد و این فشار و مکانیزم بیش از حد طبیعی

عباس قریشی
آتش‌نشان

معمولاً در طول چنین بحرانها و فشارهایی پابرجاست.

بعد از آن حرکت بدنی با شدت و سرعت شروع می‌شود. زمانی که زنگ حریق زده می‌شود یک آتش‌نشان باید در روز ظرف ۳۰ ثانیه و در شب ظرف مدت ۳۵ ثانیه خود را برای اعزام به محل مأموریت آماده نماید. این حالت فشار عصبی مضاعفی را در زمان اعزام به دنبال دارد. در طول مسیر اعزام نیز صدای آژیر آتشیات عصبی را در آتش‌نشان تشدید می‌کند.

در چنین شرایطی آتش‌نشان به محل آتش‌سوزی می‌رسد. در اینجا نیز باید از خود فداکاری و شجاعت نشان دهد و در زمانی که مردم از محل خطر و حادثه گریزان هستند، به طرف خطر ناشناخته برود و عملیات نجات و اطفاء را آغاز نماید و با وجود تمام حالاتی که از قبل در او به وجود آمده باید قدرت تصمیم‌گیری و شناخت از محل و نحوه برخورد با نوع آتش‌سوزی یا حادثه را داشته باشد. به علاوه که احتمال اشتباه در شناخت نوع مواد سوختنی، میزان و نحوه برخورد با آن برای فرد در حالت غیر عادی کم نیست.

محل آتش‌سوزی و حادثه

۱- محل آتش‌سوزی مکانی است که حریقی در آنجا رخ داده و معلول دود و آتش و حرارت بسیار زیاد و گازهای سمی خطرناک ناشی از آتش‌سوزی است و هر لحظه امکان وقوع انفجار، ریزش آوار، سقوط از بلندی، گرفتار شدن در میان شعله‌های آتش و یا خفگی و مسمومیت وجود دارد. این مکان ممکن است یک انبار رنگ و تینر در یک زیرزمین، طبقه بیستم یک ساختمان، یک کارخانه مواد شیمیایی، یک انبار بزرگ کالا و یا یک منزل باشد. در چنین مکانهایی است که صاحبان اصلی آنها از ترس جان در حال فرار از محل هستند و یا چندین نفر در محاصره آتش قرار گرفته‌اند.

آتش‌نشانان باید با به خطر انداختن جان خود و با روشهای خاص وارد چنین محلهایی شوند و پس از نجات جان افراد میادرت به اطفای حریق نمایند. خلاصه اینکه محل حریق جایی است که همه افراد عادی از آنجا می‌گریزند، ولی آتش‌نشانان باید بدانجا وارد شوند. این نشانگر اهمیت شغل یک آتش‌نشان است.

۲- محل حادثه نیز جایی است که حوادث مختلفی از قبیل سقوط در چاه، انفجار، تصادفات، زلزله، سیل، طوفان، سقوط بهمن، غرق شدن در آب‌سدها، بمبارانهای هوایی، ماندن دست کودکی در چرخ گوشت، حادثه آوار و... در آنجا رخ می‌دهد و اشیانهایی مجروح یا کشته شده‌اند که آتش‌نشان باید به یاری و نجات آسیب‌دیدگان و خارج نمودن اجساد کشته‌شدگان بشتابد.

خطرات شغل آتش‌نشان

۱- خطر حرارت‌های زیاد چنانچه به نسوج بدن حرارتی زیادتر از حرارت عادی برسد، صدمات جبران‌ناپذیری به سلولها وارد می‌آید. این نوع لطمات بر اثر حوادث زیر روی می‌دهد: تماس مستقیم بدن با شعله، اجسام یا گازهای داغ، تنفس هوای داغ، بخارات و گازهای داغ، بخار آب داغ و...

استنشاق گازهای داغ باعث گرفتگی حلق می‌شود باید متوجه بود که اطفای حریق با آب در محل بسته به وسیله آتش‌نشانان باعث می‌شود آب فوراً به صورت بخار بسیار داغ

درآمده و صدمه زیادی به جهاز تنفسی بزند و چنانچه گازهای داغ به حفره‌های لطیف ریه برسد موجب صدمات شدید ریوی می‌گردد.

۲- ضعف حرارتی: در محیط داغ و گسای خون منبسط شده و چنانچه از حد معینی تجاوز کند فشار خون پایین می‌آید و در نتیجه خون در مغز بسیار کم شده و ضعف کلی رخ می‌دهد. مانند زیاد در معرض حرارت، باعث می‌شود نمک و آب بدن در اثر تعریق از بین برود.

مأموران آتش‌نشانی که با لباسهای سنگین و سراسری خود در حرارت‌های زیاد مشغول مبارزه با حریق هستند بسیار عرق کرده و آب و نمک بدن آنها با سرعت تحلیل می‌رود.

۳- خطر استنشاق: گاه ممکن است آتش‌نشان در معرض بعضی مواد شیمیایی قرار گیرد. در حریقهای صنعتی ممکن است آتش‌نشانان بدون اطلاع قلبی یا وسیله حفاظتی، مقادیر غلیظی از بخارهای متصاعدشده را تنفس نمایند که گرچه در ابتدا بی‌اهمیت جلوه می‌کند ولی اثراتش بعدها به صورت ناراحتیهای ریوی ظاهر می‌گردد. بر اثر عدم توجه اولیه و ادامه فعالیت در همان شرایط این ناراحتیها اثرات وخیم قلبی و ریوی به دنبال دارند.

مدت کار آتش‌نشان

در قوانین کشوری مدت زمان کار یک کارمند که آتش‌نشان نیز یا آن محاسبه می‌شوند، در هفته ۴۴ ساعت تعیین شده ولی در عمل یک آتش‌نشان به صورت شیفت کار در هر هفته ۲۸ ساعت کار انجام می‌دهد و در هر دوره چرخشی در هفته سوم کار ۷۲ ساعت که در مجموع ساعت کار ماهانه ۲۴۰ ساعت است، ولی یک کارمند در چارچوب قوانین بدون شرایط فوق‌العاده و فشارها و خطرات کاری به طور عادی و بدون در نظر گرفتن تعطیلات رسمی کشور در یک ماه ۱۸۰ ساعت کار انجام می‌دهد. این ۶۰ ساعت به صورت اضافه کاری عادی محاسبه و به آتش‌نشان پرداخت می‌گردد. به این معنی، یک آتش‌نشان یک‌سوم بیش از توان کاری که قانون برای یک کارمند در یک ماه در نظر گرفته است کار انجام می‌دهد که چه از نظر پرداخت مزایای خاص و چه از نظر سنوات خدمتی در مورد آن محاسبه‌های صورت نمی‌گیرد. به طور کلی یک آتش‌نشان در مدت ۲۰ سال خدمت ۸۰ ماه یعنی ۶/۵ سال بیش از توان قانونی کار انجام می‌دهد که اصلاً در حساب سنوات خدمت او محاسبه نمی‌گردد.

وظایف همیشگی آتش‌نشان

آتش‌نشان در ایستگاه و در محل حادثه و آتش‌سوزی کارهای مختلف و متنوعی انجام می‌دهد که هر یک به تنهایی یک شغل و حرفه خاص محسوب می‌گردد مواردی از این قبیل کارها به شرح زیر است:

- ۱- بازدید و کنترل خودروها و کلیه ابزار کار مورد استفاده در حریق و حادثه و آماده‌نگه‌داشتن آنها.
- ۲- شرکت مستمر در کلاسهای فنی و حرفه‌ای جهت ارتقای معلومات آتش‌نشانی.
- ۳- شرکت در ورزش هم‌روزه جهت آمادگی جسمانی افراد که در امور محوله قادر به انجام آن باشند.
- ۴- انجام امور نگهداری و حراست از ایستگاه.

۵- یازدید و کنترل شیوه‌های آتش نشانی جهت آماده‌بودن آنها در موقع لزوم.
 ۶- یازدیدهای ایمنی از کارخانه‌ها، انبارها و اماکن تولیدی و عمومی.

۷- شهرشناسی به منظور تسریع در اسور آتش سوزی و حوادث.

۸- آموزش دادن به اهالی و متقاضیان در محدوده ایستگاه آتش نشانی اعم از کارخانه‌های صنعتی، باراندازها و اماکن خصوصی و مدارس.

۹- تهیه و تنظیم گزارش‌های حریق و حوادث و انجام کلیه امور دفتری ایستگاه.

۱۰- انجام کلیه امور مربوط به شارژ خاموش کننده‌های دستی و سیلندرهای دستگاه تنفسی و رفع نواقض آنها.

۱۱- هدایت خودروهای سبک و سنگین آتش نشانی و نجات به محل حادثه و حریق.

۱۲- نجات جان افراد محبوس شده و حمل اشخاص سدمه‌دیده از طبقات مختلف ساختمانهای حریق زده.

۱۳- کار با انواع پمپهای پرتابل و نصب پمپ روی خودروهای آتش نشانی.

۱۴- کار با سیستمهای مختلف کفسازهای سبک و سنگین.

۱۵- کار با انواع دستگاههای تنفسی ضد دود در حریقهای ناشی از مواد شیمیایی.

۱۶- عملیات ابرسانی به محل حریق با استفاده از وسایل مخصوص.

۱۷- کار با انواع بالابرها شامل تردبانه‌های هیدرولیکی و اسنور کل و...

۱۸- اطفای انواع حریقها اعم از جامدات، مایعات، گازها، الکتروسیسته، مواد منفجره، مواد شیمیایی و...

۱۹- عملیات دستی در محل حریق اعم از جداسازی مواد و شکافتن شیروانی به منظور جلوگیری از توسعه آتش سوزی.

۲۰- برررسی علل حریق و حوادث و دادن دستورات ایمنی جهت جلوگیری از حوادث مشابه.

۲۱- کار با انواع دستگاههای جوشکاری و برشکاری و اهرهای برقی و یژیی جهت جداسازی اتومبیلهای تصادفی و تیر آهنهای ناشی از آوار.

۲۲- کار با کلیه ابزار و وسایل مربوط به نجات افراد حادثه‌دیده و سقوط نموده در چاهها و قنوات.

۲۳- نجات افراد محبوس شده در آسانسورها توسط وسایل مخصوص.

۲۴- کار با انواع دستگاههای سنگ فرز و جکهای هیدرولیکی مربوطه جهت خارج نمودن دست افرادی که در چرخ گوشت گیر کرده است.

۲۵- نجات جان و مال افراد از زیر آوارها و افراد حریق زده در زیرزمینها.

۲۶- شرکت در حوادث مختلف از قبیل زلزله، سیل و طوفان.

۲۷- کار با دستگاه گز سنج جهت تشخیص مکانهای

آسوده به گازهای قابل اشتعال و ایمن نمودن آن محل در مقابل انفجار و آتش سوزی.

ابزار کار و تجهیز آتش نشان

آتش نشانان بر حسب تنوع کاری از صدها نوع وسیله اطفاء و نجات استفاده می کنند که به طور کلی به دو بخش وسائل و تجهیزات موتوری و ابزار غیر موتوری تقسیم می گردد و مواردی از آن به شرح زیر است:

الف- ابزار موتوری: انواع خودروهای تانکر دار آتش نشانی از ظرفیت ۲ هزار لیتر تا ۱۶ هزار لیتر آب و کف و مجهز به پمپهای فشار قوی و همچنین انواع بالابرها مانند اسنور کل و تردبانه‌های هیدرولیکی گردان از ۲۰ تا ۶۰ متر ارتفاع و انواع موتور پمپهای پرتابل و متعلقات آنها و خودروهای مختلف نجات و...

ب- ابزار غیر موتوری: انواع لوله‌های نواری، خرطومی، لاستیکی و سرلوله‌های مختلف، انواع وسائل کفساز، تردبانه‌های دستی معمولی و کنوپی، انواع مختلف دستگاههای هوای فشرده و مانسکهای فیلتر دار ضد دود، ضد گاز، ضد گرد و غبار و انواع خاموش کننده‌های دستی، گازی و- گازسجهای مختلف، انواع وسائل جوشکاری و برش، وسائل کمکهای اولیه، انواع اهرهای مختلف موتوری، دستگاہهای هوارسانی به مصدومان و حوادث چاه، وسائل نجات آسانسور و...

لیاس کار آتش نشان

بر حسب شرایط کاری آتش نشانان دارای انواع لیاس کار به شرح زیر هستند:

الف- لیاس کار آمادگی: آتش نشانان در ایستگاه لیاس یونیفرم و متحدالشکل مناسب با فصل سال به رنگ سرمه‌ای به تن داشته و کفش آنان مشکی بدون بند است که در زمان وقوع حادثه و حریق تعویض آن با چکمه ایمنی به سهولت قابل انجام است.

ب- لیاس کار حریق: شامل اورکت مخصوص حریق، کلاه ایمنی، چکمه لاستیکی پنجه فولادی، دستکش و شلوار ضد آب و اسید و مقاوم در برابر حرارت.

ج- ایسسه تخصصی: شامل انواع لیاسهای نسوز و لیاسهای مقاوم در برابر مواد شیمیایی و همچنین در موارد خاصی، دستگاه تنفسی و انواع ماسکهای ضد گاز.

حالا با وجود شرایط کاری ذکر شده، مشکل اساسی که پرسنل آتش نشان کشور با آن مواجه هستند، نبودن چارچوب قانونی برای محاسبه کاری و جایگاهی شغلی آنهاست.

در قوانین کشوری برای هر گروه از شاغلان با مشخص شدن کار آنها جایگاهی در نظر گرفته شده است، اما متأسفانه پرسنل آتش نشان در ایهام جایگاهی قرار دارند. شغل یک آتش نشان در برگیرنده کارهای زیاد بوده و نیاز به استفاده از فنون عملیاتی و تاکتیکی و شناخت تجهیزات و به کارگیری وسائل مختلف است و در اصل یک آتش نشان نیروی فنی شناخته می شود، ولی در چارچوب نظام هماهنگ در ردیف یک کارمند اداری قرار دارد و از فوق العاده مشاغل خاص و نیز حق کارشناسی محروم است.

پایگاه
 دانش فنی و حرفه‌ای
 دانش فنی
 دانش فنی و حرفه‌ای
 دانش فنی

تازه‌های نشر

• گروه اطلاع‌رسانی

دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش‌نشانی کشور

فراتر بوده و از دقت بیشتری برخوردار است. این کتاب می‌تواند به متخصصان آتش‌نشانیهای کشور برای مقابله بهتر با حریقهای خیلی بزرگ، ارائه راهبردهای علمی و انجام پیش‌گیریهایی لازم کمک مؤثری بنماید؛ موضوعی که تا به حال به آن توجه چندانی نشده است.

**پژوهشی درباره جایگاه و ابعاد
حفاظت شهرها در برابر آتش‌سوزی /**

مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری

وزارت کشور / چاپ اول ۱۳۷۸ / ۲۱۳ صفحه.

Very Large-Scale Fires/

N.R. Keltner, K.J. Alvares/

U.S.A/ Astm/1998/170p.

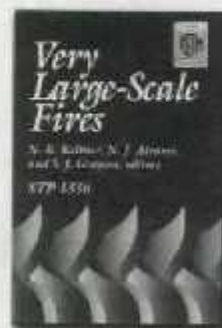
تاریخ تمدن بشر نشان از نقش تعیین‌کننده آتش در پیشرفت انسان دارد، اما آتش‌سوزی همواره خسارات زیادی برای آدمی به بار آورده است. از جمله آتش‌سوزی مهیب لندن در سال ۱۶۶۶، مسکو در ۱۷۵۶، هنگ‌کنگ در ۱۸۲۶ و آخرین آتش‌سوزی وسیع در لس‌آنجلس در سال ۱۹۹۲. در کشور ما نیز آتش‌سوزی سال ۱۳۷۳، اثر تاریخی بارزش ساختمان مجلس شورای ملی را طعمه حریق کرد. از این رو باید با انجام مطالعات و برنامه‌ریزیهای لازم، میزان مناسبی از ایمنی را برای زندگی شهری فراهم کرد. در این زمینه برای نخستین بار در طول تاریخ برنامه‌ریزی کلان کشور، مرکز مطالعات برنامه‌ریزی شهری وزارت کشور به این موضوع مهم و حیاتی، در قالب هدف «افزایش ایمنی شهرها در مقابل حریق» توجه کرد و با نگاهی شهرسازانه به تهیه استانداردهای ایمنی حریق همت گماشت. تفاوت این حرکت با سایر مطالعات مشابه در این است که برای اولین بار شهر، به عنوان واحد تحلیل ایمنی مورد توجه قرار گرفته است.

در این پژوهش با هدف بهره‌گیری از تجارب انجام‌شده در جهان و ایران اسناد و مدارک موجود در زمینه تاریخچه، ضرورت تدوین استانداردها، محدودیت و امکانات مؤثر در مسیر تدوین و اعمال ضوابط و راه‌حلهای مورد اجرا برای فراگیر شدن قوانین، سوابق موجود در کشور و سازمانهای آتش‌نشانی، مشکلات و موانع در اجرای قوانین، بررسی شده است و نقش و جایگاه حفاظت شهرها در برابر حریق و سایر تکوین شیوه‌های مقابله در کشور‌های پیشرفته، در حال توسعه و ایران مورد توجه قرار گرفته و عوامل موجه حریق در محیطهای طبیعی و مصنوعی، طبقه‌بندی سوانح و توصیف خسارات زیست‌محیطی ناشی از حریق و روشهای مقابله در

قوانین حاکم بر رفتار آتش به هنگامی که شدت و میزان آتش‌سوزی در ابعاد خیلی بزرگ باشد با رفتار آن در مقیاس کوچک متفاوت است. گاهی در آتش‌سوزیهای خیلی بزرگ شرایط مختلفی دست در دست یکدیگر وضعیت ایجاد می‌کنند که همه را غافلگیر کرده و نتایج تأسف‌بار به بار می‌آورند. این نتیجه‌ای است که کتاب «آتش‌سوزی با مقیاس بزرگ» بر آن تأکید دارد. این کتاب که در سال ۱۹۹۸ به چاپ رسیده است، چکیده اسناد و مدارک و متن سخنرانیهایی است که در سمپوزیومی با نام «آتش‌سوزیهای با مقیاس بزرگ» در ۱۶ ژوئن ۱۹۹۷ در سنت لوئیس تشکیل شد. در این کتاب پس از بیان نمونه‌هایی از آتش‌سوزیهای بزرگ از جمله آتش‌سوزیهای هتلی در پونت پلازا، سکوی دریای پایپر آلفا (Piper Alpha) در دریای شمال، سفینه قضای آپولو، حریق یک تانکر در ایتالیو، آتش‌سوزی تپه‌های بار کلی و حریق کوه استورم‌لینگ در کله‌آدو - که منجر به کشته‌شدن تعدادی از آتش‌نشانان شد - با دقت جزئیات کامل هر کدام از این موارد را بررسی نموده است.

از آنجا که شرایط هر کدام آتش‌سوزیهای یادشده با موارد دیگر متفاوت است، از این رو مطالعه دقیق چگونگی بروز و توسعه هر نمونه، در تحلیلهای ایمنی حریق و ارائه راهبردهای علمی در پیشگیری از نمونه‌های مشابه نقش بسیار مؤثری دارد. در این کتاب برای شناخت عوامل توسعه و گسترش حریق، اقدام به مدل‌سازیهای مختلفی در ارتباط با نوع آتش‌سوزی شده است.

با توجه به اینکه فاکتورهای مؤثر در بروز یا توسعه حریق به همراه محاسبات علمی و نمودارهای مختلف در این کتاب ارائه شده است، به نظر می‌رسد سطح علمی این کتاب در خصوص آتش‌سوزیهای بسیار بزرگ از کتابهای مشابه قبلی

این گونه محیطها مورد بحث و بررسی قرار گرفته است، سپس با توجه به سابقه مجریان این پژوهش در تهیه طرحهای جامع و تفصیلی شهرهای مختلف، شهر اراک به عنوان نمونه به منظور تعمیم یافته‌ها و تدقیق و انطباق استانداردهای موجود بین‌المللی با شرایط ویژه ایران، شناخت تیپولوژی بافتهای شهری و گونه‌شناسی آینده و سیر تطور و شکل‌گیری آنها بررسی شده است. این نشریه اطلاعات سودمند ظاهراً آموزشی را در قالب موضوعات نظری در اختیار خوانندگان قرار می‌دهد.

گزیده آمار آتش‌نشانیهای کشور در سال ۱۳۷۸ (نشریه شماره ۶) دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش‌نشانی کشور / چاپ اول ۱۳۷۸ / ۱۲۱ صفحه.

با پیشرفت دستاوردهای بشر میزان خطر آفرینی در زندگی او نیز افزایش یافته و موضوع ایمنی یا توجه به نقش تحلیل‌های آماری در کاهش میزان خطر آفرینی، مورد توجه پژوهشگران، کارشناسان و مدیران این حوزه قرار گرفته است. تحلیل‌های آماری ایمنی بدون داده‌های اطلاعاتی، قادر به تقویت و گسترش پایه‌های خود نبوده و نمی‌تواند به ارائه راهبردهای مؤثری در این زمینه نایل شود. در این راستا با توجه به نیاز کشورمان به تدوین و اصلاح مسائل مهم بنیادی سازمانهای مسئول تأمین ایمنی و تهیه ضوابط و معیارهای ایمنی، ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش‌نشانی کشور، برای اولین بار با همکاری آتش‌نشانیهای شهرداریهای کشور موفق شد از سال ۱۳۷۱ هر ساله اطلاعات بنیادی مسائل ایمنی شهرهای کشور را که پیوندی اساسی با فعالیت آتش‌نشانیهای دارد، گردآوری نموده و در قالب پنج نشریه (سالهای ۷۵-۷۱) ارائه دهد. نظر به پایان یافتن کار گردآوری و تدوین اطلاعات سال ۷۶ آتش‌نشانیهای کل کشور، بخشی از مهمترین اطلاعات این سال که اختصاص به آمار حوادث و آتش‌سوزیهای روی داده در سطح شهرهای کشور است، برای بهره‌برداری پژوهشگران و علاقه‌مندان به مسائل ایمنی در قالب نشریه حاضر ارائه گردیده که دارای اطلاعات و آمارهایی در زمینه‌های زیر است: آتش‌سوزی و تعداد آن به تفکیک اماکن و علل، حوادث به تفکیک علل و میزان آسیب‌دیدگان در سطح کل استانهای کشور، وضعیت آتش‌نشانیهای شهرداریها از نظر تعداد و نوع تخصص

کارکنان آن، ایستگاههای آتش‌نشانی، شهرهای آتش‌نشانی، خودروهای آتش‌نشانی و تجهیزات و لوازم آتش‌نشانی. لازم به توضیح است که این آمارها صرفاً براساس اطلاعاتی است که در فرمهای ثبت حوادث آتش‌نشانیهای شهرداریهای کشور ثبت شده و در قالب پرسشنامه آتش‌نشانی سال ۷۶ گزارش شده است.

شناخت ویژگیهای چوب در ارتباط با آتش‌سوزی (نشریه شماره ۲) دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش‌نشانی کشور / چاپ اول ۱۳۷۸ / ۲۲ صفحه.

بررسیها نشان می‌دهد ۸۰ درصد آتش‌سوزیها قابل پیش‌بینی و پیشگیری است و در صورت استفاده صحیح از تجهیزات آتش‌نشانی و آموزش کافی و مداوم می‌توان خسارات و تلفات غیر قابل پیش‌بینی را به حداقل رساند. پیش‌بینی و پیشگیری خطرات حریق مستلزم کسب اطلاعات پر دامنه و عمیق علمی و فنی است و از آنجا که چوب به عنوان منبعی قابل اشتعال در زندگی امروزه بشر و در ساخت اسباب و اثاثیه منزل و خانه‌سازی کاربرد بسیاری دارد وضعیت عمده زندگی بشر را احاطه کرده و در گسترش حریق نقش بسیار مؤثری بازی می‌کند. با توجه به این موضوع دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش‌نشانیهای کشور اقدام به تهیه نشریه حاضر نموده است. این نشریه حاوی اطلاعاتی درباره تاریخچه، کاربرد و مصرف چوب در جهان و ایران، وضعیت سوخت و قدرت گرم‌سازایی چوب، رطوبت آبنمادی، مواد معدنی چوب، محصولات به دست آمده از سوخت چوب، مصونیت چوب در مقابل آتش، موارد ایمنی و روشهای اطفای حریق در این زمینه است. قابل ذکر است مطالب این نشریه حاصل تلاش و تحقیق سازمان آتش‌نشانی و خدمات ایمنی رشت است که در اختیار دبیرخانه ستاد هماهنگی امور ایمنی و آتش‌نشانی کشور قرار گرفته است.

بهسازی نماهای شهری

گفتگو با راضیه رضازاده
ناصر برکپور

درباره راضیه رضازاده:

اشاره

گوردن کابل^۱، پژوهشگر و طراح منظر شهری، درباره تجمع آدمها و ساختمانها در شهر می گویند: آدمها در شهر دور هم جمع می شوند و تنوع و امکاناتی به وجود می آورند که هیچ یک به تنهایی قادر به خلق آن نیستند. ساختمانها نیز در کنار هم قرار می گیرند و منظره ای خلق می کنند فراتر از مجموع مناظر تک تک خود.

به عقیده او ساختمانی که به تنهایی در جایی طراحی و ساخته می شود اثری معمارانه است، اما هنگامی که چندین ساختمان در کنار هم قرار می گیرند اثری غیر از معماری به میان می آید. کالین این هنر را هنر انشای می نامد.

هنر انشای را شاید طراحی شهری، شهرسازی یا چیز دیگری بنامیم. مهم این است که شهرهای ما چقدر از این هنر بهره برده اند.

چند سال پیش یکی از پژوهشگران ایرانی در سخنرانی خود راجع به مقایسه مدرنیسم و پست مدرنیسم در شهرسازی و معماری، توضیح داد که یکی از ویژگیهای پست مدرنیسم تعریف قاعده یکسان سازی و هم شکل کردن نماهای ساختمانهاست و بعد به طنز افزود که با این تعبیر، تهران پست مدرنترین شهر دنیاست. شما هم با این نظر موافق هستید؟

به عقیده من بحث مدرنیسم و پست مدرنیسم را نمی توان به این شکل مطرح کرد، زیرا یکی از شاخه های پست مدرنیسم زمینه گرایی است. در دوران پست مدرن، طراحان دوباره متوجه اهمیت زمینه و محیط طرح شده اند و بر رعایت ویژگیهای محیطی در طراحی ساختمان تأکید می کنند.

قصه من ورود به بحث مدرنیسم و پست مدرنیسم نیست، بلکه منظور از آن تعبیر این است که امروزه در تهران ظاهراً ساختمانها و نماهای شهری بسیار آشفته است و هر کدام سازی می زنند، در واقع آن گفته طنزآمیز بیراهه هم نیست و شاید واقعیتی در آن نهفته باشد این طور نیست؟

این نکته کاملاً صحیح است که نماهای شهری در تهران سبک و قاعده های خاص ندارند. تنوع شکل و سبک در نماهای ساختمانها کاملاً آشکار است و این تنوع به اغتشاش انجامیده است. اما این وضع در تمام مناطق شهر یکسان نیست.

در کدام مناطق، آشفته گی بیشتر دیده می شود و سبکهای کدام مناطق از شهر موزون تر و هماهنگ تر است؟

مناطق از شهر یا خیابانهایی که در مقطع تاریخی و

راضیه رضازاده در سال ۱۳۶۰ در رشته طراحی شهری و در ۱۳۶۱ در رشته برنامه ریزی شهری از دانشگاه واشنگتن فارغ التحصیل شد. در سال ۱۳۷۸ دکترای طراحی شهری را از دانشگاه شفیلد انگلستان دریافت کرد.

رضازاده از سال ۱۳۶۲ به تدریس در دانشگاههای علم و صنعت، تهران و آزاد پرداخت و هم اکنون استادیار گروه شهرسازی دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه علم و صنعت ایران است. وی در عرصه حرفه ای نیز در تهیه طرحهای توسعه شهرهای مختلف از جمله کرمان، دماوند و سمنان شرکت کرده است.

«مشأ فرهنگی مجتمعهای زیستی»، «تاریخ شکل شهر» و «مبانی طراحی شهری» کتابهایی هستند که رضازاده ترجمه و منتشر کرده است. هم اکنون نیز کتاب «معماری زمینه گرا» نوشته برنت برولین و ترجمه رضازاده در دست چاپ است.

راضیه رضازاده در سال ۱۳۶۹ جایزه کتاب برگزیده سال دانشگاههای کشور و در سال ۱۳۷۱ جایزه بهترین مؤلف، مترجم و نویسنده زن سال را دریافت کرد.

بهبودی نماهای شهری

فاصله زمانی مشخصی شکل گرفته‌اند دارای ترکیب نماهای متناسب‌تری هستند زیرا سبک موردبند مردم و مورد استفاده معماران، نوع مصالح، اندازه و ارتفاع ساختمانها و سایر عوامل با هم هماهنگ شده و کلیت واحدی را شکل داده است. نمونه آن، خیابان جمهوری است حالاً اگر در چنین مجموعه‌های هماهنگی قرار باشد که سولوی بازسازی شود، یعنی ساختمانی تخریب و دوباره ساخته شود، ممکن است ناهمخوانی‌های جدی به وجود آید.

• چه خصوصیاتی موجب آشنگی یا هماهنگی نماهای شهری می‌شود؟ شما به اندازه و ارتفاع ساختمانها و نوع مصالح اشاره کردید، چه عوامل دیگری در این زمینه مؤثر است؟

• تشخیص آشنگی یا هماهنگی نماهای شهری از دید کارشناسان و مردم ممکن است متفاوت باشد. از نظر معماران و شهرسازان عواملی مانند ارتفاع ساختمان، ترکیب خطوط افقی و عمودی، جزئیاتی مثل پنجره‌ها، ورودیها، رنگ مصالح و نظایر آنها معیار ارزیابی به حساب می‌آیند.

اما برخوردی دیگر این است که نظر کارشناس را کنار بگذاریم و به نظر مردم رجوع کنیم، چون نمای شهر، اثر هنری نیست بلکه زمینه بصری تجربه روزمره مردم است. بنا یا مجموعه بناهایی که ساخته می‌شود مثل تابلو نقاشی نیست که در موزه آویزان کنند و اگر کسی علاقه داشت به آن نگاه کند و اگر علاقه نداشت اصلاً به موزه نرود. نمای شهری یا مجموعه فعالیتهای معماران و سازندگان، زمینه‌ای را به وجود می‌آورد که شکل‌دهنده فضای بصری روزمره شهروندان است.

• به نظر شما زمینه‌های اصلی به وجود آورنده اغتشاش در

سبکهای شهری، چه از دید کارشناسان و یا از دید مردم، ناشی از چیست؟ قطعاً زمینه‌های مختلفی وجود دارد. از اقتصاد ساخت و سکن گرفته تا عوامل تاریخی، آموزش و فرهنگ، حس و درک زیبایی‌شناسی، ارزشهای رایج و... شما بر کدام نکته تأکید می‌کنید؟

• به طور کلی نماهای شهری هیچ‌گاه همزمان ساخته نمی‌شوند، مگر در موارد استثنایی. نمونه‌هایی از فضاهای شهری دارای نماهای همگون هستند مثل میدان حسن آباد یا تا اندازه‌ای خیابان لاله‌زار. این همگونی حاصل اعمال برخی اصول و ضوابط طراحی در مقطع زمانی خاص است، ولی هنگام بارشد طبیعی شهر نبوده است. در رشد طبیعی و ارگانیک، سلول به سلول و قطعه به قطعه شهر توسط افراد مختلف طراحی و ساخته می‌شود. مجموع این فعالیتها می‌تواند موسیقی موزونی را به وجود آورد اما آنچه امروزه می‌بینیم آشنگی و ناهماهنگی سلولهای ارگانیک شهر است؛ سلولهای مختلف بدون هماهنگی با واحدهای مجاور بازسازی می‌شوند.

• ناهماهنگی نماهای شهری از چه هنگام به وجود آمد و تشدید شد؟ آیا محصول سالهای اخیر، دهه‌های اخیر یا حتی پیش‌تر از آن است؟

• یکی از ویژگیهای اصلی معماران ایران تا دوران قاجار، درون‌گرایی آن بوده است. تا اینکه پدیده خیابان و به دنبال آن معماری خیابانی و برون‌گرایی شکل می‌گیرد. قبل از آن ساختمانها درون‌گرا و فاقد نمای بیرونی بودند، بجز ورودیها، تنها موردی که از این قاعده بیرون است نماسازی صحن مساجد و حسینیه‌هاست که آن را می‌توان در قالب معماری برون‌گرا جای داد.

به تدریج که چپو می‌آیم چندین اتفاق می‌افتد که معماران و شهرسازان به آنها اشاره کرده‌اند و داستانی تکراری است. ورود معماران تحصیل کرده در خارج، ابداع و گسترش روشهای جدید ساخت، افزایش ارتفاع بناها، ورود آسانسور و... باعث شد اصول اولیه معماری درون‌گرا یعنی ریم، تقارن و... از بین برود. یکباره شهری سر برآورد با ساختمانهای کوتاه و بلند و نماهایی متنوع و مختلف.

• بنابراین موضوع به ۱۰۰ تا ۱۵۰ سال گذشته بازمی‌گردد؟

• در واقع در دوران پهلوی تشدید می‌شود.

• اما نقش ضوابط و معیارهای ساختمانی چیست؟ از ابتدای قرن جاری ضوابط متفرقه‌ای در مورد پیش‌آمدگی ساختمانها و... تدوین شده است. الان هم نزدیک به سه دهه است که در ایران طرح‌های توسعه شهری تهیه می‌شود و یکی از اسناد اصلی این طرحها ضوابط و مقررات ساختمانی است. فرض بر این است که مطالعاتی انجام می‌شود و مشاوران در زمینه تراکم ساختمانها، ارتفاع و تعداد طبقات آنها و حتی گاهی در مورد جزئیات نمای ساختمانها مقرراتی در مناطق مختلف شهر وضع می‌کنند. آیا به نظر شما این ضوابط موفق نبوده است؟ یا اساساً در صلاحیت این

بهبودی نماهای شهری

بر خوردن یویا این است که باید شهر را همچون ارگلیسم زنده‌ای دید که کلیت آن دارای حیات است و سلولهای آن مدام در حال مرگ و نوسازی یا ضحلال و بازسازی هستند. راه‌حلهای ارائه شده توسط طراح جهانی که دیدگاه شهرسازانه دارند راحت‌تر قابل اجرا هستند چون با مکانیزم‌های اجرایی و با مسائل عینی شهر بیشتر انطباق دارند. متداول‌ترین ابزاری که در دست شهرسازان وجود دارد تساهل عین پذیرش یویایی شهر و تحولاتی که به صورت جزء به جزء در اندام شهر اتفاق می‌افتد نظماً و انضباطی به وجود آورند اصول و ضوابط طراحی بناست.

○ ممکن است به نمونه‌هایی از طرح‌هایی که در ایران و یا خارج بنا می‌دهند نگاه متفاوت معمارانه و شهرسازانه تهیه و اجرا شده‌اند اشاره کنید، تا بتوانیم محصول کار این دورا با هم مقایسه کنیم؟

○ به عقیده من دیدگاه معمارانه در برخورد با مسائل طراحی شهری بیشتر در ایران رایج است. در مورد وضع موجود محورهای متعددی از شهر تهران مطالعه شده و سپس طرح بهسازی نما برای مجموعه خیابان تهیه شده است. این در حالی است که مدیران شهری نمی‌توانند بین طرح و مکانیزم‌های اجرا رابطه برقرار کنند. نمی‌توان یکایک مالکین را مجبور کرد که در نمای ساختمان یا در حجم بنا دخل و تصرف کنند. چنین برخوردی در بهسازی نماهای شهری از دیدگاه معمارانه‌ای ناشی می‌شود که شهرسازی و طراحی شهری را معماران در مقیاس کلان می‌دانند. در حالی که طراحی شهری به هیچ وجه معماران در مقیاس کلان نیست، بلکه طراحی شهری مستلزم ادراک و شناخت ارگلیسم زنده شهر و مکانیزمی است که شهر با آن ساخته می‌شود. بازسازی می‌شود و رشد و توسعه می‌یابد، تا بتوان سیمای بصری آن به درستی دخل و تصرف نمود.

○ آیا شما که به چنین درکی از نحوه بهسازی نماهای شهری رسیده‌اید آن را در تجربه‌های عملی و طرح‌های اجرایی به کار بسته‌اید؟

○ من و همکارانم چند سال پیش طرحی برای یافتن

ضوابطیست که بتواند هماهنگی و همخوانی در نماهای شهری به وجود آورد؟

○ اولاً در ایران ضوابط بهسازی نداریم. ثانیاً در زمینه ارتفاع و ترکیب، کلی انجام بنا اگر هم ضوابطی داشتیم در چند ساله اخیر همه به هم ریخته است.

برای حداکثر ارتفاع ضابطه داریم ولی در مورد حداقل ارتفاع ضابطه‌ای وجود ندارد. ممکن است چهار تا بنا با حداکثر ارتفاع ساخته شوند ولی در بنای پنجم این ضابطه رعایت نشود و در نتیجه خط افقی ردیف بناها ناموزون شود. ضوابط جامعی در مورد جزئیات ساختمانی نداریم.

○ اگر نظر شما را بپذیریم که ضوابط و مقررات در دست و حاسنی وجود ندارد، چه باید کرد؟ اساساً هزینه بهسازی نماهای شهری و ارتقای کیفیت سیمای شهر چه می‌توان کرد؟

○ امروزه همه بر سر اینکه نماهای شهری احتیاج به بهسازی و ساماندهی دارند توافق پیدا کرده‌اند اما مسئله اصلی این است که این کار چگونه باید انجام شود؟ در این زمینه دو برخورد با دیدگاه وجود دارد. دیدگاهی که من آن را برخورد معمارانه یا مسائل طراحی شهری می‌نامم، دیدگاهی ایستاست. با این دیدگاه نماهای یک محور خاص شهری مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد و برای بهسازی و اصلاح آن با ایجاد نماهای مناسب‌تر طرح معمارانه ارائه می‌شود. برای مثال ممکن است ضرورت افزایش یا کاهش ارتفاع و یا تغییر در نمای ساختمانها، حذف زوایید... از جمله موارد پیشنهادی طرح باشد. این دیدگاه ایستاست زیرا تصور طراح این است که بدنه شهری هم مثل یک بنا طراحی و اجرا می‌شود و از آن پس دخل و تصرفی در آن انجام نمی‌گیرد. چنین طرح‌هایی ممکن است در مواردی مثل مجموعه‌های شهری یا ارزش‌سازی خاصی قابل قبول باشند ولی با تمام محورهای شهری نمی‌توان چنین برخورد کرد. اصولاً این برخورد به شهرسازانه است و نه در توان اجرایی شهرداریهاست که بتوانند چنین طرح‌هایی را در شهر اجرا کنند.

دیدگاه دیگر که یویاست، برخورد شهرسازانه با مسائل بهسازی نماهای شهری است. منظور از برخورد شهرسازانه یا

بیمسازی نماهای شهری

می‌دهند. از سوی دیگر این امکان را داشته باشند که از حیث چند مسیر عبور، یکی را انتخاب کنند و ترجیح دهند که از آن مسیر بگذرند. این وضعیت همان رابطه متقابل است که مردم با رفتار خود نشان می‌دهند کدام خیابان و یا کدام ترکیب را بیشتر پسندیده‌اند. در سطح بعدی یا ناآگاهانه، می‌توان مردم را در موقعیتهای ویژه‌ای قرار داد و واکنشهای روانی- فیزیکی آنان را سنجید. واکنشهای غیر ارادی و ناآگاهانه فرد نشان می‌دهد که محیط چقدر بر او تأثیر مثبت یا منفی گذاشته است. سرانجام بر خورد مستقیم و آگاهانه است که در این سطح، مردم به طور مستقیم نظر و احساس خود را نسبت به محیط بیان می‌کنند.

بعد از دریافت نظر مردم نسبت به محیط در سطوح مختلف و به روشهای گوناگون، تنظیم عوامل فیزیکی بر مبنای احساس و نیاز استفاده کنندگان بر عهده شهرساز است.

امروز صحبت از طراحی شهری و قانونمند کردن آن در فضاهای شهرسازی و مدیریت توسعه شهری است. دیدگاهها و روشهای را که شما در زمینه بیماریهای شهری معرفی کردید چگونه می‌توان اجرایی کرد و در فرایند مدیریت توسعه شهری گنجانند؟

بعد از شناخت نیازهای استفاده کنندگان می‌توان با تدوین الگوها و همچنین ضوابط انعطاف‌پذیر، طراحی و بیماریهای فضاهای شهری را قانونمند کرد. این اتفاق در کشورهای دیگر افتاده است. هم‌اکنون در آمریکا ۹۳ درصد شهرهای بالای ۱۰۰ هزار نفر دارای ضوابط زیبا سازی بدنه هستند. علاوه بر تدوین الگوها و ضوابط، باید کمیته‌های تصویب نما در داخل شهردارها تشکیل شوند و تصویب نهایی طرحها را بر عهده آنها بگذارند. تغییر در دید و نگرش معماران در دوره آموزش معماری و توجه به زمینه محیط فیزیکی، راه حل مکمل دیگری است که بر عهده مدارس معماری کشور است.

با سپاس از شما

قدیم نمانان تهیه کردیم که در آن ضمن اصلاح معیار، به پیشنهادهایی برای بیماریهای فضاهای شهری هم رسیدیم. در این طرح الگوهای از بیماریهای نما پیشنهاد کردیم که می‌توانست نمونه کار سازندگان قرار گیرد. در واقع غیر از اصول و ضوابط طراحی بنا که به آن اشاره کردم یکی دیگر از روشهای مؤثر، تهیه الگوهای بیماریهای شهری است. در این حالت گرچه تک تک سازندگان موظف نیستند الگوی خاصی را عیناً تقلید کنند، ولی الگو به آنان ایده می‌دهد که بنایشان را به چه شکل بسازند. تهیه الگو نه تنها در مورد مراکز شهرها بلکه در مفاصلی که سریعاً در حال توسعه هستند و جزء محدوددهای توسعه جدید شهری محسوب می‌شوند نیز می‌تواند مفید باشد.

در تهیه الگوهایی که بتوانند ارتباط بصری مناسبی برقرار کنند دو نکته اهمیت دارد. یکی توجه به محیط فیزیکی است و دیگری رجوع به نظر مردم. به عبارت دیگر هم باید عوامل معماریهای را که فضای بصری مناسبی فراهم می‌کنند پیدا کنیم و هم ببینیم خود مردم در چه زمینه بصری احساس آرامش و آسایش می‌کنند. در این صورت است که بر خورد شهر سازانه با بیماریهای شهری و بیماریهای شهر تحلیقی می‌یابند. بر خوردی که مردم را می‌شناسد، نظر آنان را به عنوان استفاده کننده نهایی از فضا قبول می‌کند و فعالیت سازنده آنان را در تک تک سلولهای شهری در طول زمان می‌پذیرد.

چگونه می‌توان مردم را وارد این ماجرا کرد؟

اگر مستقیم بروید از مردم بپرسد که چه چیزی را از این ساختمان یا مجموعه ساختمانی می‌پسندید یا نمی‌پسندید، نمی‌توانند به شما جواب بدهند، چون این آموزش را ندیده‌اند که به لحاظ بصری، ویژگیهای فیزیکی نماهای ساختمانها را ارزیابی و تحلیل کنند. بر خورد مردم اصولاً بر خورد احساسی-زیبایی شناسانه است و در سه سطح رابطه متقابل، ناآگاهانه و آگاهانه ممکن است روی دهد.

بعضی وقتها مردم علاقه دارند بیشتر به مکان خاصی رجوع کنند که خود رابطه متقابل آنان را با محیط نشان

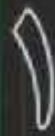

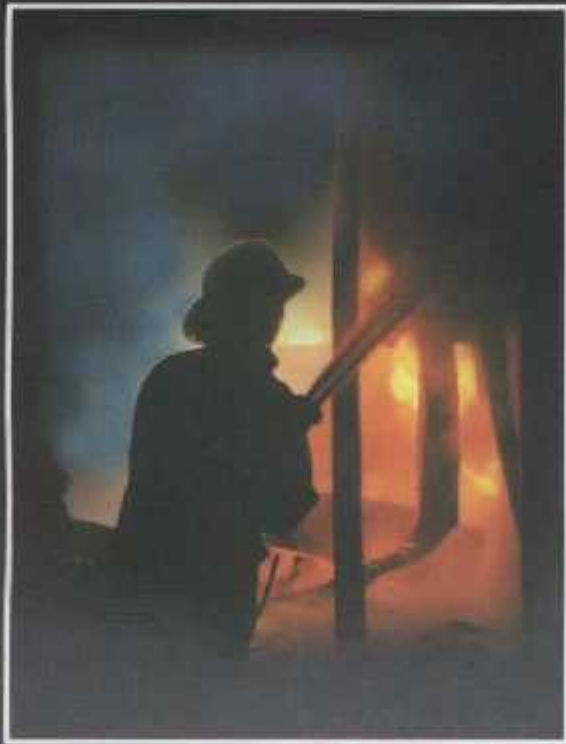
I-GordonChillen

The image features two dark silhouettes of people, possibly wearing head coverings, facing each other. They are set against a bright, hazy, orange and yellow background that suggests a sunrise or sunset. The overall mood is contemplative and dramatic.

با آن،

چه می‌توان کرد؟

آتش سرخ

در دل محافظان سبز

گزارشی از آتش‌سوزیهای پارکهای جنگلی شهری

• حلال معصوم

شهرها ایجاد می‌شوند. این پارکها علاوه بر ایجاد چشم‌اندازهای زیبای شهری، کاربردهای دیگری نیز دارند. یک متخصص محیط زیست می‌گوید: پارکها کارکردهای مختلفی دارند. از یک سو ریه‌های تنفسی شهرها محسوب می‌شوند و از سوی دیگر همچون کمربندی از گسترش بی‌رویه شهرها جلوگیری می‌کنند. همچنین موجب آفندی به نام «جزیره حرارتی» می‌شوند که به معنی ایجاد اختلاف دما میان داخل و پیرامون شهرهاست که جریان باد را به وجود می‌آورند.

باد عصری است که برای بعضی از شهرها همچون تهران - که در سال با ۲۵۰ روز آلودگی هوا و آلودگی شدید جوی مواجه است - امری حیاتی است.

حال با این توصیفات، به راستی چه کسی پاسخگوی آتشی است که قرار است هر روز و هر ماه و هر سال، این عنصر ضروری را در زندگی شهری از ما دریغ کند و آن را تبدیل به مثنی زغال سیاه و بی‌ارزش نماید؟

کالبدشکافی یک حادثه

بررسی یک نمونه از آتش‌سوزیهای اخیر در پارکهای جنگلی تهران می‌تواند بیانگر وضعیتی باشد که احتمالاً با حدت بیشتری در سراسر کشور ادامه دارد.

پارک جنگلی خجیر که اکثر درختان آن را چنار، بید و سپیندار تشکیل می‌دهند، در شرق تهران و در جاده دماوند با وسعتی نزدیک به ۴۰ هکتار قرار دارد و همه ساله نزدیک به یک میلیون نفر از آن بازدید می‌کنند.

براساس آمار اعلام‌شده از سوی سازمان آتش‌نشانی تهران طی سالهای ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۵ نزدیک به ۴۰۰ مورد آتش‌سوزی در این پارک گزارش شده که بر اثر آن چندین هکتار از آن در حریق از بین رفته است.

در سال جاری در فاصله کمتر از ۲ ماه ۴ مورد آتش‌سوزی بزرگ در این پارک به وقوع پیوست. روز شمار عرگ این پارک بر روی تلکس خبری چنین بود:

۱۳۷۸/۵/۱۲ - خیرگزارای جمهوری اسلامی؛ فرمانده

براساس گزارشهای منتشره از سوی وزارت کشور از ۲۸ هزار و ۷۶ مورد آتش‌سوزی در کل کشور، ۹۳۳ مورد آن مربوط به آتش‌سوزیهای جنگلی بوده است. شاید در ابتدا چنین تصور شود که مقصود از جنگل، همان جنگلهای شمال و یسار غرب کشور است، اما هنگامی که بدانیم ۱۶۴ مورد یا ۱۷/۵ درصد از این وقایع تنها در شهر تهران اتفاق افتاده و سهم استانهای گیلان و مازندران از این رقم به ترتیب تنها ۱۶ و ۱۵ مورد است، متوجه خواهیم شد که قربانی اصلی این ماجرا بیشتر پارکها و جنگلهای شهرهای کشور بوده‌اند.

آتش‌سوزیها تنها یکی از عوامل نابودکننده پارکهای جنگلی شهرها هستند، ولی بی‌شک مخرب‌ترین و تأثیرگذارترین آنها به شمار می‌روند. حاصل میلیونها ریال سرمایه ملی و نتیجه سالها تلاش و زحمت متخصصان و طراحان شهری می‌تواند در عرض چند ساعت آتش‌سوزی به مثنی خاکستر تبدیل شود و طراوت آن همه سرسبزی و نشاط به سیاهی دل‌آزایی بدل گردد. به راستی مسئول مبارزه با این دشمن بی‌رحم دوستان سبز ما کیست؟

از هنگامی که انقلاب صنعتی آغاز شد و شهرهای جدید با چهره‌های دودآلود و مترکم از بناهای بی‌روح ظاهر شدند، عده‌ای از شهرسازان آرمانگرا، تنها راه نجات را طراحی شهرهای آینده به صورت باغشهرها دیدند؛ شهرهایی که فضاهای سبز آن بیش از فضاهای ساخته‌شده باشد. این آرزویی زیبا و از سر خیرخواهی بود ولی هیچ‌گاه به طور کامل محقق نشده، اما انگیزه‌ای را به وجود آورد که بعدها تمامی شهرهای بزرگ جهان و بویژه آنها که با زندگی ماشینی و توسعه لجام‌گسیخته دست به گریبان شدند، حداقل از فضای سبز را برای خود تعریف کنند. امروزه متخصصان برنامه‌ریزی شهری توصیه می‌کنند حداقل ۲۰ درصد از اراضی شهری می‌بایست به پارکها، پارکهای جنگلی و سایر فضاهای سبز شهری اختصاص یابد.

بخشی از فضاهای سبز شهری مربوط به پارکهای جنگلی است که عموماً پیرامون شهرها و کمتر در بافت اصلی

نیروهای ایستگاه ۳۲ آتش نشانی اعلام کرد پارک جنگلی خجیر طی ۲۴ ساعت گذشته دوبار طعمه حریق شد. وی گفت: بر اثر این آتش سوزیها دو نقطه از این پارک هر یک به وسعت ۲ و ۱۰ هکتار از بین رفت و ۱۵۰۰ اصله درخت کهنسال به میزان ۷۰ تا ۱۰۰ درصد سوختند.

۱۳۷۸/۶/۸ - خبرگزاری جمهوری اسلامی: بار دیگر پارک جنگلی خجیر در آتش سوخت. در این حریق صدها اصله درخت کهنسال در فضایی به وسعت ۶ هکتار به میزان ۵۰ تا ۱۰۰ درصد نابود شدند و بالغ بر ۲ میلیارد ریال خسارت به بار آمد. یک مقام آتش نشانی تصریح کرد: آتش سوزیهای این جنگل از ماه گذشته آغاز شده و همچنان ادامه دارد.

۱۳۷۸/۶/۲۵ - خبرگزاری جمهوری اسلامی: سازمان آتش نشانی تهران اعلام کرد ۱۰ هکتار دیگر از پارک جنگلی خجیر در آتش سوخت. در این آتش سوزی که علت آن مشخص نشده، ۲۰۰۰ اصله درخت به طور کامل در آتش سوختند.

با نگاهی به ارقام یادشده در گزارشهای فوق معلوم می شود در عرض کمتر از ۲ ماه نزدیک به ۳۹ هکتار از مجموع ۴۰ هکتار پارک جنگلی خجیر در آتش سوزیهای مختلف از بین رفته است. بد نیست این آمار با آمار امکانات آتش نشانی شهر تهران مقایسه شود تا وضعیت سایر نقاط کشور در این زمینه مشخص گردد.

تهران به اندازه همه ایران

از مجموع ۷ هزار و ۹۰۹ نفر نیروهای آتش نشانی تحت امر سازمان آتش نشانی کشور، یک هزار و ۸۳۹ نفر (۲۳٪ درصد) در شهر تهران مستقر هستند. این میزان برابر با کل نیروهای مستقر در استانهای گیلان، مازندران، فارس و آذربایجان غربی و شرقی است.

عوامل پیدا و ناپیدا

پارکهای جنگلی دشمنان آگاه و ناآگاه بسیار دارند که آنها را نابود می کنند. گاه تشخیص و تفکیک این دشمنان دشوار می شود. برای مثال گفته های دو مقام مسئول را در خصوص آتش سوزیهای متوالی جنگلهای خجیر در سال جاری مرور می کنیم: قدرت الله سپاسی، فرمانده نیروهای ایستگاه ۳۲ آتش نشانی که در اطفای حریق ۱۳۷۸/۵/۱۲ حضور داشته است می گوید که سهل انگاری مسافران به هنگام روشن کردن آتش برای طبخ غذا و روشن کردن آتش به طور عمدی از سوی افراد ناشناس و غیر عمدی از سوی بچه ها از جمله علل عمده این حوادث بوده است. رفیع پور، مدیر کل سر کبز تحقیقات حفاظت محیط زیست استان تهران، معتقد است عده ای از افراد ساکن در این منطقه برای گسترش محدوده زمین کشاورزی خود دست به آتش سوزیهای عمدی می زنند.

عوامل طبیعی همچون صاعقه، تجزیه شیمیایی بقایای گیاهی، گرمای هوا و کم آبی نیز می توانند موجب آتش سوزی شوند. این عوامل هر چه باشند، چه عمدی و چه غیر عمدی، نتایج یکسانی دارند و موجب نابودی سرمایه های ارزشمند محیطی ما می شوند و به طور حتم از طریق مدیریت صحیح قابل پیشگیری و کنترل هستند.

مشکلات قانونی

برای مراقبت از این پارکها در مقابل آتش سوزی، در قدم اول می بایست ارگان و تشکیلات پاسدار آن مشخص و وظایف آن قانونمند شود.

جمشید ارمانی، معاون عملیات منطقه یک سازمان آتش نشانی تهران، با اشاره به ماجرای پارک خجیر می گوید: متأسفانه این روند ادامه دارد و هیچ سازمان و ارگانی مسئول

پارکهای جنگلی دشمنان آگاه و ناآگاه بسیار دارند که آنها را نابود می کنند. گاه تشخیص و تفکیک این دشمنان دشوار می شود

جوابگوی، به این مشکل نیست!

در میان قوانین موجود، قانونی که به موضوع تأمین ایمنی پارکهای جنگلی و شرح تشکیلات و وظایف آتش نشانی بپردازد در کشور وجود ندارد. متأسفانه در نگرش برخی مدیران شهری و حتی مردم، وظیفه آتش نشانی در حد آبیاری درختان معابر و شستشوی خیابانها تنزل کرده است.

مشخص نبودن مدیریت این پارکها یکی از عوامل بی سامانی در نگهداری از آنهاست. بعضی از این پارکها مورد ادعای سازمان جنگلهای و مراتع، سازمان محیط زیست، وزارت کشاورزی، شهرداریها و مالکان خصوصی است. از طرفی از نظر قانونی حوزه فعالیت آتش نشانیها به طور دقیق مشخص نشده است. بعضی از پارکهای جنگلی در خارج از

تهران جمعاً ۴۵/۷ درصد از نیروهای آموزش و پیشگیری آتش نشانی کن کشور را در اختیار دارد؛ یعنی برابر با تمام نیروهای آموزشی و پیشگیری ۲۷ استان دیگر کشور، همچنین یا ۲۰۱ خودرو آتش نشانی، ۲ برابر استان کردستان امکانات خودرویی دارد. شهر تهران به تنهایی با ۱۶/۹ درصد از تجهیزات و لوازم آتش نشانی کشور، ۳ برابر استان گیلان، ۴ برابر استان مازندران، ۷ برابر استان گلستان، ۱۱ برابر استان اردبیل و ۴۴ برابر استان کهگیلویه و بویراحمد امکانات دارد. حال اگر تهران یا دارابودن این سهم از امکانات آتش نشانی موفق به حراست از پارکهای جنگلی نیست، پس وضعیت در سایر نقاط کشور که امکانات کمتری دارند، چگونه است؟

آتش سوزی

در حال

مخاطبان عزیز

عوامل طبیعی همچون صاعقه، تجزیه شیمیایی بقایای گیاهی، گرمای هوا و کم آبی نیز می توانند موجب آتش سوزی شوند. این عوامل هر چه باشند، چه عمدی و چه غیر عمدی، نتایج یکسانی دارند و موجب نابودی سرمایه های ارزشمند محیطی ما می شوند و به طور حتم از طریق مدیریت صحیح قابل پیشگیری و کنترل هستند

اساختن ته سیگار و کبریت و آتش بازیهای افراد کم سن و سال، درصد مهمی از وقایع آتش سوزی در پارکهای جنگلی را شامل می شود. این پارکها سرمایه های ملی هستند، بجاست اگر همان طور که برای احداث و مراقبت از آنها بودجه ای صرف می شود، اعتباری هم برای آموزشهای عمومی استفاده از پارکها، پویزه برای کودکان پیش بینی شود.

در هر حال علت آتش سوزیهای پارکهای جنگلی هر چه باشد، بی دقتی عده ای گردشگر، شیطنت چند نوجوان، خصومت یک کج اندیش و یا طمع یک زمین خوار، هیچ کدام برای نهادهای مسئول، توجیهی مناسب نیست. انجام اقدامات تأمینی، فراهم کردن تجهیزات ایمنی و آموزش شهروندان و نگهبانان می بایست در دستور کار قرار گیرد

محدوده خدماتی شهرها قرار دارند و معلوم نیست که آنها در حوزه فعالیت ایستگاههای آتش نشانیها قرار دارند یا نه.

مراقبت و آموزش

همان گونه که اشاره شد علت آتش سوزیهای پارکهای جنگلی از هر نوع که باشد از طریق مراقبت و آموزش قابل کنترل است. فرزین، یکی از مسئولان سازمان آتش نشانی، در این مورد می گوید: در حال حاضر تعداد گاردهای جنگلی برای مراقبت از پارکهای جنگلی بسیار اندک است و تناسبی میان تعداد گشتها و وسعت پارکهای جنگلی وجود ندارد. علاوه بر این نیروها از آموزش و تجهیزات لازم برخوردار نیستند. یک مسئول محیط زیست معتقد است: بیشتر موارد آتش سوزیها نتیجه سهل انگاری استفاده کنندگان از پارکهای جنگلی است. موارد ناشی از فروختن اجاقی برای طبخ غذا،

شرکت پیمبا
تهران

تجهیزات آب نما

طرح - اجرا - فروش

پس از سالها فعالیت در صنعت آب بهترین کالا و خدمات عرضه می گردد

تلفن: ۷۵۲-۹۵۱ فاکس: ۷۵۲۶۲۲۹

صندوق پستی: ۳۱۱-۱۵۶۵۵ کد پستی: ۱۵۶۱۷

ایمنی در ساختمانهای بلند

با توسعه بلندمرتبه‌سازی در ایران بویژه در شهرهای بزرگی چون تهران، سازمانهای آتش‌نشانی با مشکلات جدی و روزافزونی در تأمین ایمنی این قبیل ساختمانها مواجه هستند. هلیکوپترهای اطفای حریق از مخازن بزرگی برخوردارند، اما با وجود ساختمانهای بلند در سطح شهر و کابلهای فشار قوی، نمی‌توان از آنها استفاده نمود و بالابرها ۵۴ متری آتش‌نشانی هم اگر موفق شوند از کوجهای کم عرضی - که با پارک اتومبیلها کم عرض تر هم شده‌اند - بگذرند و جایی برای توقف در کنار ساختمان مورد حادثه پیدا کنند، فقط تا ارتفاع ۵۰ متر را می‌توانند پوشش دهند، پس چه باید کرد؟ ساختمان هر چه بلندتر باشد، کمک‌رساندن به آن در زمان حادثه مشکلتر است و چون ساختمانهای بلندتر ساکنان بیشتری هم دارند ضروری جالی نیز بیشتر است.

بیات، معاون پیشگیری سازمان آتش‌نشانی تهران، ضمن بیان این سوازد گفت: در این زمینه معاونت پیشگیری سازمان از اواخر سال ۱۳۷۴ اقدام به تهیه دستورالعمل ضوابط ایمنی در ساختمانهای بلندمرتبه نمود، تا بر طبق آن سازندگان و مالکان تقصیرهای ایمنی را در نقشه‌های معماری خود برطرف نمایند و همچنین نقشه‌های ساختمان از نظر تأسیسات آتش‌نشانی و مهار حریق به تأیید سازمان آتش‌نشانی برسد. بیات گفت: تا به امروز دارندگان ۳ هزار و ۵۰۰ دستگاه ساختمان بلندمرتبه دستورالعمل ضوابط ایمنی را دریافت نموده‌اند و یک هزار دستگاه از این تعداد موفق به دریافت تأییدیه ایمنی شده‌اند.

خلأ قانونی، عدم هماهنگی بین شهرداری، وزارت مسکن و شهرسازی با سازمانهای آتش‌نشانی، عدم وجود صنایع مرتبط با ایمنی در کشور از جمله مشکلاتی است که سازمانهای آتش‌نشانی با آن روبرو هستند، اما مهمترین مشکل عدم وجود قوانین صریح در این مورد است. بیات گفت: طبق بند ۱۴ ماده ۵۵ قانون شهرداریها، شهرداری می‌تواند به مالکان مکانهایی خطرناک اخذ بدهد اما این یک قانون کلی است و در مورد ضوابطی که باید رعایت شود تا مکان خطرناک ایمن گردد، مصوبه‌ای وجود ندارد. بیات، درست‌ترین کار را برای ایمن نمودن

ساختمانهای بلندمرتبه، لازم است ساکنان این گونه ساختمانها از داخل ایجاد ایمنی نمایند و توجه داشته باشند که اگر هم آتش‌نشانیان در زمان حادثه به محل حادثه بیایند مجبورند از امکانات داخل ساختمان استفاده کنند. وی ناآگاهی و عدم آموزش کافی ساکنان این قبیل ساختمانها را در بروز مشکلات

بعدی مؤثر می‌داند و می‌گوید: به عنوان مثال سیستم‌های اتوماتیک اطفای حریق یا خزنده‌های بالا در ساختمانهای بلند اجرا می‌شوند و می‌توانند کوچکترین حریقها را در زمان شروع اعلام کنند، اما مردم از شنیدن صدای آژیر آن خسته شده و سیستم را از مدار خارج می‌کنند، در واقع به جای حل مسئله صورت مسئله را پاک می‌کنند.

مجیدی، مدیر واحد آموزش سازمان آتش‌نشانی تهران، می‌گوید: هر فردی که در ساختمانی بلند زندگی می‌کند باید با نحوه استفاده از سیستم‌های ایمنی داخل ساختمان آشنا باشد. به گفته وی حدود ۲ ماه است که سازمان آتش‌نشانی، اقدام به آموزش عمومی به شهروندان نموده است و یازده ایستگاه مجهز برای آموزش به شهروندان آماده‌اند. او افزود: این آموزش عمومی است و خاص ساختمانهای بلندمرتبه نیست اما ساکنان هر ساختمان بلندمرتبه‌ای که بخواهند تحت پوشش آموزش ویژه ایمنی قرار بگیرند، کافی است با شماره تلفن ۹۵۶۲۲۵ تماس بگیرند و در خواست خود را اعلام نمایند تا این واحد با فرستادن یک گروه آموزشی به محل به صورت رایگان آموزش ویژه را برگزار نماید.

ساختمانهای بلند، مشورت سازندگان آنها با سازمان آتش‌نشانی، قبل از تأیید نقشه ساختمان در شهرداری دانسته اما مالکان این قبیل ساختمانها با در نظر گرفتن صرفه اقتصادی، تمایل چندانی به استفاده از تمهیدات ایمنی در ساختمانهایشان ندارند. به عنوان مثال احداث راهپله اضطراری - اضافه بر راهپله اصلی - به فضای حدود ۱۸-۱۷ متر نیاز دارد، یعنی در یک ساختمان ۶۰ طبقه، فضای حدود ۱۸۰-۱۷۰ متر، از سوی دیگر به دلیل مشاع بودن این فضا برای تمامی ساکنان ساختمان، بدون داشتن منفعت اقتصادی، در مالکان این گونه ساختمانها انگیزه‌ای نسبت به ساخت آن ایجاد نمی‌شود.

بیات گفت: زمانی نقشه‌های ساختمانهای بلندمرتبه برای مشورت به سازمان آتش‌نشانی می‌آید که تمامی محاسبات و عملیات در آنها تعیین شده‌است و نمی‌توان به راحتی در آن تغییری داد و یا اینکه زمانی مالکان به این سازمان مراجعه می‌کنند که بی ساختمان زده شده‌است.

بیات می‌افزاید: از سویی ساختمانهایی هم هستند که قبلاً ساخته شده‌اند و هیچگونه تمهیدات ایمنی در آنها به کار نرفته است ولی چون پایان کار خود را دریافت نموده‌اند به دلیل خلأ قانونی، سازمان نمی‌تواند آنها را وادار به ایمن نمودن ساختمان کند و یا ساختمانهایی مثل بیمارستانها و هتلها که لازم است بعد از گرفتن تأیید نهایی ایمنی، ارتباطشان را با سازمان آتش‌نشانی حفظ کنند، این ارتباط را قطع می‌نمایند و سازمان آتش‌نشانی نمی‌تواند کنترل ایمنی را در مورد آنها ادامه دهد.

به گفته بیات طبق قانون یک نفر با تخصص حقیقی مشخص باید در ساختمان در قبال سازمان آتش‌نشانی جوابگو باشد، ولی حتی اگر سازمان در زمان ساخت یک ساختمان بلندمرتبه با یک مالک روبرو باشد بعدها ساختمان به فروش می‌رسد و دهها مالک پیدا می‌کند که هیچیک مسئولیتی به عهده نمی‌گیرند.

بیات گفت: با توجه به مشکلات موجود سعی می‌کنیم منطقی‌ترین روشها را برگزینیم، اگر امکان تهیه راه‌پله اضطراری در ساختمان نباشد باید به سراغ تمهیداتی دیگری مانند توسعه سیستم لوله‌های آب برای مهار آتش، سیستم تشخیص و هشدار آتش‌سوزی، نصب کیسولهای آتش‌نشانی در طبقات و آموزش ساکنان برویم.

او می‌گوید: با توجه به مشکلات ساخت‌وساز و عدم امکان اجرای عملیات اطفای حریق از سوی نیروهای آتش‌نشانی در زمان بروز حادثه در

نگاهی به وضعیت آتش‌نشانیهای چند شهر

مشهد - عیبدی، مدیر عامل سازمان آتش‌نشانی مشهد، در زمینه مشکلاتی که در امدادرسانی این سازمان وجود دارد گفت: رانندگان در شهر رعایت حق تقدم وسایط نقلیه امدادی را نمی‌کنند. شهروندان با پارک کردن خودروها در میادین و کوچه‌های کم‌عرض بویژه خیابانهای منتهی به حرم، سبب تأخیر در امدادرسانی می‌شوند. پایین بودن سیستم و کابل‌های برق و نصب وسائل در ارتفاع بسیار کوتاه در رسیدن به محل مزاحمت ایجاد می‌کند. وی افزود:

سازمان ترافیک و راهنمایی و رانندگی در خصوص مسدود نمودن و تعویض مسیر خیابانها در زمان بروز حادثه همکاری نمی‌کند و اصولاً نیروهای اورژانس و شرکت آب، برق و گاز با تأخیر به محل حادثه می‌رسند و مسئولیت‌پذیر نیستند.

همدان - مدیر عامل سازمان آتش‌نشانی همدان نداشتن نردبان هیدرولیکی، ماشین نجات و تجهیزات نجات را از عمده مشکلات این سازمان دانست و گفت: شهر همدان دارای ۳ ایستگاه آتش‌نشانی است و با توجه به وسعت شهر ۱۲ ایستگاه دیگر نیز مورد نیاز است. به گفته وی در این شهر به طور متوسط هر هفته ۴ مورد و سالیانه ۱۷۰ مورد حادثه انفراق می‌افتد. گفتنی است دو این سازمان تمامی پرسنل آموزش تخصصی را گذرانده‌اند.

خرم‌آباد - نصیری، مدیر عامل سازمان آتش‌نشانی خرم‌آباد، با اشاره به کمبود این شهر از نظر ایستگاههای آتش‌نشانی گفت: خرم‌آباد با مساحت ۳۰ کیلومتر مربع و جمعیت ۲۵۷ هزار نفری دارای ۲ ایستگاه آتش‌نشانی است که در آن جمعاً ۷۰ نفر به کار مشغول‌اند، اما نیاز واقعی این شهر ۱۵ ایستگاه با تجهیزات کافی است. نصیری، تجهیزات موجود در سازمان را جوابگوی منطقه نمی‌داند و اضافه‌شدن خودرو نردبان ۳۲ متری، ماشین فوم‌اتیک، لباس غواصی، خودرو سنگین ۹۱۱، خودرو سبک پیشرو را برای سازمان ضروری می‌داند.

زاهدان - عربشاهی، مدیر عامل سازمان

آتش‌نشانی زاهدان، با تأکید بر مشکلات این سازمان در زمان رسیدن به محل حادثه گفت: در طراحی شهری که جدیداً به اجرا درآمده است، وسط تمامی بلوارها جدول‌گذاری شده است. این جدول‌گذاریها به گونه‌ای است که به هیچ عنوان عبور وسائل امداد و نجات در نظر گرفته نشده است و اگر حریق در مسیر یک خیابان در جهت خلاف خودروهای امداد به وقوع بپیوندد، راننده خودرو مجبور است تمامی طول مسیر خیابان را بپیامد تا به محل دوزخ برسد. وی افزود: قسمت اعظم شهر زاهدان قدیمی‌ساز و دارای خیابانهای کم‌عرض است که در طول روز ترافیکی سنگین دارد و هیچ‌گونه تدبیری برای حرکت خودروهای امدادی در آنها پیش‌بینی نشده است.

وی افزود: در زاهدان با جمعیتی بالغ بر ۵۰۰ هزار نفر، ۳ ایستگاه آتش‌نشانی فعال است، نیاز واقعی این شهر ۶ ایستگاه برآورد شده است. وی همچنین به نیاز این سازمان به تجهیزاتی از جمله موتور پمپ جهت پمپاژ آب، مانسک ضد گاز، بی‌سیم و شیلنگ اشاره نمود.

یزد - حکیم‌زاده، مدیر عامل سازمان آتش‌نشانی یزد، ایراز داشت: در یزد تاکنون ۱۰۵ نوع حادثه به ثبت رسیده است، اما مهمترین آنها به علت صنعتی بودن یزد، حریق‌های مربوط به ضایعات شیمیایی است. وی افزود: مواد شیمیایی در مراکز صنعتی و حتی بافت مسکونی مورد مصرف دارد و هر گونه حریق باعث ایجاد بخارهای سمی و گسترش آتش‌سوزی می‌شود. حکیم‌زاده مهمترین مشکل سازمان آتش‌نشانی یزد را در امدادرسانی و اطفای حریق ساختمانهای پیش از ۲ طبقه دانست و گفت: این سازمان هیچ‌گونه امکانات و تجهیزاتی در این زمینه ندارد و به علت مشکلات مالی تاکنون توان خرید نردبان نداشته است. از این رو در صورت بروز حادثه در ساختمانهای چند طبقه سازمان آتش‌نشانی کاملاً فاقد توان رویارویی است.

گفتنی است شهر یزد دارای ۶ ایستگاه آتش‌نشانی است اما در برنامه پنج‌ساله آینده احداث ۱۷ باب ایستگاه برای آن پیش‌بینی شده است.

قدیمی‌ترین برج آتش‌نشانی

در تبریز

قدیمی‌ترین برج آتش‌نشانی کشور در تبریز قرار دارد. به گزارش روابط عمومی میسرات فرهنگی تبریز، سابقه این برج ۲۲ متری به اواخر دوره قاجار برمی‌گردد.

شهباسر بالای این برج فردی به نگرهبانی مشغول بوده که در صورت بروز آتش‌سوزی از محل آن مطلع می‌شده است. چراغی نیز روی آن روشن بوده که شهباسر و نردبان در صورت نیاز به کمک می‌توانستند به برج راه پیدا کنند.

این برج دارای ۸ تورگیر هلالی است و به تمام شهر اشراف دارد. بخش تحتانی آن چهار

طاقی آجری است که به منزله پایه برج محسوب شده و به قرنیز سنگی منتهی می‌شود. این برج در سال ۱۳۷۷ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.

گفتنی است شهر تبریز از اواسط دوره قاجار دارای دستگاههای اطفای حریق و پمپاژ آب با پمپهای دستی دوطرفه بوده است که در حال حاضر در موزه آتش‌نشانی تبریز نگهداری می‌شود. با توجه به قدمت ۸۰ ساله شهرداری تبریز، سازمان آتش‌نشانی این شهر، اولین تشکیلات منظم و متشکل اطفای حریق در کشور محسوب می‌شود. این سازمان در مهر

۱۳۷۲ کار خود را به عنوان سازمانی وابسته به شهرداری تبریز با دارا بودن شخصیت حقوقی مستقل دنبال نمود و در حال حاضر با دارا بودن جایگاه معین و مشخص اداری و مالی یکی از سازمانهای مستقل آتش نشانی در کشور است.

قابل توجه است که تبریز با دارا بودن قدمتی طولانی در فعالیتهای اطفای حریق، امروزه برای جمعیتی معادل یک میلیون و ۴۰۰ هزار نفر فقط ۵ ایستگاه آتش نشانی دارد.

مدیرعامل آتش نشانی تبریز، نیاز واقعی شهر را حداقل ۲۷ باب ایستگاه آتش نشانی می داند و می افزاید: با توجه به گسترش روزافزون شهر در ۵ سال آینده ایجاد ۱۵ باب ایستگاه پیش بینی شده است و در حال حاضر ۳ ایستگاه در دست ساخت است که یکی از آنها ویژه شهرک صنعتی تبریز است. گفتنی است شهرک صنعتی مایسان در تبریز محل استقرار کارخانه های چرم سازی و چوب است و با هر بار حریق، خسارات زیادی به کارگاهها و کارخانه ها وارد می شود. در حال حاضر قطعه زمینی با ۶ هزار متر مربع مساحت در این منطقه برای احداث ایستگاه آتش نشانی در نظر گرفته شده است.

مدیرعامل آتش نشانی تبریز، از این زمین به عنوان زمین آموزش و مانور سازمان اختصاص می یابد، زیرا در حال حاضر زمین مانور در مکانی کاملاً مسکونی قرار دارد و مانورهای دوتنانه را باعث ایجاد ناراحتی ساکنان محل می شود.

مدیرعامل آتش نشانی تبریز، به طور متوسط در هر شبانه روز سازمان با ۴ الی ۵ مورد حادثه روبروست و بیشترین درصد حوادث متعلق به حریق است. وی با تأکید بر این موضوع که ۹۰ درصد حوادث و سوانح شهر در اثر بی احتیاطی است به نقش عمده آموزش در کاهش حوادث اشاره نمود و گفت: بیشتر مردم وظایف سازمان آتش نشانی را نمی شناسند و بر این تصورند که فقط اطفای حریق از وظایف این سازمان است. وی افزود: روابط عمومی سازمان آتش نشانی تبریز از تمام حوادث فیلمبرداری کرده است که می توانیم همراه با نظرات کارشناسی به سازمان صدا و سیما ارائه نماییم، اما متأسفانه عملاً این فیلمها بدون استفاده باقی مانده است.

وی با اشاره به بافت شهری تبریز که در محلات قدیمی به علت باریکی معابر و کوچه ها امکان تردد خودروهای آتش نشانی وجود ندارد

گفت: این موضوع بویژه در قسمت بازار باعث بروز مشکلات عمده ای شده است. بازار تبریز قدیمی ترین بازار ایران و بزرگترین سازه مسقف خاورمیانه و تحت پوشش و نظارت سازمان میراث فرهنگی است و امکان هیچ نوع تغییری در ساختار آن برای تردد خودروهای آتش نشانی وجود ندارد. علاوه بر این در داخل بازار سیستم لوله کشی آب نیز وجود ندارد. در این مورد سازمان آتش نشانی طرحی برای ایمنی بازار به سازمان میراث فرهنگی ارائه داده است، که نصب هیدرانت های ساده و اتوماتیک در دور بازار، پستهای موقت در بازار، ساماندهی انبارداری و سیم کشی داخل بازار، آموزش سرایداران را شامل می شود. وی افزود: البته آنچه مشکل زاست تعداد کم سرایداران بازار است، به طوری که در یک سرای بزرگ فقط یک نفر سرایدار حضور دارد که در صورت بروز حادثه نمی تواند فعالیت عمده ای انجام دهد.

مدیرعامل سازمان آتش نشانی تبریز به دیگر مشکلات این سازمان اشاره نمود و گفت: نداشتن خودروهای پشتیبانی از جمله لودر، جرثقیل و کمپرسی باعث بروز مشکلاتی در عملکرد سازمان می شود.

البته این خودروها در شهرداری موجود هستند اما در زمان بروز حادثه، زمان زیادی صرف تهیه آنها می شود که این تأخیر خود به معنی بالا رفتن میزان خسارات است.

از دیگر مشکلات نداشتن نردبان ۵۰ متری است. در حال حاضر این سازمان ۲ نردبان ۳۰ متری دارد، اما با روند رو به رشد مرتفع سازی در تبریز ساختمانهای بیش از ۸ طبقه قابل سرویس دهی نیستند.

مدیرعامل آتش نشانی تبریز، تجهیزات مورد استفاده در این سازمان نیاز حادثه های احتمالی شهر را برطرف نمی کند و تجهیزات انفرادی و عملیاتی از قبیل تجهیزات نجات، دستگاههای تنفس، مینی توربکس و... مورد نیاز است.

برپایی رشته آتش نشانی در رشت

بناهای مسکونی و تجاری در شهر رشت با سرپندهای شیروانی، سفالی، گالپوش و چوب پوشش داده شده و به همین دلیل متصل شده اند. تمامی این مواد قابل اشتعال بوده و در زمان بروز

حریق، گسترش آن، سرعت زیادی دارد. خیابانها و کوچه های رشت تنگ و باریک اند و گاه دسترسی به محل حادثه غیر ممکن است. انبارهای بزرگ کالا در داخل بازار قرار گرفته اند که در زمان وقوع حریق نقش بسزایی در گسترش آن دارند.

بهمنش، مدیرعامل سازمان آتش نشانی رشت، ضمن اشاره به پراکنده بودن حوزه شهری و حومه می گوید: در مواقع ضروری دسترسی به مکانهای طعمه حریق شده با مشکل مواجه می شود با توجه به جمعیت ۲۰۰ هزار نفری و وسعت شهر رشت در حال حاضر ۷ باب ایستگاه آتش نشانی مورد نیاز است، ولی فعلاً فقط چهار ایستگاه فعال در شهر وجود دارد.

بهمنش گفت: روزانه به طور متوسط دو فقره حادثه اتفاق می افتد. در حال حاضر، سازمان ۱۸ دستگاه خودروی بنز خاور، یک دستگاه خودروی نجات، یک دستگاه آمبولانس و ۵ دستگاه خودروی نیسان پیشرو دارد، اما ضروری است واحدهای آتش نشانی به خودروهای سبک از قبیل خاور، نروبر و حمل تجهیزات مجهز شوند.

گفتنی است سازمان آتش نشانی رشت فعالیتهای عمده ای در زمینه آموزش ایمنی انجام داده است. از جمله بخش پیامهای ایمنی از طریق صدا و سیما، در نظر گرفتن دو واحد درس ایمنی و آتش نشانی برای دانش آموزان مقطع دبیرستان، توزیع بروشور و کتابچه های ایمنی قبل از چهارشنبه سوری، آموزش ایمنی به پرسنل کادر و وظیفه نیروهای مسلح و انتظامی و برپایی کلاسهای شاخه کار و دانش در رشته آتش نشانی.

بهمنش اضافه نمود: در شهریور ۱۳۷۶ سازمان آتش نشانی شهرداری رشت ضمن انعقاد قراردادی با اداره کل آموزش و پرورش تعداد ۲۰ دانش آموز مقطع اول دبیرستان را برای فراگیری به مرکز آموزش سازمان آتش نشانی معرفی نمود. ۱۵ نفر از این دانش آموزان در طول چهار ترم نظری و عملی با گذراندن ۵۱ واحد تخصصی و ۲۵ واحد عمومی در مهر ۱۳۷۸ به دریافت گواهینامه دبیم آتش نشانی نائل شدند. گفتنی است در حال حاضر ۶۰ درصد نیروهای سازمان آتش نشانی رشت دارای تحصیلات نهضت سوادآموزی و ابتدایی و بقیه در سطح راهنمایی و متوسطه هستند.

تجهیزات ایمنی آتش نشانی برای ساختمانها، در ایران ۱۳۸۵ - ۱۳۸۴ - ۱۳۸۳ میلادی و سایر کشورها
 و ۷۵ و ۷۰ کیلوگرم سیلندر، برای برجها و محله های آموزشی و ۲۰ کیلوگرم سیلندهای کاربری و صنعتی

شرکت
دادریش
آتش

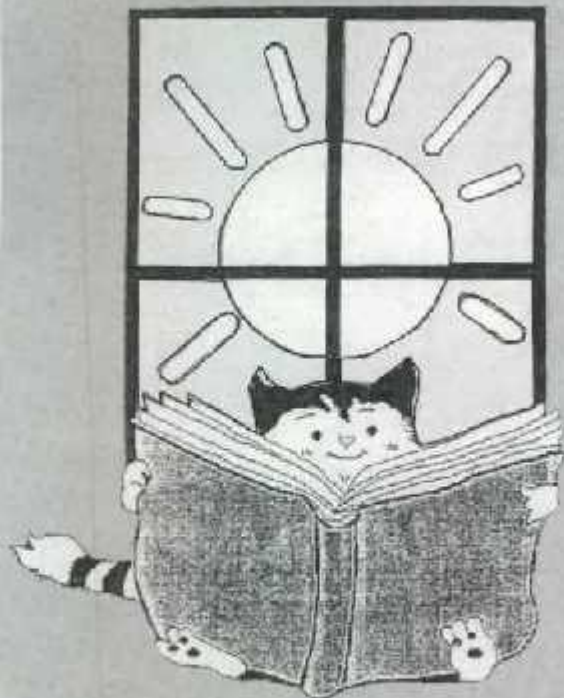
(سیامی خاص)

سیامی بی اس ۱۲۱
 استاندارد ملی شماره ۶۲۹

آدرس دفتر: تهران، خیابان فرحی، مجتمع ۱۳۸۳، زنبقکده، طبقه سوم، شماره ۱۷۲
 کد پستی: ۱۳۱۴۴-۵۵۵۱۵
 تلفن: ۲۲۳۳۳ - ۲۲۳۳۴ - ۲۲۳۳۵ - ۲۲۳۳۶ - ۲۲۳۳۷
 آدرس کارخانه: صنعت شهرک صنعتی، جاده شادان، پلاک ۳۰، کد پستی: ۲۵۱۵۱-۲۱۵۱۱
 فکس: ۲۲۳۳۷ - ۲۲۳۳۸

پارس شیلنگ

شرکت صنعتی آفتاب آکباتان
 دفتر مرکزی: تهران، خیابان طالقانی شرقی، کوچه آفتاب، پلاک ۳۰
 تلفن: ۴۲۵۲۲۲۲ - ۴۲۵۲۲۲۳ - ۴۲۵۲۲۲۴ - ۴۲۵۲۲۲۵
 فکس: ۴۲۵۲۲۲۶ - ۴۲۵۲۲۲۷
 کارخانه: شهرک صنعتی، خیابان طالقانی، پلاک ۳۰، کد پستی: ۲۵۱۵۱-۲۱۵۱۱
 فکس: ۲۲۳۳۷ - ۲۲۳۳۸

شرکت کار آلومینیوم

کارال

صنایع آلومینیوم در ساختمان

ارائه دهنده خدمات فروش و نصب

در روپنجره، نعلی ساختمان

و سقف های تاندب آلومینیوم

دامپا - بافل - تایر

نماینده رسمی فروش محصولات **کارال**

(کنیا در روپنجره استاندارد شده ایران)

تهران : سعادت آباد، پل مدیریت، ساختمان شماره ۶۷، طبقه چهارم شمالی

تلفن: ۲۰۹۱۸۶۰ - ۲۰۹۱۸۸۰ فاکس: ۲۰۸۴۴۴۷

* License Holder: Interior Ministry - Organization of Municipalities

* Managing Director: Ahmad Khorram

* Editor - in -Chief : Ali Nozarpoor

Contents

Editor's Note	4
Special Report	
Fire Fighting & Structural Inefficiency: Z. Tashakkor	5
Ideas & Research	
Citizen's Participation in the Urban Safety: A. Alavitabar	12
To Find Safety Training for People: T. Beinaghi - M. Saeedi Rezvani	14
Legal Counsel: H. Ehteshami	17
Urban Law	
Fire Fighting and Safety at the 10 Developed Countries & Iran: H.Salehi	18
World's Experiences	
Safety Management in The Saopaulo Metropolitan: Rosaria Ono	23
Fire Fighting in Tokyo, Technology at the Safety	29
Assist at Fire & Snow , Disaster control in the Gar County (France): J. Dupain	31
Management Checklist at Safety Services: F. Hashemi	33
New Building	
No. 9 Station, A report of Shiraz Fire Fighting Station: N. Moradi	36
Point Views of Mayor	
Interview with the Mayor of Sanandaj: F. Shakeri	42
Training	
The Role of Helicopter in the Assist & Save: Gh. Farzin	46
What Fire Fighter Knows?: A. Ghoreishi	44
Books Review	49
Dialogue	
Renewal Urban Features: R. Rezazadeh	51
Illustration Report	55
News Reports	59

شرکت تولیدی تحقیقاتی مبارز

تحت لیسانس کمپانی دنیس ایگل انگلستان

یا کیفیت محیط زیست
یا کمترین هزینه
هدف شرکت تولیدی
و تحقیقاتی مبارز است

چاروب خیابانی مدل ۶۱۱

خصوصیات ویژه:

قابلیت اجرای عملیات چاروب با کیفیت عالی
قدرت مکش فوق العاده
فن شکننده متناسب با قدرت موتور و از جنس فولاد مقاوم
حداقل ارزش موتور به دلیل نصب آن بر روی مخزن آب
عایق بندی صوتی متناسب
مجهز به سیستم های هیدرولیک، پنوماتیک

مشخصات فنی:

ظرفیت مخزن زباله: ۶ متر مکعب
ظرفیت مخزن آب: ۱۲۰۰ لیتر
قدرت موتور مکش: ۳۰ hp
چاروب عرضی به طول ۱٫۵ متر از جنس پلی اتیلن یا فولاد
چاروب عمودی نصب در دو طرف دستگاه
نازل های آب نصب بر روی چاروب های عمودی
نازل مکش در دو طرف دستگاه
قابلیت تغییر زاویه نازل های مکش برای مکش زباله به درون مخزن
مجهز به سیستم کنترل تعبیه شده در داخل کابین راننده
مجهز به چراغ گردان و علائم اخطاری
برخور داری از سرویس و نگهداری آسان

دستگاه زباله جمع کن مدل ۴۰۱

خصوصیات ویژه:

مخصوص حمل زباله های منازل و بیمارستان
دارای قدرت موتور بسیار عالی
قابلیت عبور و مرور در معابر و کوچه های کم عرض
مجهز به مخزن شیرابه و سیستم برس و پارو
مجهز به سیستم های کنترل، ملودی،
چراغ گردان، زنگ هشدار دهنده و چراغ کار در شب

مشخصات فنی:

حجم مخزن زباله: ۴ متر مکعب
حجم دریچه بارگیری: ۰٫۷ متر مکعب
حجم مخزن شیرابه: ۴۵ لیتر
فاصله دریچه بارگیری از زمین: ۹۰۰ میلیمتر
حداکثر طول خودرو: ۵۲۲۰ میلیمتر
حداکثر عرض خودرو: ۱۷۵۰ میلیمتر
حداکثر ارتفاع خودرو: ۲۴۵۰ میلیمتر

For best value talk to Mobarez

دفتر فروش: اصفهان، بسی و سه پل، ابتدای چهارباغ بالا، مجتمع تجاری واداری کوثر، طبقه هفتم، شماره ۹۰۲
تلفن: ۶۹۲۷۵۲ - ۶۹۲۷۵۳ نورنگار: ۶۹۲۷۵۱ تلفن مجتمع: ۵ - ۶۹۲۱۵۱ و داخلی: ۲۳۲۹

کارخانه: اصفهان، منطقه صنعتی جی (جاده فرودگاه)، خیابان پنجم
تلفن: ۸ - ۵۲۰۲۱۷ (۰۳۱) فاکس: ۵۲۰۲۱۹ (۰۳۱) صندوق پستی: ۳۳۶۷ - ۸۱۲۶۵ اصفهان

10

Monthly Journal of Administrative
Educational and Research on
Urban Management and Planning
Vol. 11, No. 10, 2003

Shahrdariha

- Fire Fighting & Structural Inefficiency
- Citizens's Participation in the Urban Safety
- To Find Safety Training for People
- Renewal Urban Features
- Fire Fighting and Safety Regulations at the Developed Countries & Iran
- Fire Fighting in TOKYO, Technology at the Safety
- Management Checklist at Safety Services
- The Role of Helicopter in the Assist & Save
- Red Fire into the Green Guards

